

ÄÄNEKOSKEN SEURAKUNNAN LAPSI- JA PERHETYÖ

Alle kouluikäisten lasten vanhempien odotukset, toiveet ja tarpeet sekä kehittämisideat seurakunnan lapsi- ja perhetyölle

Vihanninjoki Anu

Opinnäytetyö, syksy 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Itä, Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + diakonia-

työntekijän virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Vihanninjoki, Anu. 2014. Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyö. Alle kouluikäisten lasten vanhempien odotukset, toiveet ja tarpeet sekä kehittämisideat seurakunnan lapsi- ja perhetyölle. Pieksämäki, syksy 2014, 101 s., 5 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäki. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + diakonian virkakelpoisuus.

Tutkimustehtävänä selvitettiin Äänekoskella asuvien, alle kouluikäisten lasten vanhempien näkemystä siitä, millainen seurakunnan lapsi- ja perhetyö vastaisi heidän käsitystään onnistuneesta lapsi- ja perhetyöstä. Tutkimustehtävää tarkentavina kysymyksinä olivat: 1. Mitä odotuksia, toiveita ja tarpeita alle kouluikäisten lasten vanhemmilla on seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kohtaan? 2. Miten seurakunnan lapsi- ja perhetyötä tulisi kehittää, jotta perheet kokisivat toiminnan omakseen

Tutkimusaineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella, jota täydennettiin kahdella avoimella kysymyksellä. Tutkimustulosten analysointimenetelminä käytettiin kvantitatiivista sekä kvalitatiivista analyysia. Määrällisellä analyysillä pyrittiin syventämään, kuvaamaan sekä tulkitsemaan saatuja tutkimustuloksia, joten aineistoa analysoitiin prosenttien ja keskiarvojen avulla hyödyntäen Excel-tietokoneohjelmaa. Vastaajakohtaisia taustatietoja tutkimukseen osallistuvista ja heidän perheistään selvennettiin taulukoimalla tuloksia ja laskemalla prosentuaalisia osuuksia. Mielipiteitä ja kokemuksia mittaavissa kysymyksissä käytettiin selventämisessä apuna graafisia palkkikuvioita ja keskiarvoja. Vastaavasti laadullista analyysia on litteroinnin jälkeen pyritty tekemään avointen kysymysten kohdalla luokittelemalla saatuja vastauksia sisällön mukaan. Tulosten analysointi toteutettiin myös kirjallisella yhteenvedolla. Yhteenvedossa on suoria lainauksia tutkimuksen avointen kysymysten vastuksista.

Tutkimustuloksista ilmeni vanhempien odotuksia, toiveita ja tarpeita seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kohtaan. Lisäksi tuloksista löytyi varteenotettavia kehittämisideoita. Perheet odottavat seurakunnalta ennen kaikkea arkista apua ja yhdessäoloa. Perheiden toiveissa korostui toiminnan suuntaaminen arki-iltoihin, koko perheelle ja kirkkovuoden tapahtumat huomioiden. Toiminnan nykyiseen määrään perheet olivat pääosin tyytyväisiä, mutta toiminnasta tiedottaminen kaipaa vielä parannusta.

Asiasanat: kristillinen kasvatus, varhaiskasvatus, seurakunnan lapsi- ja perhetyö, diakonia

ABSTRACT

Vihanninjoki, Anu. 2014. The child- and family work of the church in Äänekoski. Expectations, hopes, needs and ideas for improvement for the child- and family work of Äänekoski's church. Pieksämäki, autumn, 2014, 101 p., 5 appendices. Language: Finnish. Autumn 2014. Diaconia University of Applied Sciences. Pieksämäki. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services + Diacon.

In this research we examined the parents' of under school aged children views on how the child- and family work of the church equated to their views on successful child- and family work. The research questions were: 1. What expectations, wishes, and needs under school aged children's parents' have for the child- and family work of the church? 2. How should the child- and family work of the church be developed in order to make the activity seem like their own?

The research material was collected with a structured questionnaire, which was supplemented with two open questions. The research material was then analyzed with quantitative and qualitative analysis. The quantitative analysis was used to deepen, depict and interpret the acquired material, so it was analyzed through frequency, percentages and average values with the help of Excel.

The backgrounds of people taking part in the research were clarified by tabulating the results and calculating percentages. Bar graphs were used to clarify the questions regarding opinions and experiences. Respectively after transcription, the open questions have been analyzed with qualitative analysis by grouping them according to their contents. The analysis of the results was also accomplished through a written synopsis. There are direct quotations from the open questions in the synopsis.

The research material showed the parents' expectations, hopes and needs about the child- and family work of the church. In addition the results showed considerable ideas for improvement. The families expected everyday help and association from the church. Targeting the events to weekday evenings for the whole family and taking the church year into consideration was very important in the minds of the families. The families were mostly satisfied with the current amount of activities, but the announcing of those activities needs some improvement.

Keywords: Christian upbringing, early childhood education, the child- and family work of the church, church social work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KIRKKO JA PERHE	8
2.1 Kirkko ja perhe	8
2.2 Kristillinen kasvatus	9
2.3 Kirkon varhaiskasvatus.....	9
2.2.1 Lapsityö.....	12
2.2.2 Perhetyö.....	12
2.3 Kirkon varhaiskasvatuksen vahvuudet, mahdollisuudet ja kehittämishaasteet	14
3 DIAKONIA.....	19
3.1 Diakonia.....	19
3.2 Diakoninen perhetyö.....	21
3.3 Lapsidiakonia.....	23
3.4 Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen	25
4 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA SEURAKUNNAN LAPSI- JA PERHETYÖSTÄ	27
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ	30
6 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	31
6.1 Äänekosken evankelis-luterilainen seurakunta.....	31
6.2 Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyö	32
6.3 Lapsi- ja perhetyön kehittämishanke Maailman kaunein arki.....	36
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	38
7.1 Tutkimuksen ajankohtaisuus ja työelämälähtöisyys.....	38
7.2 Kvantitatiivinen tutkimus	40
7.3 Tutkimusaineiston keruu ja analysointi	41
8 TUTKIMUSTULOKSET	45
8.1 Vastaajakohtaiset taustatiedot.....	45
8.2 Perheiden odotuksia, toiveita ja tarpeita seurakunnan lapsi- ja perhetyölle	49
8.2.1 Toimintaan innostavat asiat.....	49
8.2.2 Seurakunnan toiminnan ja kristillisen kasvatuksen ydin	51
8.2.3 Toiminnan määrä	54

8.2.4 Osallistujia keräävä toiminta.....	54
8.2.5 Toiminnan kohdejoukko ja ajankohta.....	57
8.2.6 Kiinnostavia toimintamuotoja.....	58
8.2.7 Tiedotus.....	61
8.3 Perheet mukana lapsi- ja perhetyötä kehittämässä.....	62
8.3.1 Osallistumista estävät tai rajoittavat tekijät.....	63
8.3.2 Ideoita lapsi- ja perhetyön kehittämiseksi.....	66
9 POHDINTA.....	70
9.1 Tutkimustulosten tarkastelua ja johtopäätökset.....	70
9.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	78
9.3 Jatkotutkimusaiheet.....	81
9.4 Ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessissa.....	82
LÄHTEET.....	85
LIITTEET.....	90
LIITE 1: Kyselylomake Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä.....	90
LIITE 2: Saatekirje päiväkotien ja lastenneuvoloiden henkilökunnalle.....	98
LIITE 3: Saatekirje vanhemmille / huoltajille.....	99
LIITE 4: Sisällönanalyysia 1.....	100
LIITE 5: Sisällönanalyysia 2.....	101

1 JOHDANTO

Evankelis-luterilainen kirkko elää voimakasta muutosten aikaa. Seurakuntia yhdistyy, kirkon jäsenmäärät pienenevät, seurakunnan työntekijöiden työnkuvia tarkastetaan ja työvoimaresursseja arvioidaan uudestaan. Seurakunnan heikentyneessä taloudellisessa tilanteessa on uhkana toiminnan supistaminen. Sama uhkakuva koskee koko yhteiskuntaamme. Tämä kaikki edellä mainittu edellyttää myös kirkon varhaiskasvatuksen uudistamista. Näyttäisi siltä, että perhelähtöisyys ja diakoninen työote ovat avainasemassa tässä uudistuksen myllerryksessä. Todennäköisesti kirkon varhaiskasvatus tulee kehittymään entistä enemmän diakoniseen suuntaan. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelmassa perhekeskeisyys on nostettu voimakkaasti esiin ajattelu- ja toimintatapoja linjattaessa. Suunnitelman mukaisesti seurakunnan tulee antaa perheille kasteopetusta sekä tukea perheitä kristillisessä kasvatuksessa. Tärkeäksi nähdään myös lasten ja perheiden kutsuminen ja sitouttaminen seurakuntaelämään. Erityisen tärkeää tässä kasteessa syntynyttä yhteyttä on ylläpitää henkilökohtaisella vuorovaikutuksella ja muillakin yhteydenpitotavoilla. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Äänekosken seurakunnassa tähän varhaiskasvatuksen kehittämiseen on lähdetty todenteolla. Lapsi- ja perhetyö on saanut vauhtia kehittämistyöhön hankkeesta: Maailman kaunein arki. Sen tarkoituksena on seurakunnan lapsi- ja perhetyön kehittäminen ja kokonaan uuden toimintamallin luominen. Hanke on kohdistettu Konginkankaan lapsiperheille kokonaisuuksina (lapset, vanhemmat, isovanhemmat). Hankkeen taustalla on huoli ja tarve seurakuntayhteyden säilyttämisestä ja vahvistamisesta erityisesti nuorten perheiden kohdalla. Heidän kohdallaan sitoutuminen seurakuntaan ja kirkon jäsenyyteen saattaa olla ohutta. Seurakunnan perhekerhotyö on ydintoimintaa, jota tämän hankkeen myötä nyt kehitetään entistä arkilähtöisemmäksi ja perheitä tukevammaksi toiminnaksi. (Sainia 2013a..)

Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen tutkimus, jonka keskiössä ovat perheet. Tarkemmin sanoen, opinnäytetyössä tutkitaan Äänekosken seurakunnan alueella asuvien, alle kouluikäisten lasten vanhempien näkemystä onnistuneesta lapsi- ja perhetyöstä sekä kuinka tätä toimintaa tulisi jatkossa kehittää. Halusin saada mahdollisimman monen

perheen äänen kuuluviin, joten valitsin kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen, jonka avulla saisin yleistettävissä olevaa tietoa tutkimastani asiasta. Täydensin aineistoani kuitenkin laadullisen tutkimuksen menetelmillä, syventääkseni ja tarkentaakseni perheiden antamaa näkökulmaa lapsi- ja perhetyön onnistumisesta ja kehittämisen paikoista.

2 KIRKKO JA PERHE

2.1 Kirkko ja perhe

Kirkolla ja kristinuskolla on kautta aikojen ollut suuri merkitys suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana. Kirkko on totuttu näkemään perinteisten perhearvojen, kuten ydinperheen ja avioliiton puolustajana. (Pessi & Grönlund 2010, 28–29.) Nyky-yhteiskunnassa perheiden asema ja luonne on kuitenkin muuttunut. Perhekin saattaa muodostua useita kertoja yhden ihmiselämän aikana. (Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto i.a..)

Perheet ovat kirkon ja yhteiskunnan tärkeimpiä yhteistyökumppaneita. Perherakenteet ja perheiden määritelmät ovat ehkä muuttuneet, mutta perheillä on yhä elämän keskeisimmät ja tärkeimmät tehtävät vastuullaan. Kyseessä on uuden sukupolven kasvun ja kehityksen turvaaminen. Tämän tehtävän onnistumisen kannalta perheen sisäinen ilmapiiri ja ihmissuhteet ovat erityisen merkityksellisiä. Arvokasvatuksen perusta muodostuu kotona perheissä ja kirkon tehtävänä on tukea tätä kasvatusta. (Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto i.a..)

Yhtenä keinona tässä perheiden tukemisessa kirkko näkee uskontokasvatuksen. Uskontokasvatus on osa ihmisyyttä ja siihen kasvamista, sekä toisen ihmisen kunnioittamista. Uskontokasvatuksessa on kysymys kokonaisvaltaisesta kasvatuserästä, jonka tulee olla luonteva osa arkielämää. Lapselle voi kasvaa terve identiteetti vapaassa ja turvallisuudessa kasvuympäristössä, jossa kunnioitetaan lapsen oikeutta uskontokasvatukseen jo varhaiskasvatuksessa. (Seurakuntien Lapsityön Keskus ry., a. i.a..) Jokaisella lapsella tulee olla oikeus omaan uskontoon ja kasvattajan tehtävänä on tämän oikeuden mahdollistaminen käytännössä. (Kangasmaa & Petäjä & Vuorelma (toim.) 2008, 39.)

2.2 Kristillinen kasvatus

Kristillinen kasvatus on käsitteenä laaja ja monin tavoin määritelty, asiayhteydestä riippuen (Launonen 2008, 221). Kristillinen kasvatus voi olla yksi uskonnollisen kasvatuksen muodoista. Käytännön esimerkkinä mainittakoon kirkon varhaiskasvatus, johon sisältyy mukaan myös lapsi- ja perhetyö. Tässä toiminnassa kristillinen kasvatus perustuu kasteopetukseen, jonka tarkoituksena on uskoon kasvaminen ja tässä uskossa pysyminen. Kristillinen kasvatus määritellään voi olla myös uskoon kasvattavaa uskonto-kasvatusta ja sellaista kasvatusta, joka saa aikaan kristillistä oppimista. Kristillistä uskoa kasvatuksella ei pystytä synnyttämään, se on Jumalan lahja. (Muhonen & Tirri 2008, 66–68.) Kristillinen kasvatus on parhaimmillaan sellaista kokonaisvaltaista yhdessä elämistä ja olemista, joka kantaa koko elämää. (Muhonen & Tirri 2008, 82.; Räsänen 2008, 287–288.)

Aidot kristilliset arvot ja käsitykset näkyvät kasvattajan tavassa kohdata toinen ihminen ja maailma. Näin ollen, kirkon kasvatustoiminta ei ole ainoa kristillisen kasvatuksen ilmenemismuoto, vaan kristillistä kasvatusta seurakuntien lisäksi voivat antaa esimerkiksi koulut ja päiväkodit. Kristillisen kasvatuksen taustalta puuttuu oma oppi opetuksesta ja kasvatuksesta. Oppia tärkeämpänä pidetään kasvatuksen sisältöä tavoitteinen, joiden taas tulee pohjautua kristillisyyteen. (Muhonen & Tirri 2008, 82.; Räsänen 2008, 287–288.)

2.3 Kirkon varhaiskasvatus

Kirkon varhaiskasvatus on ollut käsitteenä käytössä kirkon kasvatustyön piirissä jo vuosikymmeniä. Varhaiskasvatuksen käsitettä käytetään edelleen erityisesti silloin, kun tarkastellaan kirkon varhaiskasvatuksen tulevaisuutta. Samoin, tällä hetkellä pienten, pääsääntöisesti alle kouluikäisten, lasten ja heidän perheidensä tai läheistensä kanssa tapahtuvaa kasvatusta kutsutaan kirkon varhaiskasvatukseksi. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 10.)

Tämä kirkon varhaiskasvatus on kristillisestä uskosta ja siihen liittyvistä arvoista nousevaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Ihmiselämän varhaisvuosien kasvatustyössä

korostuu uskon perinteiden jakamisen lisäksi kasvatuksen kokonaisvaltaisuus, lapsilähtöisyys sekä perheen arvostaminen. Kirkon näkökulman mukaisesti lapsuus on tärkeä ja merkityksellinen elämänvaihe. Ja jokaisella lapsella on oltava oikeus lapsena oloon, leikkiin ja lapsuuden ilon kokemuksiin, kiirehtimättä kasvamaan isommaksi kuin hän sillä hetkellä on. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 10.)

Kirkon varhaiskasvatus alkaa jo ennen lapsen syntymää ajatuksissa, rukouksissa sekä työotteena ja jatkuen koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan, perheen jumalanpalveluksiin ja pyhäkoulutoimintaan sekä varhaisnuorisotyön toimintaan saakka. Kirkon varhaiskasvatuksen piirissä on siis sekä alle kouluikäisiä että kouluikäisiä lapsia ja heidän perheitään. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 10.)

Kirkon varhaiskasvatuksen raamatullisia perusteita on useita. Ensimmäinen näistä on Jeesuksen asettama kaste- ja lähetyskäsky (*Matt. 28: 18–20*):

Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käsenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.

Varhaiskasvatukselle löytyy lisäperusteluita myös lasten evankeliumista (Mark. 10:13–16) sekä Matteuksen evankeliumista (Matt. 18:1-6), jossa Jeesus asetti lapsen uskon esikuvaksi aikuisille. Kirkko kunnioittaa ja arvostaa lasta omana itsenään. Jokainen lapsi ja nuori on oma ainutlaatuinen itsensä ja jokaisen lapsen, nuoren ja aikuisen elämä nähdään arvokkaana Jumalan lahjana. Psalmi 139 mukaan lasta kunnioitetaan Jumalan luomana kallisarvoisena ihmeenä. Raamatun mukaan lapset ovat lahja ja vanhempien sekä muiden aikuisten tärkeä tehtävä on pitää hyvää huolta lapsista (1. Moos 4:1, 1. Sam1:27). (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 11.; Suomen ev.lut.kirkko 2013:1, 12.)

Kaste- ja lähetyskäsky konkretisoituu kasteen merkitystä pohdittaessa. Kasteen yhteydessä vanhemmat, kummit sekä seurakunta ovat sitoutuneet yhdessä huolehtimaan lapsen kristillisestä kasvatuksesta. Tätä kumppanuudessa toteutuvaa kasvatusta kutsutaan

kasteopetuksiksi. Kasteessa ihmisestä tulee kristitty, sekä kotiseurakuntansa että maailmanlaajuisen kirkon jäsen. Kastetut ovat tasa-arvoisia seurakunnan jäseniä. Kirkkolain (KL4:1) mukaan kaste on yksi kirkon luovuttamattomista tehtävistä. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 11–12.)

Lapsen saadessa kasteen on hän siis tasa-arvoinen seurakuntalainen, yhtäläisinä oikeuksineen muiden seurakuntalaisten kanssa. Jotta nämä oikeudet toteutuisivat varhaiskasvatuksessa, Kirkkojärjestys (KJ 3:1, KJ 3:2) velvoittaa seurakunnat tukemaan kastettujen lasten vanhempia ja kummeja kristillisessä kasvatus- ja opetustyössä. Lisäksi kirkkojärjestys velvoittaa seurakunnat huolehtimaan eri-ikäisten seurakunnan jäsenten kristillisestä kasvatuksesta ja hengellisen elämän hoitamisesta. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 11.)

Kirkon varhaiskasvatus ja kotien kristillisen kasvatuksen tukeminen ovat näin kirkon perustehtäviä. Kastettuna seurakuntansa jäsenenä lapsella on oikeus saada kotiseurakunnassaan ja kodissaan kristillistä opetusta ja kasvatusta. (Lapuan Hiippakunta i.a.; Suomen ev.lut.kirkko 2013, 13.) Huomioitavaa on, että vaikka kirkon varhaiskasvatus on kasteeseen perustuvaa kumppanuutta, niin kirkon lähetystehtävän mukaisesti toimintaan ovat yhtäläillä tervetulleita kaikkien kotien lapset. Mukaan toimintaan kutsutaan siis avosylin heidätkin, joita ei ole kastettu tai jotka edustavat muita uskontoja. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 11–12.)

Lasten varhaiskasvatusta järjestävät muutkin tahot kuin kirkot. Jokaisen toimijan lähestymistapa on hiukan erilainen. Esimerkiksi yhteiskunnan järjestämä ja ylläpitävä varhaiskasvatus liittyy hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen ja kirkon taas kristilliseen lähestymistapaan. Tämä on hyvä asia. Erilaiset toiminnot täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatusta toteutetaan laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa, jossa ovat osallisina sosiaali-, terveys- ja opetustoimi sekä erilaiset lapsi- ja perhetyötä tekevät järjestöt ja yhteisöt varhaiskasvatuspalveluineen. Kirkon osana on olla mukana tässä avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjänä ja tukea yhteiskunnan varhaiskasvatuksen uskontokasvatusta. (Sakasti.evl.fi i.a.) Kirkon varhaiskasvatuksen toimijoita ovat erityisesti lastenohjaajat, lapsityönohjaajat sekä lapsi- ja perhetyön papit. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 10.)

2.2.1 Lapsityö

Lapsityö on yksi kirkon työaloista. Seurakunnissa käytetään lapsityön rinnalla myös nimikettä lapsi- ja perhetyö. Tämäkin nimike on jollain tapaa erehdyttävä työn sisältöä ajatellen. Näiden molempien nimikkeiden voidaan ajatella kuuluvan osaksi kirkon varhaiskasvatusta. Kyse on joka tapauksessa, pääsääntöisesti alle kouluikäisten lasten, heidän perheidensä sekä läheistensä kanssa tehdystä kasvatustyöstä. (Suomen ev.lut.kirkko 2008, 9.)

Lapsityö toteuttaa osaltaan edellä mainittua kirkon tehtävää ja sen tarkoituksena onkin tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä kodeissa tapahtuvaa kristillistä kasvatusta. Työalan laajuudesta huolimatta perustehtävänä on kasteopin antaminen. Kasteopetuksen sekä kristillisen kasvatuksen velvoitteista huolehtiessaan lapsityö toteuttaa samalla kirkon perustehtävää. Lapsityön merkitys on seurakunnan tulevaisuuden kannalta merkittävä ja siksi seurakunnat pyrkivät vastaamaan lapsityöllä ajan tarpeisiin. (Tähti 2011, 12.)

Käytännössä perinteisten päiväkerhojen rinnalle tai jopa tilalle on tullut uusia työmuotoja ja perhetyön osuus on tullut entistä voimakkaammin mukaan työhön. Tämän lapsityön piiriin sisällytetään ns. pikkulapsityö, musiikkileikkikouluryhmät, pyhäkoulut, päiväkerhot, perhekerhot, iltapäiväkerhot ja yhteydet kunnalliseen päivähöitoon sekä lapsiperheille tarkoitettut erityisjumalanpalvelukset kuten perhekirkot ja mukulamessut. (Helsingin hiippakunta 12/2006.)

2.2.2 Perhetyö

Kirkon perhetyöllä tarkoitetaan kaikkea sitä seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla vahvistetaan monimuotoisten perheiden ja niiden jäsenten hengellistä elämää, kasvua ihmisenä sekä keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta. Perhetyö voi olla myös jaksamisen tukemista vaikeassa elämäntilanteessa tai seurakuntayhteyden ylläpitämistä ja vahvistamista. (Minäkö perhetyöntekijä? 2012:10, 7.; Rättyä 2012, 103.)

Kirkon perhetyö voi parhaimmillaan mahdollistaa kohtaamisia itsensä, toisten ihmisten sekä Jumalan kanssa. Kirkon perhetyön päämääränä on siis kaikki sellainen toiminta, jossa eri-ikäiset perheenjäsenet kokevat Jumalan rakkautta arjessa ja juhlassa sekä saavat iloa kohtaamisista sekä vahvistuvat niistä. Lisäksi toiminnalla pyritään elämänhallinnan lisäämiseen, avun ja toivon antamiseen, elämän mielekkyyden lisäämiseen ja tulevaisuuden uskon vahvistamiseen. (Minäkö perhetyön tekijä? 2012:10, 6,9–11.)

Kirkon perhetyö perustuu Raamatun ihmiskuvaan ja elämänsäilytykseen, jossa korostuvat ihmisarvo, ihmisen yhteys Jumalaa, toisiin ihmisiin ja seurakuntaan. Siinä korostuu myös kristillinen elämäntapa, jossa vanhemmuus nähdään lahjana ja tehtävänä. (Rättyä 2012, 103.) Kirkon opin mukaisesti jokainen ihminen on luotu toisten ihmisten yhteyteen, parisuhteeseen ja perheeseen. Seurakunta itsessään on kuva Jumalan perheestä. Raamatussa painotetaan vastuuta lapsista ja yhteisöön kuulumista itsestään selvyytensä. Sosiaalinen vanhemmuus kuuluu kaikille, riippumatta siitä ovatko lapset omia vai eivät. Kristittyjen elämäntapa nousee uskosta ja lähimmäisenrakkaus näkyy perheestä huolehtimisessa, mutta myös suhteessa kauempana oleviin lähimmäisiin. Jumalaan uskomalla voimme saada lisää rohkeutta toimia perheidemme ja muiden läheistemme hyväksi, esimerkiksi kristillisen kasvatuksen ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta toimiessamme. (Minäkö perhetyön tekijä? 2012:10, 5,10.)

Seurakunnissa perhetyöstä vastaava työntekijä voi olla lastenohjaaja, diakoniatyöntekijä, perhetyöntekijä tai pappi. He ovat samalla seurakunnan diakonisentyön sosiaalityöntekijöitä, sijoittuen ennaltaehkäisevän ja varhaisen tukemisen alueelle perhepalvelun ja perhetyön välimaastoon. Seurakunnissa perhetyötä tekevät paikallisten seurakuntien lisäksi perheasiainneuvottelukeskukset. (Uusimäki 2005, 95.)

Seurakuntien lisäksi perhetyötä tekevät myös monet muutkin tahot, kuten kunnat ja järjestöt. Kirkon perhetyöllä on omia erityispiirteitä, joilla se erottuu muista perhetyöntoimijoista. Sillä, kirkon perhetyöhön liittyy aina kiinteästi hengellisyys eli uskonelämän tukeminen. Lisäksi siihen kuuluvat Jumalanpalveluselämä, sakramentit sekä kirkolliset toimitukset kuten kaste. Kirkon perhetyössä merkittävää on myös armo: jokainen tekee virheitä, ja ne on mahdollista pyytää sekä saada anteeksi. Kirkon perhetyön mukaisesti jokaisella ihmisellä ja perheellä on oikeus saada apua lähimmäiseltään, mutta myös vastuu omalta osaltaan koko luomakunnasta. Yhtenä kirkon perhetyön erityispiirteitä on

nähdä työntekijät ”erikoistuneina seurakuntalaisina” tiettyjä tehtäviä varten, seurakuntalaisten muodostaessa kirkon. Perhetyö on siis perheiden kanssa ja heidän hyväkseen tehtävää paikallista toimintaa ja myös laajaa Kristuksen ruumiin rakentamista. (Minäkö perhetyön tekijä? 2012:10, 32–33.)

Erityinen perhetyön oma lainsäädäntö maastamme vielä puuttuu. Toimintaa ohjaavatkin sosiaali- ja terveydenhuollon keskeiset periaatteet eettisine ohjeineen sekä monet sosiaalialaa säätelevät lait. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 49.) Voimassa olevan vuoden 1995 kuntalain (365/95) mukaan, kunnan perustehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan. Kuntalaki ei velvoita perhetyön toimijoita yhteistyöhön, mutta Kirkkolaki (12:1) säättää, että seurakunta tai –yhtymä voi huolehtia myös jonkin kunnan tai kuntaliiton tehtävistä sopimuksen mukaan. Kunnan ja seurakunnan tavoitteet ovat samat ja tästä syystä yhteistyö on tarkoituksenmukaista. Sekä kuntien että myös seurakuntien tulevaisuusnäkyymiin kuuluu kansalaisista huolenpito, hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävästä kehityksen näkökulma. (Lahtiluoma & Turunen 2011, 12–13.)

2.3 Kirkon varhaiskasvatuksen vahvuudet, mahdollisuudet ja kehittämishaasteet

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan piirissä on havaittavissa muutoksia, joilla todennäköisesti on vaikutusta myös kirkon varhaiskasvatukseen toimintaan. Kirkkoon ja seurakuntaelämään vaikuttavien muutosten lisäksi, kirkon varhaiskasvatus on kiinteässä yhteydessä myös ympäröiviin olosuhteisiin ja tekijöihin, joita lapset perheineen kokevat omassa arjessaan. Nämä tekijät liittyvät muun muassa yhteiskunnalliseen tilanteeseen, lapsuskulttuuriin, sekä päätöksentekoon eri tasoilla. (Suomen ev.lut. kirkko 2008, 20.) Näitä edellä mainittuja muutoksia arvioitaessa voidaan samalla pohtia kirkon varhaiskasvatuksen vahvuuksia, mahdollisuuksia ja kehittämishaasteita tulevaisuudessa.

Kirkon varhaiskasvatukseen luotetaan ja tällä työalalla on monia vahvuuksia. Ensinnäkin, seurakunnissa varhaiskasvatustyötä tekevät ammattitaitoiset, motivoituneet ja koikaikaiset työntekijät, joiden täydennyskoulutukseen kiinnitetään huomiota. (Suomen ev.lut. kirkko 2008, 22; Suomen ev.lut. kirkko 2013,13; Lapuan Hiippakunta i.a..) Lap-

sityössä suoraan työskentelee yli 2700 lapsityöntekijää. Heidän lisäksi papit, diakoniatyöntekijät, kanttorit ja nuorisotyönohjaajat antavat omasta työpanoksestaan osan myös lapsi- ja perhetyölle. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Yleisesti, seurakuntien varhaiskasvatuksen vahvuuksiin liitetään vahva kristillisen kasvatuksen perinne Suomessa, varhaiskasvatuksen vankka asema seurakunnissa sekä varhaiskasvatuksen monialaisuus. Työlle on toistaiseksi vielä osoitettu hyvin resursseja työntekijä määrien, tilojen ja toimintavälineidenkin suhteen. Toiminta on erityisen monipuolista. (Suomen ev.lut. kirkko 2008, 22.; Suomen ev.lut. kirkko 2013,13.; Lapuan Hiippakunta i.a..) Näistä syistä, seurakunnan kutsuun vastataan edelleen hyvin, sillä esimerkiksi päiväkerhossa käy viikoittain jopa kolmasosa kolmesta viitteen-vuotiaita lapsia. (Lapuan Hiippakunta i.a..) Kirkon varhaiskasvatus on lisäksi onnistunut verkostoitumaan yhteiskunnan varhaiskasvatus palveluiden kanssa ja hyödyntämään enenevässä määrin sähköistä mediaa edukseen (Suomen ev.lut. kirkko 2013,13).

Tämä varhaiskasvatuksen arvostus ei kuitenkaan kasva tyhjästä eikä tila ole muuttumaton. Kirkon tunnettavuus ja julkisuuskuva ovat kehittyviä elementtejä, joiden ylläpitämiseen tarvitaan myös uutta tutkimustietoa kirkon varhaiskasvatuksesta. Uudistumiskykyisen kirkon, varhaiskasvatuksen työala on avoin uusille innovaatioille, joilla paikallisiin tarpeisiin on mahdollista vastata. Yhä laajeneva verkostoituminen ja yhteistyö seurakunnan sisällä, mutta myös muiden, perheiden hyväksi toimivien tehojen kesken avaa aivan uusia mahdollisuuksia. Myös tulevat seurakuntaliitokset voivat toimia uuden, syvemmän yhteistyön avaajina. Varhaiskasvatusta rikastuttavana elementtinä, mahdollisuutena ja haasteena nähdään myös monikulttuurisuuden lisääntyminen. (Suomen ev.lut. kirkko 2013, 13–14.)

Tarkasteltaessa varhaiskasvatuksen vahvuuksia, mahdollisuuksia ja kehittämishaasteita, on syytä kääntää tarkastelua myös perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Perhe on kirkon tärkein yhteistyökumppani. Tulevaisuuden hyvinvointi on kiinni tämän päivän perheiden hyvinvoinnista. Tulevaisuuteen investoiva kirkko panostaa lasten hyvinvointiin. Se on myös kirkon näkemyksen mukaisesti kaikkien yhteinen tehtävä. Onnistuakseen tässä tehtävässä kirkon tulee tehdä kiinteää yhteistyötä yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Näitä toimijoita kirkon ohella ovat valtio, kunnat, kolmas sektori järjestöineen sekä vapaaehtoiset toimijat. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Yhteistyötä tehtäessä, Lapuan Hiippakunta näkee yhtenä ajankohtaisena teemana opetusministeriön työryhmän esityksen perusopetuksen kehittämisestä. Tämä johtaisi kouluissa uskonnonopetuksen huomattavaan vähentämiseen ja näkyisi kotien mahdollisuutena siirtää omaa hengellistä perinnettä lapsilleen. Kodin ja koulun vähentäessä kristillistä kasvatusta korostuu kirkon antaman kristillisen kasvatuksen merkitys. Lapuan Hiippakunnan linjauksen mukaisesti, toisena kehittämishaasteena kirkolla on oman kasvatustyönsä tarkastelu kriittisesti. Nykyinen toiminta on suunniteltu pääasiassa ikäryhmittäin, joilla kaikilla on resurssit huomioiden omat työntekijänsä. Hedelmällisempää olisi ottaa työn kehittämisen keskiöön koko perhe ilman sektorirajoja. Perhe koko seurakunnan keskiössä on mahdollisuus, jolla voidaan niukkenevia resursseja jopa säästää tai ainakin kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin. Tämän näkemyksen toteuttaminen käytännössä vaatii keskustelua, suunnittelua, luovuutta ja rohkeutta poiketa tutuista ja totutuista ajattelutavoista. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Seurakuntien talouden heikentyessä varhaiskasvatuksen toiminta tulisi silti turvata. Taloudellisen epävarmuuden keskellä yhteisöllisyyden merkitys korostuu. Tarvitsemme toinen toisiamme rinnalla kulkijoiksi ja avun antajiksi. Nämä yhteiskunnalliset muutokset edellyttävät myös varhaiskasvatuksen uudistamista. Perhelähtöistä ja diakonista työtettä on molempia vahvistettava, yhdessä ja erikseen. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Moniarvoistuvassa ajassa ja yhteiskunnassa kirkko on monien vaatimusten edessä. Kirkon tehtävänä on rohkeasti osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja puolustaa uskonnon paikkaa yhteiskunnassa jokaisen oikeutena. Jokaisella seurakunnan jäsenellä on oikeus harjoittaa ja saada uskontonsa mukaista opetusta. Kristinusko kulttuuriperintöineen on identiteettimme keskeinen osa. Kirkosta eronneiden perheiden kohdalla lapset jäävät ilman kastetta ja he putoavat pois seurakunnan lapsityön piiristä sekä saattavat jäädä ilman kristillistä kotikasvatusta. Näiden perheiden lapset vanhempineen vieraantuvat kristillisistä asioista. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Kirkolla on oikeus erottua muista varhaiskasvatuspalveluita tuottavista palvelutarjoajista, huolimatta kirkon sitoutumisesta yhteiskunnan Varhaiskasvatussuunnitelma Vasuun. Kirkon varhaiskasvatuksen perustalla on sen oma arvopohja ja kristillisen uskon keskeinen sisältö. Oikeuksien lisäksi kirkon työntekijöille asetetaan monenlaisia vaatimuksia yhteiskunnan ja yhteistyökumppaneiden taholta. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Lapsen oikeuksien toteutuminen on nostettu esiin kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen asiakirjassa ”Lapsi on osallinen” eli Vakessa. Tämän asiakirjan yhdeksi kehittämistoiminnan painopisteeksi on kirjattu lapsen oikeuksien toteutuminen kirkossa. Näin myös kirkon varhaiskasvatuksessa ja käytännön lapsi- ja perhetyössä halutaan liittyä YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja sen periaatteisiin, jotka toki löytyvät myös kirkon omista lähtökohdista. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelmassa asetetaan seuraavia tavoitteita, jotta lapsen oikeudet voisivat toteutua paremmin kirkossamme ja siinä toiminnassa, johon lapset ja heidän perheensä osallistuvat: 1. Otetaan lapsi tosissaan kirkon jäsenenä, 2, Etsitään tapoja, joilla lapsi tulee kuulluksi omista lähtökohdistaan päätöksenteossa ja toiminnassa. 3. Korostetaan kasvattajien vastuuta lapsista ja heidän hyvinvoinnistaan. 4. Toteutetaan hengellistä elämää osallisuutta vahvistavin perustein ja tavoin, 5. Toimitaan rohkeasti varhaiskasvatustoiminnassa aikuisjohtoisesti, mutta lapsilähtöisesti. (Suomen ev.lut. seurakunta 2008, 29–37.)

Vake-asiakirjan nimi on johdatteleva. ”Lapsi on osallinen” kertoo lapsen oikeudesta olla kastettuna seurakuntansa täysivaltainen jäsen. Kasteen myötä lapsella on oikeus olla seurakuntansa täysivaltainen jäsen oikeuksineen:

Lasta ja lapsuutta arvostava kirkko kuulee, näkee ja ottaa lapsen tosisaan huomioon kirkon jäsenenä. Se pohtii lapsen parasta ja kuulee lapsia tehtäessä toiminnallisia, rakenteellisia ja hallinnollisia päätöksiä, jotka vaikuttavat lapsiin. Kun kirkossa tehdään lapsiin vaikuttavia päätöksiä hallinnossa, hiippakunnissa, seurakunnissa, johtokunnissa tai arjen toiminnassa, päätöksiä tulisi aina tarkastella lapsen näkökulmasta. Lapsen mielipiteen kuuleminen on mahdollista erilaisin menetelmin, aikuiset voivat tehdä päätöksiä lapsilähtöisin perustein ja aikuisten tehtävänä on pitää huolta lasten oikeuksista. (Suomen ev.lut.seurakunta 2008, 37.)

Kirkon ja seurakuntien työsarkaan kuuluu lapsen oikeuksien toteutumisen edistäminen ja lapsen oikeuksien puolustaminen. Tämä vaatii uudenlaisia toimintamalleja, joissa toiminta rakentuu pienimpien ehdoilla. Tämän tulee näkyä kautta linjan: jumalanpalveluselämässä, tilaratkaisuissa, kirkollisessa kielessä, toiminnan painotuksissa, päätöksenteossa ja lainsäädännössä, sekä kaiken toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Näiden sekä muidenkin paikallisista tarpeista lähtevien kysymysten avulla voidaan toimintaa kehittää niin, että lapsen oikeudet toteutuvat paremmin sekä konkreettisesti pienissä arjen asioissa että suuremmissa linjoissa ja asenteiden tasolla. (Suomen ev.lut.seurakunta 2008, 37.)

Kirkon toimintastrategiassa korostetaan Pyhän kunnioitusta. Se on kirkolle omin arvo. Pyhän kunnioittamisen ja vaalimisen merkitys korostuu yhteiskunnassa, joka omissa rakenteissaan ja ratkaisuissaan häivyttää tätä arvoa. Ja silti, yhteiskunnallisista muutoksista huolimatta pyhän kokemusta tarvitaan. Uskonto on edelleen läsnä suomalaisten elämässä ja siksi kirkon varhaiskasvatustyönkin tulee olla tässä ajassa rohkeasti hengellistä. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

3 DIAKONIA

3.1 Diakonia

Diakonian alkujuuret löytyvät Raamatusta ja lähimmäisenrakkaudesta. Jeesuksen esimerkin mukaan meidän tulee rakastaa lähimmäisiämme kuten itseämme ja kohdata apua tarvitsevat, köyhät, sairaat ja syrjäytetyt. Diakoniatyö on juuri näiden, hädässä ja avuntarpeessa olevien ihmisten tai perheiden tukemista ja auttamista. Kyse on lähimmäisenrakkauden toteuttamisesta niiden hyväksi, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. (Rättyä 2010, 14–15.; Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 13.)

Diakoniatyö pohjautuu kirkkolakiin. Kirkon on tunnustuksensa mukaisesti julistettava Jumalan sanaa, jaettava sakramentteja sekä toimittava kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. (Kirkkolaki 1:2, 1993.) Diakoniaan velvoittava Kirkkojärjestys vastaavasti määrää, että diakonian virka on seurakunnassa pakollinen ja seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa. (Kirkkojärjestys 4:3, 1991.; Helin ym. 2010, 47.)

Kuten jo kirkkolaki ja -järjestys osaltaan osoittavat, diakonia-käsite ja diakoniatyö ovat vakiintuneet Suomen evankelis-luterilaisen kirkon käytännön toimintaan ja teologian harjoitukseen. Tästä huolimatta on hankalaa esittää diakoniasta tarkkoja määritelmiä yksiselitteisesti, saati teologisia perusteluja ja kestäviä ratkaisuja. Merkittävää on kuitenkin, että ekumeenisissa keskusteluissa diakonia tulkitaan nykyisin kiinteäksi osaksi kirkon missiota. (Kuusimäki 2012, 12–13.)

Diakoniatyö on laaja-alaista. Se on organisoitu erilaisiin toiminnallisiin työaloihin kuten esimerkiksi päihde-, mielenterveys- tai vammaistyö, Näiden erilaisten lisämääreitten avulla diakoniatyössä on pyritty erottelemaan tai painottamaan jotain tiettyä diakoniatyön tehtäväaluetta tai ulottuvuutta. Diakonia on asiakastyötä, vapaaehtoistoiminnan ohjaamista, verkostotyötä ja lisäksi vaikuttamistoimintaa. (Kirkon koulutuskeskus 30.3.2010, 7.)

Esimerkkinä mainittakoon, että Äänekosken seurakunnassa kullakin diakoniatyöntekijällä on oma erityinen vastuualueensa, kuten romanityö, vapaaehtoistyö, diakoninen perhetyö, mielenterveystyö, näkö- ja kuulovammaistyö, kriisi- ja surutyö, rippikoulutyö, ruokapankki, yhteisvastuukeräyspäälliköntyö, päihde ja kriminaalityö sekä kehitysvammaistyö ja palveleva puhelin, vanhustyö sekä omaishoitajatyö. Riippumatta nimeytystä vastuualueesta, näiden jokaisen diakoniatyöntekijän työhön liittyy aina erottamattomasti ja kiinteästi perhetyö. Toisin sanoen, perhetyö on läsnä jokaisessa kohtaamisessa asiakkaan ja diakoniatyöntekijän välillä, huolimatta kullekin erityisesti nimetystä vastuualueesta. Tällä hetkellä vain se on nimetty vain yhdelle työntekijälle muiden vastuualueiden lisäksi. Käytännössä diakoninen perhetyö Äänekoskella on syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten, nuorten ja perheiden tukemista keskusteluin, kotikäynnein ja sielunhoidollisin menetelmin. Lisäksi perheille järjestetään ryhmätöitä, leirejä sekä ruoka-apua ja muuta taloudellista apua tilanteen mukaan. (aanekoskenseurakunta i.a..)

Kirkon piirissä diakoniatyön koetaan olevan lähinnä vaikeuksissa olevan ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, jossa on seuraavia ulottuvuuksia: hengellinen, henkinen, aineellinen, sosiaalinen ja terveydellinen tukeminen. Lisäksi diakoniatyöhön kuuluu läheisesti yhteiskunnallinen vaikuttaminen, diakoniakasvatus sekä ihmisen toimintakyvyn tukeminen. (Kuusimäki 2012, 12; Hakala 2002, 234.) Hyvä diakonia muotoutuu kussakin ajassa ilmaantuvien tarpeiden mukaisesti. Diakonian pitää etsiä uusia kohteita, katsoa ja arvioida sitä, missä hätä on suurin ja ihmiset uhkaavat jostain syystä jäädä ilman apua ja tukea. Diakonian tehtävänä on ihmisarvon puolustaminen kaikissa elämäntilanteissa. (Mattila 2003, 10–11.)

Kunnallisten sosiaali- ja terveystalvelujen väheneminen sosiaalipolitiikan muutosten seurauksena on vaikuttanut myös seurakuntiin. Diakoniatyön toiminta-aluetta on tarkennettu ja pyritty kehittämään uusia työmuotoja. Seurakuntadiakonin hajanainen ammatillinen työkenttä on yhdentynyt sekä lähentynyt kunnallista sektoria. Seurakunta on nykyisin haluttu yhteistyökumppani ja tunnustettu toimija. Historiallisesti seurakuntadiakonia paikantuu kunnan ja seurakunnan rajalle, jossa ovat yhdistyneet terveydenhuolto ja sosiaalityö limittyen yhteen palvelemiseen ja lähimmäisenrakkauteen perustuvaan apuun. Tänä päivänä yhteistyö kunnan kanssa on itsestäänselvyys. (Pyykkö 2004, 135–138.)

Tämän päivän lähtökohdat ja perusteet kirkon diakoniale löytyvät kirjattuina kirkon strategian linjauksissa ja mietinnöissä ”Meidän kirkko – välittävä yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön linjaus 2015”. Kirkon strategiassa eritellään omiksi alueikseen perhetyö, perheneuvonta ja diakoninen perhetyö. Perhetyö on sitä työtä, jota seurakuntien työntekijät ja vapaaehtoiset tekevät vahvistaakseen perheenjäsenten jumalasuhdetta, keskinäistä välittämistä, avioliittoa ja perhettä. Mutta, diakoniseen perhetyöhön liittyy vahvasti ajatus moniongelmaisista perheistä, joiden elämänhallinta tai selviytyminen arjen kriiseistä kaipaa erityistä tukea, Tähän liittyy samalla ajatus toivon antamisesta. (Yrjölä 2008, 21–25.) Nykyään diakonisen perhetyön lisäksi seurakunnissa tehdään myös lapsidiakoniaa.

3.2 Diakoninen perhetyö

Perhetyö liittyy kirkon sisällölliseen sanomaan läheisesti. Kirkkolaisissa käsitellään yleisellä tasolla kristillistä kasvatusta kirkollisten toimitusten lisäksi. Tämä on perusta diakoniselle perhetyölle. Diakonisen perhetyön avulla tuetaan seurakuntalaisten hengellistä elämää, ihmisyyden kasvua sekä lähimmäisrakkautta. (Hämäläinen & Koistinen 2012, 14.) Diakonisen perhetyön työmenetelmiä ovat kotikäynnit, vastaanotto, lapsi- ja nuorisotyö, ryhmätoiminta sekä kaikenlainen perheiden käytännöllinen ja henkinen tuki. Työmenetelmiä yhdistävänä näkemyksenä kulkee ajatus ennaltaehkäisevästä, sosiaalisesti vahvistavasta ja syrjäytymistä ehkäisevästä avusta lähimmäiselle ja ylipäänsä heidän löytäminen tuen piiriin. (Jääskeläinen 2006, 104.) Rättyän (2012, 106) mukaan kotikäynnit ovat erityisen hyvä tapa perheiden kohtaamiseen, koska tällöin läsnä on koko perhe lapsista vanhempiin.

Diakoninen perhetyö on laaja-alaista niin asiakaskunnan kuin työmuotojen suhteen. Diakoniselle perhetyölle ei ole olemassa yksiselitteistä tai vakiintunutta työmuotoa. Diakoniatyöntekijöiden toteuttamaa perhediakoniaa sekä sen eri työmuotoja kutsutaan seurakunnissa monilla eri nimikkeillä. Näitä nimikkeitä ovat esimerkiksi diakoninen perhetyö, perhediakonia, diakoninen perhetyö sekä erillisenä työmuotona lapsidiakonia. (Rundgren 2008, 40–45, 58.) Diakoninen perhetyö löytyy monien seurakuntien internet-sivuilta terminä ja työmuotona, mutta kukin seurakunta määrittelee ne omista lähtökohdistaan käsin. Käsitteenä diakoninen perhetyö on vieras jopa monelle diakoniatyönteki-

jälle itselleen, kuten esimerkiksi Hämäläinen & Koistinen (2012) toteavat tutkimuksessaan. Diakoniatyöntekijöiden vierastaessa käsitettä diakoninen perhetyö, vaikeutena on myös se, että diakoniatyö koetaan erilliseksi muiden työalojen tekemän työn kanssa. Diakoninen perhetyö nähdään usein ongelmakeskeisenä, sitä vastoin seurakunnan yleistä perhetyötä pidetään ennaltaehkäisevänä, jopa viihdyttävänä työnä. (Nikama & Vahtera 2008, 30.)

Onnistuakseen perhediakonia vaatii laajaa osaamista ja ammattitaitoa. Diakonista perhetyötä voivat tehdä diakoniatyöntekijä, erityis- tai nuorisotyöntekijä, lapsityöntekijä tai teologi. Perhediakonian toteuttaminen ei ole niinkään kiinni koulutuksesta, vaan kiinnostuksesta itsensä kehittämiseen diakonisen perhetyön saralla. Diakoniatyöntekijän tehtävänä on perheiden auttaminen ongelmissa sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja perheiden puolesta puhuminen. Kirkon perhetyö jakautuu sielunhoidolliseen, henkiseen tai hengelliseen työhön, käytännön diakoniaan ja vertaistukea antaviin perhekerhoihin. Perhediakoniassa avustetaan perheitä myös taloudellisesti. (Vile'n, ym. 2010, 33.)

Diakoniatyössä perhe nähdään yksilöistä koostuvana kokonaisuutena, jossa koko perhe kärsii yhden jäsenen kärsiessä ja yhdelle perheenjäsenelle annettu apu vaikuttaa kaikkiin perheenjäseniin. Jokainen perheenjäsen on osa omaa perhekokonaisuutta. Käytännössä perhelähtöinen työote näkyy perheiden ja heidän elämäntilanteidensa yksilöllisenä huomioimisena. Perhe on läsnä silloinkin, kun kohdataan vain yksi ihminen. Jokainen meistä on lähtöisin perheestä. Nämä perheet tulevat mukaan kohtaamisiin myös silloin, kun niistä ei erikseen puhuta. Työntekijän on siis havainnoitava seurakuntalaisen elämää ja reagoitava siihen perhelähtöisesti. (Minäkö perhetyön tekijä? 2012:10, 28.; Rättyä 2012, 104.)

Diakonista perhetyötä ohjaavia periaatteita ovat perhelähtöisyyden lisäksi tasavertaisuus, realistisuus, kiireettömyys ja yhteistyö. Perhelähtöisyys on perheen ehdoilla tapahtuvaa yhteistyötä ja perheen sääntöjen ja toimintakulttuurin tuntemista ja kunnioittamista. Tasavertaisuus näkyy perheen ja työntekijän tasavertaisena suhteena, mutta myös perheenjäsenten keskinäistä tasavertaisuutta. Tähän liittyy myös puolueettomuus, jolloin työntekijä kohtelee ja kohtaa kaikki perheenjäsenet samalta tasolta, jokaisen näkökulman huomioiden ja tukea antaen. (Rättyä 2012, 105.)

Luottamuksen syntyminen ja sen säilyttäminen ovat diakonisessa perhetyössä ensiarvoisen tärkeitä asioita, korostaa Rättyä (2012, 105). Luottamuksellisessa yhteistyössä voidaan ja on tarpeen asettaa yhteistyölle yhdessä sovitut tavoitteet ja pelisäännöt. Diakoninen perhetyö vaatii työntekijältä paljon diplomatiaa ja vastaavasti perheenjäseniltä ratkaisukykyä ja kompromisseja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Diakonisen perhetyön tavoitteena on tasapainon löytäminen, perheen hyvinvoinnin lisääminen ja välittämisen osoittaminen. (Rättyä 2012, 105.)

Muutokset perheissä tapahtuvat usein hitaasti, hyvinvointi etenee pienin askelin. Työntekijältä tarvitaan siis kärsivällisyyttä, ajan antamista ja sitoutumista. Työntekijän tulee selvittää perheen historiaa ja tilannetta ennakkoon, sekä verkostoitua muiden auttajatahojen kanssa tilanteen mukaan. Diakoniatyöntekijällä on perhetyötä tehdessään monenlaisia rooleja ja tehtäviä. Työntekijä on perheen rinnalla kulkija, joka näkee perheen kokonaisuutena. Työntekijän tulee tehdä lapsi näkyväksi ja kannustaa vanhempia lapsen näkökulman huomioimisessa. Työntekijä voi olla taloudellisen tuen antaja, palvelujärjestelmiin ja terveyteen liittyvän ohjauksen antaja, hengellisen ja henkisen tuen antaja ja perheen ja sen jäsenten voimavarojen etsijä ja löytäjä. Diakoniatyöntekijän rooli voi lisäksi olla yhteistyön tekeminen verkostoitumalla ja organisoimalla yhteistyötahoja perheen edun mukaisesti. Diakoniatyöntekijällä on myös iso rooli perheen kokonaistilanteen kartoittajana ja avun vastaanottamiseen kannustajana. (Rättyä 2012, 105–106.)

3.3 Lapsidiakonia

Diakoniatyö on miltei yksistään kohdistettu aikuisväestöön, vaikka yhtä tärkeää diakoniatyössä on huomata lapset (Mattila, 2003, 11). Perheiden parissa työskenneltäessä on tiedostettava se vaara, että lapset helposti jäävät unohduksiin ja syrjään, työntekijän huomion kiinnittyessä perheen aikuisiin ja heidän huoliinsa. Mutta, puhuttaessa lapsidiakoniasta huomio kiinnittyykin lapsiin ja heidän asemaansa, tilanteeseensa ja olosuhteisiin perheessä. Kokonaistilannetta pohditaan tällöin vain lapsen näkökulmasta. (Rättyä 2012, 107.) Lapsidiakoninen näky lähtee kehittymään siitä oivaltamisesta, että vanhempia ei saa muutettua ja kotiympäristö ei ehkä muutu. Lapsidiakoniassa katse kääntyy lapseen. Tärkeintä on katsoa sitä, mitä lapsen eteen pystytään tekemään lapsen hä-

dän lievittämiseksi ja lapsen persoonan kasvun vahvistamiseksi. Lapsidiakonia on pääasiassa ennaltaehkäisevää työtä. (Mattila 2003, 11, 13.)

Seurakunnan perinteinen lapsityö keskittyy hengelliseen opetukseen, seurakunnan tuetuksi tekemiseen ja oikeiden elämänarvojen opettamiseen. Seurakunnan tehtävänä on vanhempien tukeminen kristillisessä kasvatustehtävässä. Seurakunnan lapsityön rinnalla tarvitaan lapsidiakoniaa silloin, kun huolenpitoa ovat vailla pienimmät ja hauraimmat lapset. Tällöin työssä pyritään lapsen hädän lievittämiseen näkemällä lapsi, turvattomuuden vähentämiseen, huolenpidon lisäämiseen sekä vahvistamaan ja puolustamaan lapsen persoonaa. Lapsidiakonia ei ole sielunhoitoa tai terapiaa, mutta näiden tarpeen se voi tuoda esiin. (Mattila 2003, 13–15.)

Lapsidiakoniassa on luovuttamattomia periaatteita, jotka tekevät siitä lapsidiakoniaa. Periaatteina ovat lapsilähtöisyys, ennakoiminen ja asioihin varhainen puuttuminen, turvallisen arjen keskeisyys sekä matala kynnyks. (Mattila 2003, 21.)

Lapsidiakoniaa voi tehdä jokainen lapsen kanssa työtä tekevä tai lapsen lähellä oleva aikuinen. Aikuinen voi olla diakoniatyöntekijä, nuorisotyönohjaaja, lastenohjaaja, mutta yhtä hyvin myös kummi, naapuri, kirjastonhoitaja, opettaja tai joku muu lapsen lähellä oleva ihminen. Seurakunnassa mikään työmuoto ei sinänsä ole lapsidiakoniaa, mutta jokaisessa työmuodossa sitä varmasti voi tehdä, mikäli motivaatio, asenne ja menettelytavat ovat sopivat lapsidiakoniaan (Mattila 2003, 21). Rättyä (2012, 107–108) paikantaa vastaavasti lapsidiakonian osaksi perhediakoniaa ja lapsidiakonian sijaan puhutaan nykyisin mieluummin perhediakoniasta tai diakonisesta perhetyöstä.

Seurakunnan työmuodoissa lapsidiakoniaa voidaan tehdä esimerkiksi päiväkerhoissa, iltpäiväkerhoissa, satu-, musiikki- ja maalausryhmissä, pyhäkouluissa, lastenleireillä, perheleireillä, rippikoulussa, lapsivastaanottoja järjestämällä ja kotikäynneillä. On monia muitakin työmuotoja, joissa lapsidiakonialle aukenee mahdollisuuksia, työntekijältä vain vaaditaan valppautta keksiä näitä mahdollisuuksia. (Mattila 2003, 91–101; Rättyä 2012, 107.)

3.4 Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen

Kaikkia näitä diakoniaan liitettäviä tehtäviä hoitaakseen, kirkon diakoniatyötä tekevän viranhaltijan ammatillinen osaaminen korostuu. Diakonisen viranhaltijan ydinosaamisen perusta on kristillinen ihmiskäsitys sekä usko kolmiyhteiseen Jumalaan. Välittäminen, luottamus, yhteisöllisyys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat diakonista työtä kannattelevia arvoja. (Helin ym. 2010,40–42.)

Diakonian viranhaltijan ydinosaamisessa nähdään neljä eri ulottuvuutta, jotka ovat: 1. hengellisen työn osaaminen, 2. diakonisen asiakastyön osaaminen, 3. organisaatio- ja kehittämisosaaminen sekä 4. yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen. Tämän ydinosaamisen keskiössä ovat ihmiset ja yhteisöt, jotka ovat diakoniatyön kumppaneita, voimavaroja tai avun tarvitsijoita. Arvo-osaamista on kyetä tunnistamaan ja pohtimaan yksilöä ja yhteisöä koskevia eettisiä kysymyksiä sekä halua ja taitoa asettua lähimmäisen asemaan. Arvo-osaamiseen kuuluu lisäksi kirkon arvojen tunteminen ja niihin sitoutuminen. Ydinosaamista osoittaa myös työntekijän kyky läsnäoloon ja yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen kohtaamiseen. (Helin ym. 2010,40–43.; Kirkon koulutuskeskus 30.3.2010, 8.)

Hengellisen työn ydinosaamista käytännössä on esimerkiksi kristillisen uskon keskeisen sisällön tunteminen, kristillinen ihmiskäsitys, ihmisarvon kunnioittaminen, eettisyys ja kirkon arvoihin sitoutuminen, myös kirkon perusteoksia tulee osata käyttää. Tärkeää on hengellinen tuki sitä tarvitsevalle sekä kasvatuksellinen osaaminen. Jumalanpalvelus- ja rukouselämän ottaminen osaksi työmenetelmiä ovat myös hengellisen työn ydinosaamista. (Helin ym. 2010,40–43.; Kirkon koulutuskeskus 30.3.2010, 9.)

Diakonisen asiakastyön osaaminen näyttäytyy esimerkiksi yksilöiden ja ryhmien kanssa erilaisissa tilanteissa toimiminen, lainsäädännön tunteminen ja sen soveltaminen. Lisäksi tulee tuntea työtä ohjaavat eettiset normit ja sitoutua niihin. Yksilö, ryhmä ja yhteistyötaitojen sekä menetelmien osaaminen ovat myös diakonisen asiakastyön ydinosaamista. (Helin ym. 2010,40–43.; Kirkon koulutuskeskus 30.3.2010, 10.)

Organisaatio- ja kehittämisosaamista on tiedostaa kirkon perustehtävän lisäksi toiminnan ja talouden suunnittelu, työn yleinen suunnittelu ja työn kehittäminen toimintaym-

päristön muutokset huomioiden. Kouluttautuminen ja oman osaamisen ylläpitäminen sekä työyhteisö- ja alaistaidot ovat myös tätä ydinosaamista. Diakonisen viranhaltijan ydinosaamista on ymmärtää lisäksi oma virkavastuu ja joustavan työtteen toteuttaminen työssään. (Helin ym. 2010,40–43.; Kirkon koulutuskeskus 30.3.2010, 10.)

Yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen on tärkeä osa diakoniatyöntekijän ydinosaamista. Verkostoituminen ja yhteistyö, yhteisöllisyys ja osallisuus kuuluvat tähän osaamiseen. Ydinosaaminen näyttäytyy myös ympäristövastuuna ja kestävä kehityksen tukemisena. Viestintäosaaminen ja tiedottaminen, monikulttuurisuuden ja ihmisten elinolosuhteiden sekä heidän hyvinvoinnin parantaminen on osa tätä yhteisöllistä ja yhteiskunnallista ydinosaamista. (Helin ym. 2010,40–43.; Kirkon koulutuskeskus 30.3.2010, 10.)

4 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA SEURAKUNNAN LAPSI- JA PERHETYÖSTÄ

Seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä on useita tutkimuksia. Melko moni tutkimus on tehty opinnäytetyönä ammattikorkeakoulussa, jonkun tietyn seurakunnan lapsi- ja perhetyöhön työnkehittämisen välineeksi. Töillä on tuotu myös perheiden näkökulmaa ansiokkaasti esiin.

Uusimpia tutkimuksia edustaa Päivi Luotosen tutkimus: Lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen Keski-Porin seurakunnassa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaista lapsiperheiden hyvinvointi on ja mitkä asiat edistävät Keski-Porin seurakunnan diakonista perhetyötä, sekä mitä toiveita ja odotuksia lapsiperheillä asettavat seurakunnalle. (Luotonen 2014, 1.)

Luotosen (2014) tutkimuksen tuloksista todetaan kiistatta lapsiperheiden hyvinvointia edistäviksi tekijöiksi ihmissuhteet, säännölliset elämäntavat ja perheiden voimavarat. Ihmissuhteilla oli tulosten mukaan selkeä yhteys arjessa jaksamisessa. Tärkeimmiksi voimavarojen edistäjiksi löytyi kotona rauhoittuminen ja perheen yhdessäolo. Seurakunnan toiminta näyttäytyi tämän tutkimuksen mukaan perheille positiivisena ja erityisesti kerhotoimintaa pidettiin keskeisenä hyvinvoinnin tekijänä. Tutkimuksesta vedetyissä johtopäätöksissä todetaan, että perhekerhot pitäisi suunnitella entistä enemmän perhelähtöisesti, jotta hyvinvointi maksimoituisi. Perhekerhojen ryhmätoimintaa ja perhekohtaista toimintaa täytyisi myös kehittää. Samoin tutkimuksessa korostui yhteistyön tärkeys muiden toimijoiden kanssa. Yhtenä kehittämisen paikkana nousi esiin seurakunnan toiminnasta tiedottaminen. (Emt.2014, 1, 27–35.)

Helstelän (2013, 6) kvantitatiivisessa opinnäytetyössä: Orimattilan seurakunnan lapsi- ja perhetyöhön osallistuvien perheiden odotukset, toiveet ja tarpeet, kartoitettiin perheiden kokemuksia lapsi- ja perhetyöstä. Lisäksi selvitettiin toimintaan osallistumattomien osalta, mikseivät he osallistu toimintaan. Tuloksia tarvittiin Orimattilan seurakunnan lapsi- ja perhetyön oman kehittämistyön pohjaksi. Perheiden mielestä tärkeimpiä kristillisen kasvatuksen sisältöjä tai siihen liittyviä asioita ovat toisten ihmisten arvostuksen ja oikean ja väärän erottamisen oppiminen. Myös kirkkovuoden juhlat ja

seurakuntaelämään tutustuminen koettiin tärkeiksi osiksi kristillistä kasvatusta. Perinteiset kristillisen kasvatuksen muodot tai osa-alueet osoittautuivat vastaajien mielestä vähemmän tärkeiksi. Valtaosa vanhemmista piti päiväkerhon sisältämiä asioita tärkeinä. Koko perheelle suunnattua yhteistä toimintaa kaivattiin kuitenkin enemmän, erityisesti kertaluonteista, mutta myös säännöllistä ja lyhytkestoista toimintaa kaivattiin. Kaikista tämänhetkisistä toiminnoista eniten kiinnostavat kauneimmat joululaulut, perheiden joulukirkko ja seikkailuillat (Emt.2013,6.)

Lehtilä ja Saarinen (2012) tutkivat opinnäytetyössään: Vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta Keski-Porin seurakunnan päiväkerhotoiminnasta Ruosniemen kirkolla. Tässäkin tutkimuksessa haettiin vanhempien näkökulmaa kasvatuskumppanuuden toteutumisesta seurakunnan päiväkerhoissa. Tämän tutkimuksen tulokset paljastivat vanhempien saavan riittävästi tukea kasvatuskumppanuuteen, vuorovaikutuksen ollessa riittävästä sekä kohtaamisten lämpimiä, molemminpuolista kunnioitusta henkivää. Vanhempien toiveista nousi esiin yhteiset retket, aloituskeskustelut ja vanhempainillat. Näihin kaivattiin enemmän resursseja. (Emt. 1, 32–46.)

Tähden (2011) tutkimuksessa: Yhdessä tekemisen hetkiä – Vanhempien odotukset Askolan seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä, tutkimuksen pääpaino oli vanhempien asettamissa toiveissa, odotuksissa sekä tarpeissa perhetyötä kohtaan. Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi sitä, mikä motivoi toimintaan osallistumiseen. Keskeisimpiä asioita olivat: lapsen sosiaalisten taitojen kehittyminen, lapsen oma halu, mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin sekä lapsen perustaitojen karttuminen. Kristillisen opetuksen merkitys koettiin vähemmän tärkeäksi eivätkä vanhemmat tämän tutkimuksen mukaan juurikaan kaivanneet tukea kasvatustyöhönsä. Tärkeämpänä osallistumista tukevana asiana vanhemmat pitivät sijaintia. Vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä nykyiseen toimintaan, eivätkä kaivanneet siihen muutosta. (Emt. 2011, 1, 24–55.)

Rautio ja Vento (2010) ovat tehneet opinnäytetyön: Hei, leikitään yhdessä – Belgian suomalaisen Merimieskirkon perhekerhon vanhempien kokemuksia ja kehittämisideoita perhekerhotoiminnasta. Tämän tutkimuksen mukaan vanhemmat olivat tyytyväisiä perhekerhon tämänhetkiseen tarjontaan, eikä perhekerhon kehittämistä juuri kaivattu. Aikuiskontaktien luominen ja kommunikointi omalla äidinkielellä oli tärkeintä, mutta

hengellisyden puutetta kerhossa ei paheksuttu, saaticka kaivattu lainkaan, ilmeni vastauksista. (Rautio & Vento 2010, 1, 23–42.)

Kaarenojan ja Rintalan (2009, 1.) opinnäytetyö: ”Kirkon pitää tarjota kävijöilleen turvaa ja lämpöä” – Vanhempien odotukset Tikkurilan seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kohtaan, oli myös vanhempien perhetyölle asettamia toiveita ja odotuksia mittaava tutkimus. Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi sitä, kuinka tärkeänä vanhemmat pitivät kristillistä kasvatusta sekä heidän kiinnostustaan uusiin toimintamuotoihin. Tutkimuksesta löytyi paljon yhteneväisyyttä Tähten (2012) tekemien tutkimushavaintojen kanssa. Lapsi- ja perhetyön fyysisellä sijaintipaikalla sekä ajankohdalla on iso merkitys osallisille. Vastaavasti kristillistä kasvatusta merkittävänä pitivät alle puolet vastaajista. Toiminnan sisällöstä esiin nousi lasten sosiaalisten suhteiden ja moraalien kehittyminen. Tikkurilan seurakunnassa työntekijöitä oli vanhempien helppo lähestyä ja yhteydenpito oli kotien ja työntekijöiden välillä toimivaa. (Kaarenoja & Rintala 2009, 40–63.)

Diakonisesta perhetyöstä tutkimuksia on vähän. Uusimpien joukossa on Hämäläisen & Koistisen (2012) opinnäytetyö: Diakoninen perhetyö Jyväskylän alue seurakunnassa. He tutkivat millaista perhetyötä Jyväskylän seurakunnan alueella tehdään, miksi työtä tehdään valituilla työmenetelmillä sekä millaisia toiveita ja tarpeita diakoniseen perhetyöhön kohdistuu tulevaisuudessa työntekijöiden näkökulmasta. Muita diakonista perhetyötä käsitteleviä tai sitä sivuavia tutkimuksia tai opinnäytetöitä ovat tehneet mm. Juntunen 2011; Pyykkö 2011; Rättyä 2009; Rundgren 2008; Nikama & Vahtera 2008 sekä Korhonen & Saarela 2006.

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää Äänekosken alueella asuvien alle kouluikäisten lasten vanhempien näkemystä siitä, millainen seurakunnan lapsi- ja perhetyö vastaa vanhempien käsitystä onnistuneesta lapsi- ja perhetyöstä.

Tämän tutkimustehtävän tavoitteena on kerätä sellaista uutta tutkimustietoa, jota voidaan käyttää Äänekosken seurakunnan varhaiskasvatuspalveluiden kehittämistyössä erityisesti lapsi- ja perhetyön toimialalla. Vanhempien omien mielipiteiden ja kokemusten esiin nostaminen on tärkeää, jotta toiminnan kehittäminen entistä perhelähtöisempään suuntaan on mahdollista.

Etsin vastauksia tutkimustehtävään seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Mitä odotuksia, toiveita tai tarpeita vanhemmilla on seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kohtaan?
2. Miten seurakunnan lapsi- ja perhetyötä tulisi kehittää, jotta perheet kokisivat toiminnan omakseen?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä etsin vastausta siihen, mitä odotuksia, toiveita ja tarpeita vanhemmilla on nykyistä lapsi- ja perhetyötä kohtaan. Toisella tutkimuskysymyksellä haen vastausta siihen, kuinka he haluaisivat tätä toimintaa muuttaa vastaamaan entistä paremmin näitä odotuksiaan, toiveitaan ja tarpeitaan.

6 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

6.1 Äänekosken evankelis-luterilainen seurakunta

Äänekoski on pieni saarikaupunki keskellä Suomea, Keski-Suomen maakunnassa, Neulostien varressa, puolen tunnin ajomatkan päässä maakunnan pääkaupungista Jyväskylästä. Kaupunki on muodostunut vuoden 2007 alussa, kuntaliitosten myötä yhdistyvistä Sumiaisista, Suolahdesta ja Äänekoskesta. Äänekoskella asumiseen on monia vaihtoehtoja joko kaupunkikeskuksessa tai maaseudun rauhassa järvimaisemissa. (Äänekoski i.a.) Asukkaita Äänekoskella oli vuoden 2013 lopussa 20 077 henkilöä. Heistä lapsia ja nuoria (0-18v.) on noin 22 % ja aikuisia on noin 78 %. Äänekoskella asui vuonna 2013 kaikkiaan 5534 perhettä. Äänekoski on teollisuuskaupunki, jossa työpaikkoja teollisuuden lisäksi on lähinnä palvelualalla. Äänekoski on muuttotappiokaupunki. (Paikkatietoikkuna i.a.)

Äänekosken evankelis-luterilaiseen seurakuntaan kuuluvat Äänekosken ja Suolahden kirkkopiirit sekä Konginkankaan ja Sumiaisen kappeliseurakunnat. Yhteensä seurakunnassa on 17 000 jäsentä (2007). Äänekosken seurakunta kuuluu Pohjoisen Keski-Suomen rovastikuntaan ja Lapuan hiippakuntaan. (äänekoskenseurakunta i.a.)

Äänekosken seurakunnan henkilökuntarakenne noudattaa kirkkolainsäädäntöä henkilökuntarakenteen, -määrän ja työnkuvien osalta. Äänekosken seurakuntaan valittiin uusi kirkkoherra, joka aloittaa seurakunnan johtamisen tulevana syksynä 2014. Seurakunnassa työskentelee hänen lisäksi useita pappeja; kappalaisia ja seurakuntapastoreita. Heidän erityisinä työtehtävinään ovat jumalanpalvelusten toimittaminen, kasteen ja ehtoollisen jakaminen sekä muiden kirkollisten toimitusten hoitaminen. Tämän lisäksi he kohtaavat seurakuntalaisia esimerkiksi ripin ja sielunhoidon merkeissä. (äänekoskenseurakunta i.a.)

Äänekosken seurakunnassa työskentelee myös diakoniatyön viranhaltijoita, Heidän erityisenä työtehtävänä on vastata kristillisen lähimmäisrakkauden mukaisesta avun antamisesta, erityisesti heille, joita muu apu ei kohtaa. Seurakunnan vahvuuteen kuuluvat myös kanttorit, jotka vastaavat seurakunnan musiikkitoiminnasta. Muina hengellisen työn tekijöinä toimivat nuorisotyöntekijät, lastenohjaajat, koko seurakunnan lapsi-

työnohjaaja ja lähetyssihteerit. Lisäksi henkilöstöön kuuluu toimisto-, kiinteistö- ja hautausmaahenkilöstöä. Näiden edellä mainittujen palkattujen työntekijöiden lisäksi seurakunnassa toimii laaja seurakuntalaisvapaaehtoisten joukko. Tätä kautta seurakuntalaiset osallistuvat monin eri tavoin seurakunnan laajaan tehtäväkenttään. (Aanekosken seurakunta i.a..)

Äänekosken seurakunnassa, kuten muissakin seurakunnissa kirkkolainsäädäntö määrittelee henkilöstön työtehtävineen, mutta sen lisäksi Kirkkolaki määrittelee koko kirkon perustehtäväksi julistaa tunnustuksensa mukaisesti jumalan sanaa sekä jakaa sakramenteja ja toimia kristillisen sanoman kehittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. Toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä (Suomen ev.lut. kirkko, a. i.a..)

6.2 Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyö

Äänekosken seurakunnassa tehdään lapsi- ja perhetyötä. Lapsityöhön liittyy ja lomituu kiinteästi perhetyö, sen erottamattomana osana. Lapsi on aina osa perhettä ja perhelasta. Lapsi- ja perhetyötä tehdään seurakunnan kaikilla alueilla eli Äänekosken ja Suolahden kirkkopiirien lisäksi toimintaa lapsille ja perheille on Sumiaisten ja Konginkankaan kappeliseurakunnan alueilla. Lastenohjaajia seurakunnan alueella on kaikestaan kahdeksan ja hänen lisäkseen lapsityössä työskentelee koko seurakunnan lapsityönohjaaja sekä Konginkankaalla diakoni, joka osallistuu perhekerhojen ohjaamiseen. Lapsi- ja perhetyö on säännöllistä, viikoittaista ryhmätoimintaa mutta myös henkilö- tai perhekohtaista työskentelyä, lapsille suunnattuja jumalanpalveluksia, erilaisia leirejä ja kerta-luontoista toimintaa. Äänekosken seurakunnassa lapsityö keskittyy etupäässä päivä- ja perhekerhoihin sekä pyhäkoulutyöhön. (Sainia 2013b.)

Päiväkerho on seurakunnan varhaiskasvatusta 3-5-vuotiaille lapsille. Kerhot kokoontuvat viikoittain Konginkankaalla, Sumiaisissa, Suolahdessa, Hietamalla ja Äänekoskella. Kerhot ovat avoinna kaikille lapsille. Näissä päiväkerhossa ohjaajina toimivat koulute-

tut lastenohjaajat. Päiväkerhojen tehtävänä on antaa kokonaisvaltaista kasvatusta perheiden tueksi. Päiväkerhossa toteutetaan lapsilähtöisiä työtapoja, opetellaan erilaisuuden hyväksymistä ja monipuolista vuorovaikutusta. Turvallisessa ilmapiirissä tuetaan ja vahvistetaan lapsen suhdetta toisiin ihmisiin, Jumalaan ja luontoon. (aane koskenseurakunta i.a.)

Seurakunnan lapsityönohjaaja Sainian mukaan päiväkerhotyö on vahvaa ja toimivaa Äänekosken seurakunnan alueella. Äänekoskella on paljon kotihoidossa olevia lapsia, joten seurakunnalla on luonteva mahdollisuus tukea lasten kotikasvatusta ja auttaa arjen järjestämisessä. Päiväkerhoa käyvien lasten vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on saanut nyt erityistä huomiota. Lastenohjaajat tarjoavat perheille mahdollisuutta henkilökohtaisiin tapaamisiin lasten asioista ja näitä vapaaehtoisia tapaamisia pidetäänkin tärkeinä yhteistyömuotoina puolin ja toisin. (Sainia 2013b.)

Seurakunnan lapsityönohjaaja Sainia (2013b.) on huolissaan myös päiväkerhojen tulevaisuudesta. Entistä niukemmat resurssit pakottavat pohtimaan sitä, mitä ja millaista toimintaa lapsiperheille pystytään tarjoamaan. Kaikki halukkaat eivät enää pääse päiväkerhoihin, koska kerhoon pyrkijöitä on enemmän kuin on vapaita paikkoja. Kerhojen merkitys seurakuntayhteyden avaajana nuorten aikuisten ja lapsiperheiden kohdalla on kuitenkin tiedostettu. Lapsiperheiden tavoittaminen ja seurakunnan toimintaan mukaan saaminen on iso haaste. Tulevaisuudessa toiminnan vähenemisen vaikutuksia lapsi- ja perhetyössä on Sainian (2013b.) mukaan syytä pohtia.

Perhekerhojen tehtävänä on tukea perheiden kasvatustyötä ja hyvinvointia. Vertaisryhmät mahdollistavat toisten vanhempien ja lasten tapaamisen ja arjessa elämisen. Aikuiset jakavat lasten kasvatukseen ja omaan jaksamiseensa liittyviä asioita toisilleen ja työntekijöille. Perhekerhotoimintaa on seurakunnan jokaisella alueella. Äänekosken kirkkopiirissä perhekerhoja on kaksi, sillä tulijoita on ollut runsaasti jo usean vuoden ajan. Ohjaajina perhekerhoissa toimivat lastenohjaajat, lapsityönohjaaja, Konginkankaalla ja Sumiaisissa diakoniatyöntekijät sekä Sumiaisissa palkattu työntekijä. Lisäksi kerhoissa vierailee muita seurakunnan työntekijöitä sekä muita varhaiskasvatuksen toimijoita. (Sainia 2013b.)

Perhekerhot ovat erityisen suosittuja pikkulapsiperheissä. Ne mahdollistavat muiden samassa elämänvaiheessa olevien perheiden tapaamisen, tukien samalla kotona hoidettavien kotona hoidettavien lasten perheitä ja heidän hyvinvointiaan. Positiivinen huomio perhekerhotyössä on se, että niiden kautta saadaan koolle juuri sellaisia nuoria aikuisia, jotka muuten eivät välttämättä ole seurakunnan toiminnassa mukana. (Sainia 2013b.)

Vastaavasti perhekerhojen toimintaa vaikeuttavina tekijöinä ovat jatkuvat työntekijävaihdokset. Päteviä, hyviä ja pitkäaikaisia sijaisia on vaikea löytää. Tämä henkilökuntavaje on heijastunut vakituisten työntekijöiden työssä jaksamiseen ja koko päiväkerhotoimintaan. Lasten ja heidän perheidensä luottamus turvalliseen ja pysyvään lapsityön työntekijään on ollut samasta syystä koetuksella. (Sainia 2013b.)

Lapsityöhön liittyvä pyhäkoulutyö toteuttaa kasteopetustehtävää ja on luonteeltaan lasten jumalanpalvelus. Pyhäkoulu pyrkii tukemaan kodeissa tapahtuvaa kristillistä kasvatustyötä. Pyhäkoulussa lauletaan, kuunnellaan Raamatun kertomuksia, rukoillaan, hiljennytään, keskustellaan ja tehdään monenlaista yhdessä. Lapsella on mahdollisuus oppia tuntemaan Jumala ja kokea hänen läsnäolonsa. (Sainia 2013, b.; aane koskenseurakunta i.a.; Seurakuntien Lapsityön Keskus ry., a. i.a.) Ohjaajina pyhäkouluissa toimivat vapaaehtoiset kristityt seurakuntalaiset. Näitä ohjaajia oli vuonna 2012 kaikkiaan kahdeksan. Äänekosken seurakunnassa toimi vuonna 2012 varsinaisesti kolme pyhäkoulu: Hietamalla, Suolahdessa sekä Sumiaisissa. (Sainia 2013b.)

Pyhäkoulutyö on ollut jo pitkään koko kirkon piirinsä murrosvaiheessa. Pyhäkoulut eivät kerää lapsia, pyhäkouluopettajilta vaaditaan suurta sitoutumista ja innostumista pyhäkoulujen pitämiseen. Uusia pyhäkouluopettajia on tarjolla harvoin eikä uudetkaan pyhäkoulut innosta perheitä pyhäkoulujen pariin. Tästä syystä on tärkeää miettiä erilaisia toimintamalleja perinteisten pyhäkoulujen rinnalle. Uusien toimintamallien sekä työnjaollisten kysymysten pohtiminen voisivat luoda mahdollisuuksia tulevaisuuteen. (Sainia 2013b.)

Näiden edellä mainittujen lapsityömuotojen lisäksi seurakunta järjestää paljon muutakin toimintaa lapsiperheille kaikilla alueillaan. Toiminta koostuu koko perheen yhteisestä tekemisestä, retkistä, toimintapäivistä, leireistä, perhekirkoista, teemakirkoista ja

erilaisista vuoden kiertoon liittyvistä tapahtumista yms. (Sainia 2013b.)

Seurakunnan lapsityöntiimi tekee paljon yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Luontevia yhteistyötahoja ovat päivähoito, koulut, järjestöt jne. Päiväkotihartaudet, teemakirkot, tapahtumat ovat hyviä yhteistyönmuotoja kaupungin ja seurakunnan välillä. Samoin yhteistyö erityisesti Konginkankaan Mll:n kanssa koetaan toimivaksi ja alueen perheitä palvelevaksi. (Sainia 2013b.)

Näihin kaikkiin toimintoihin sisältyy mukaan diakoniatyön elementtejä, mutta varsinaisesti vain Konginkankaan perhekerhossa on kerhon yhdeksi ohjaajaksi nimetty mukaan diakoniatyöntekijä. Hänen tehtävänään on olla mukana tuossa kerhossa ohjaajaparina yhdessä lapsityönohjaajan kanssa.

6.3 Lapsi- ja perhetyön kehittämishanke Maailman kaunein arki

Äänekosken seurakunnassa koetaan voimakasta tarvetta lapsi- ja perhetyön kehittämiseen. Kehittämistä varten seurakunnan lapsityöntiimi anoi ja sai hankkeelleen: *Maailman kaunein arki* (2012–2014) hankerahaa Lapuan hiippakunnalta. Maailman kaunein arki-hankkeen toiminta-ajatuksena on kehittää lapsi- ja perhetyötä asiakaslähtöisesti. Perheet, on tarkoitus saada mukaan rakentamaan uutta tapaa kerätä aineistoa tämänhetkisestä yhteiskunnasta ja perheiden arjesta. Hankkeen tavoitteena on luoda uusi perhetyönmalli koko Äänekosken seurakunnan alueelle. Hankkeen kohderyhmänä ovat Konginkankaan perheet kokonaisuuksina: äidit, isät, lapset ja isovanhemmat. (Sainia 2013a.)

Hankkeen taustalla oli seurakunnassa herännyt huoli erityisesti nuorista perheistä, jotka koettiin tulevaisuuden haasteiksi. Heidän kohdallaan sitoutumista seurakuntaan ja kirkon jäsenyyteen arvioitiin ja todettiin sitoutumisen voivan olla ohutta. Lähitulevaisuudessa on kuitenkin edessä sukupolven vaihtuminen seurakuntalaisissa ja samaan aikaan nuorilla aikuisilla tarttumapinta seurakuntaan ohenee. Perhekerhotyö on seurakunnan ydintoimintaa ja hankkeen myötä tarkoituksena oli kehittää tätä työtä arki­lähtöisemmäksi ja perheitä tukevammaksi toiminnaksi. (Sainia 2013a.)

Perheiden arjen näkyvyyteen tartuttiin perhekerhoissa lisäämällä sinne luovia menetelmiä arjen rikkautta kuvaamaan. Keskeisiksi toimintatavoiksi valittiin valokuvaus, taide- ja kulttuurikasvatus, arkikristillisysteemat kerhoihin sekä koteihin annettava tilapäinen arkiapu. Näiden kaikkien työmenetelmien avulla tavoiteltiin sitä, että perheet saisivat kokea seurakunnan olevan läsnä arjessa heidän kanssaan. Hankkeen myötä oli tarkoitus tuoda esiin myös arki-juhla, arki-hiljaisuus, arki-pyhä käsitteitä. Perheiden tulisi kokea hengähdys­hetkiä omassa arjessaan, jossa luontevana osana on myös kristillisyys. Pysyvinä tavoitteina hankkeen myötä tavoiteltiin päiväkerhotyön toimintatapojen muuttamista ja kehittämistä sekä sitä, että seurakunta olisi yhä enemmän perheiden tukena. (Sainia 2013a.)

Hankkeen työtä uudistaviksi tavoitteiksi ja merkityksiksi asetettiin seurakunnassa suuren suosion saaneiden perhekerhojen ”päivittäminen tämän hetkiseen yhteiskuntaan sopiviksi”. Perhekerhot ovat kuitenkin ns. matalan kynnyksen paikkoja, jossa seurakun-

tayhteyden muodostuminen on mahdollista. Konginkankaan valikoituminen hankkeeseen johtui siellä toimivan perhekerhon vähäisestä osallistujamäärästä ja sen ”liikuttamisen helppoudesta” (Sainia 2013a.)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Tutkimuksen ajankohtaisuus ja työelämälähtöisyys

Työharjoittelujaksolla Äänekosken seurakunnassa keväällä 2013 otin puheeksi opinnäytetyön. Aloimme yhdessä ideoida työyhteisöä palvelevaa opinnäytetyön aihetta ja löysimme mielenkiintoisen aiheen lapsi- ja perhetyön alueelta. Kiteytimme opinnäytetyön tarkoituksiksi selvittää Äänekosken seurakunnan alueella asuvien vanhempien näkemystä siitä, millainen seurakunnan lapsi- ja perhetyö vastaisi heidän käsitystään onnistuneesta lapsi- ja perhetyöstä sekä kuinka tätä toimintaa tulisi jatkossa kehittää. Halusimme saada mahdollisimman monen perheen äänen kuuluviin, joten päädyimme yhteistuumiin kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen, jota täydentäisimme kvalitatiivisen tutkimuksen eli laadullisen tutkimuksen menetelmin. Pidimme kvantitatiivisen tutkimusotteen vahvuutena nimenomaan sen yleistettävyyttä ja vastaavasti kvalitatiivisen tutkimusotteen käyttämistä mahdollisuutena saada arvokasta, täydentävää lisätietoa tutkittavasta asiasta.

Työpaikkapalaverissa, tutkimusaineiston kerääminen päätettiin keskittää työn laajuuden vuoksi seurakunnan kahdelle hyvin erilaiselle asuma-alueelle: Konginkankaan maaseutumaiseen kappeliseurakuntaan sekä Äänekosken kirkkopiiriin. Tutkimuksen kohdejoukon rajausta miettiessämme oivalsimme, että varsin hedelmällistä olisi pyrkiä saamaan tutkimusjoukkoon mukaan sellaisiakin perheitä, jotka eivät mahdollisesti olisi vielä osallistuneet seurakunnan järjestämään lapsi- ja perhetyön toimintaan.

Tutkimusjoukkoon mahdollisesti soveltuvia lapsiperheitä kyseisillä asuinalueilla arveltiin olevan jopa satoja. Miten heidät kaikki tavoittaa, vai valitaanko heistä jollain perusteella otos? Entä, millä keinoilla noin isoa joukkoa voisi edes luotettavasti yksi opinnäytetyöntekijä tutkia? Näitä kysymyksiä pohtiessamme päädyimme kahteen vaihtoehtoon. Nämä vaihtoehdot olivat: 1.) tutkimusjoukkoa pienennetään jonkin kriteerin mukaisesti 2.) tutkimusaineisto hankitaan strukturoidulla kyselylomakkeella kokonaisotannalla. Päädyimme molempiin vaihtoehtoihin. Mielestäni tämä oli perusteltua edellä mainitun pohdinnan jälkeen.

Tarkensimme tutkimuksen kohdistumaan Äänekosken kirkkopiirin alueella, kaikille Piilolan päiväkodin palveluita käyttäville lasten perheille sekä Äänekosken lastenneuvolassa käyville, alle kouluikäisten lasten perheille, kahden viikon ajan. Konginkankaan kappeliseurakunnan alueella päätimme kohdentaa tutkimuksen Konginkankaan päiväkodin, hoitolasten perheille sekä Konginkankaan lastenneuvolassa käyville, alle kouluikäisten lasten perheille, kahden viikon ajan. Tästä sovitusta tutkimusjoukosta löytyisi todennäköisesti perheitä, joille seurakunnan lapsi- ja perhetyö on tuttua, mutta varmasti niitäkin perheitä, jotka eivät vielä ole seurakunnan toiminnasta juuri lainkaan tietoisia. Tämä olisi hyvä lähtökohta toiminnan kehittämisessä, koska se voi antaa aivan erilaista tietoa, kuin tutkittaessa kaikille ennestään tuttua asiaa. Samalla ajateltiin herätellä perheiden kiinnostusta lapsi- ja perhetyön työmuodoista ja toimintatavoista.

Alusta lähtien oli selvää, että tutkimukseen osallistuvien määrän tulisi olla riittävän korkea, jotta tutkimustulokset olisivat yleistettävissä ja kuvaisivat keskivertomielipidettä. Samalla totesimme, että saatavia tutkimustuloksia ei jatkossa voida kuitenkaan suoraan yleistää koskemaan Suolahden kirkkopiirin tai Sumiaisten kappeliseurakunnan alueella järjestettävää lapsi- ja perhetyötä. Syynä tähän on se, että eri toimipisteissä lapsi- ja perhetyötä ohjaavat eri työntekijät ja lapsi- ja perhetyön piirissä ovat eri perheet, kuin tutkimukseen valituilla lapsi- ja perhetyön työalueilla. Mutta jotain vinkkiä ne voivat yleisellä tasolla antaa siitä, millaisia tarpeita, toiveita ja odotuksia lapsiperheillä saattaisi olla seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kohtaan.

Työyhteisöstä luvattiin kiinteää työnohjauksellista tukea koko tutkimuksen ajaksi. Lisäksi seurakunta lupautui maksamaan opinnäytetyön materiaalikulut. Luvan tutkimukselleni sain seurakunnasta kirkkoherralta keväällä 2013. Samaan aikaan sain tutkimusluvut myös Äänekosken kaupungilta, jotta pystyisin toteuttamaan tutkimuksen heidän toimipisteissään. Valmiin tutkimuksen ja tulokset sovin esittäväni seurakunnassa työyhteisössä, jotta tuloksia voitaisiin käyttää työnkehittämisen välineenä. Lisäksi sovimme, että työyhteisö saa tutkimuksestani kirjallisen kappaleen ja mahdollisuuden halutessaan lisätä tutkimukseni seurakunnan nettisivustolle. Tutkimusalueilla sijaitseviin kaupungin ylläpitämiin toimipisteisiin sovin jättäväni kirjallisen koosteen tuloksista.

Varasin itselleni koko kevättalven 2013 aikaa perehtyä aihetta koskevaan teoriaan, vasta sitten palasimme työyhteisössä tutkimuksen pariin. Tällöin valitsimme tutkimuksessa

käytettäväksi saman strukturoidun kyselylomakkeen, kuin Kati Tähti (2011) käytti omassa opinnäytetyössään samasta aiheesta. Teimme tähän lomakkeeseen yhdessä työyhteisön kanssa joitakin pieniä muutoksia lähinnä vastausvaihtoehtoihin, jotta se kattaa paremmin Äänekosken lapsi- ja perhetyön työalan järjestämää toimintaa ja mittaa niitä asioita, joita halusimme sen mittaavan. Valitsemaamme lomaketta oli käytetty jo ennestään ja se oli havaittu toimivaksi. Niinpä jätimme esitestauksen pois ja korvasimme sen yhteistyöpalaverilla, jossa kävimme kyselylomakkeen kysymykset vielä kertaalleen huolella läpi.

Kyselytutkimus sovittiin toteutettavaksi keväällä 2013, toukokuun kahdella peräkkäisellä viikolla. Aineiston purkamisen, analysoinnin, johtopäätösten ja niistä tehtävän pohdinnan jälkeen valmis opinnäytetyö oli tarkoitus palauttaa syyslukukauden alkaessa 2013 työyhteisöön ja oppilaitokseen. Näin työyhteisö saisi käyttää tutkimuksen tuloksia Maailman kaunein arki – hankkeensa taustatukena. Aikataulu muuttui ja työn palautus siirtyi sovitusti vuodella eteenpäin syksyyn 2014.

7.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on kyse määrällisestä tutkimuksesta, jossa kerätään yleistettävissä olevaa tietoa suurelta tutkimusjoukolta. Jotta kvantitatiivinen tutkimus olisi ylipäänsä mahdollista, täytyy tutkijan perehtyä ennen oman tutkimuksensa aloittamista siihen, mitä tutkittavasta asiasta jo tiedetään ja millaisia aiheesta on jo aikaisemmin tehty. Teoriatietoon perehtymisen jälkeen on määriteltävä se, mitä oikeastaan halutaan tutkia, eli määritellä täsmällisesti oman tutkimuksen tutkimusongelma tai -ongelmat. Tähän tutkimusongelmaan lähdetään sitten etsimään vastauksia tutkimuskysymyksillä, joista muodostuu aineisto ja ratkaisu määriteltyyn tutkimustehtävään. (Kananen 2010, 74.)

Kvantitatiivisella tutkimuksella tietoa haetaan strukturoidusti, mittaamalla ja saatuja vastauksia tarkastellaan numeerisesti, lainalaisuuksia hakemalla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ja tulkitsemaan ilmiöitä käyttäen apuna erilaisia mittausmenetelmiä. Ilmiö pyritään jakamaan mitattaviksi asioiksi, esimerkiksi kyselylomakkeen kysymyksiksi. Saadut vastaukset muutetaan arvoiksi, jotka analysoidaan erilaisten

taulukoiden avulla. Nämä arvot eivät itsessään kerro mitään, vaan ne tulkitaan vielä ilmiöön liittyvän teorian perusteella. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 83–84.)

7.3 Tutkimusaineiston keruu ja analysointi

Tutkimuksen tarkoitukseen parhaiten soveltuva tutkimusmenetelmä oli siis kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Kvantitatiivisen tutkimusotteen valitsemisen jälkeen päädyin keräämään tutkimusaineistoani strukturoidulla kyselylomakkeella (Liite 1.), johon sisällytin mukaan kaksi avointa kysymystä. Kyselylomakkeen käyttöä tiedonkeruun välineenä pidin hyvänä, koska kyseessä oli laaja kokonaisotanta. Hyödynsin kyselylomakkeen pohjana Kati Tähdén (2011) käyttämää kyselylomaketta. Lapsi- ja perhetyön työyhteisön tarpeet huomioiden muokkasimme valmiin strukturoidun kyselylomakepohjan käyttökelpoisempaan muotoon lisäämällä tai poistamalla lomakkeesta joitakin työnsisältöön liittyviä valmiita vastausvaihtoehtoja. Kyselylomake toimi tutkimuksessa siis mittarina, jolla haettiin yleistettävissä olevaa tietoa alle kouluikäisten lasten vanhemmilta seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä Äänekosken kirkkopiirin sekä Konginkankaan kappeliseurakunnan alueelta.

Tutkimuksessa käytetty strukturoitu kyselylomake koostui monivalintakysymyksistä, joilla selvitettiin aluksi vastaajan ja hänen perheensä taustaa sekä mahdollista aikaisempaa yhteyttä seurakunnan lapsi- ja perhetyöhön. Tämän jälkeen kyselylomakkeen kysymykset käsittelivät perheiden asettamia odotuksia, toiveita ja tarpeita, sekä kehittämisideoita lapsi- ja perhetyölle. Nämä kysymykset olivat asteikkokysymyksiä, jotka koostuivat väittämistä, joihin vanhemmat vastasivat valitsemalla omaa mielipidettä lähinnä olevan vaihtoehdon viisiportaisesta Likertin asteikosta. Kyselylomakkeen loppuosassa oli kaksi avointa kysymystä, joilla haettiin lisätietoa strukturoitujen kysymysten täydentäjinä. Avoimilla kysymyksillä annettiin tilaa myös yllättäville näkökulmille, joita tutkimuksen strukturoidussa osassa ei ollut huomioitu lainkaan edellyttäen, että vastaajat vastaavat huolellisesti ja mahdollisimman yksityiskohtaisesti kysymyksiin.

Tutkimusaineistoa keräämiseen liittyvät valmistelut alkoivat yhteydenotoilla tutkimukseen valittuihin paikkoihin huhtikuussa 2013, jolloin kaikki tutkimusluvat olivat jo kun-

nossa. Toimitin kyselylomakkeet henkilökohtaisesti näihin työpisteisiin sekä ohjeistin henkilökuntaa suullisesti sekä kirjallisesti kyselylomakkeiden jakamisesta asiakkailleen (Liite 2). Annoin henkilökunnan käyttöön tutkittavaksi myös tyhjän lomakepohjan ohjeistuksineen, jotta he saivat tutustua materiaaliin, jota perheille jakoivat. Kyseisissä työpisteissä henkilökunnan tehtäviksi sovimme ainoastaan kyselylomakkeiden jakamisen asiakkailleensa. Se, ottavatko heidän asiakkaansa kyselylomaketta vastaan vai ei, on asiakkaiden itsensä päätettävissä. Hyviin tutkimuskäytäntöihin kuului vapaaehtoisuus tutkimuksen kaikissa vaiheissa sekä luottamus salassapitoon. Tämän ymmärsin niin, että vastaukset tulivat vain ja ainoastaan minun käyttöni tässä vaiheessa. Niistä kootut analyysit ja johtopäätökset vastaavasti olivat julkisia.

Perheille annetut kyselylomakkeet olivat kirjekuoreissa ohjeistuksineen (Liite 3). Kirjeestä löytyi myös yhteystietoni mahdollista lisätietoa haluaville perheille. Kyselylomakkeen palautukseen oli kaksi eri tapaa: päiväkodeissa niin, että vastaajat palauttivat täytetyt kyselylomakkeet päiväkotiin suljetuissa kirjekuorissa tutkimusajan puitteissa, josta ne hain. Vastaavasti ne perheet, jotka saivat kyselylomakkeet neuvolan kautta, palauttivat lomakkeet postin kautta. Postimaksu ja palautuskuori osoitteineen oli valmiina ja palautus tapahtui seurakuntaan opinnäytetyöntekijän nimellä. Mielestäni nämä molemmat palautustavat olivat periaatteessa toimivia. Ne antoivat mahdollisuuden vastata nimettömästi, vapaaehtoisesti ja luottamuksellisesti.

Kyselyyn osallistuvien määrää oli vaikea etukäteen arvioida, koska varsinkin neuvoloissa asiakkaiden määrät täsmentyivät päivittäin. Saamieni etukäteistietojen mukaisesti vein kyselylomakkeita Konginkankaan päiväkotiin 32 kappaletta ja Konginkankaan lastenneuvolaan 31 kappaletta. Vastaavasti Äänekoskelle Piilolan päiväkotiin vein kyselylomakkeita 40 kappaletta ja lastenneuvolaan 104 kappaletta. Näin ollen kokonaisotanta oli 207 henkilöä.

Kysely toteutettiin toukokuussa. Lomakkeiden jakamiseen oli aikaa kaksi viikkoa. Työpisteiden henkilökunta toteutti oman osansa eli jakoi kyselylomakkeet kaikille asiakkailleensa sekä säilytti täytettyjä vastauslomakkeita päiväkodeissa, joista ne hain. Näin toimittiin siis päiväkotien osalta. Lastenneuvolassa lomakkeet annettiin vastaajille, eikä henkilökunnalla ollut sen jälkeen tietoa tutkimuksen edistymisestä.

Tutkimuksen kokonaisotanta oli suuri 207 henkilöä, mutta kyselyyn vastaajia oli kaikkiaan vain 42 henkilöä. Vastausprosentti jäi siis hyvin alhaiseksi ollen vain 20.3 %. Tulosta ei voi pitää missään tapauksessa hyvänä. Tähän löytyy useita syitä tutkimusprosessin eri vaiheista. Erittelen ne tarkemmin kohdassa tutkimuksen luotettavuus.

Tutkimustulosten analysointimenetelminä käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista analyysia. Määrällisellä analyysillä pyrittiin syventämään, kuvaamaan sekä tulkitsemaan saatuja tutkimustuloksia, joten aineistoa analysoitiin prosenttien ja keskiarvojen avulla. Tässä vaiheessa hyödynnettiin Excel-tietokoneohjelmaa. Vastaajakohtaisia taustatietoja tutkimukseen osallistuvista ja heidän perheistään selvennettiin taulukoimalla tuloksia ja laskemalla prosentuaalisia osuuksia. Mielipiteitä ja kokemuksia mittaavissa kysymyksissä käytettiin selventämisessä apuna graafisia palkkikuvioita ja keskiarvoja.

Tutkimuksen lopussa oli kaksi avointa kysymystä. Näihin molempiin kysymyksiin vastasi tasan puolet tutkimukseen osallistuneista (N=11). Vastausten analysointiin käytin kvalitatiivista analysointimenetelmää, tarkemmin ottaen sisällönanalyysiä. Siinä lähtökohdana on kerätty aineisto, joka kirjoitetaan sanasta sanaan tietokoneelle eli litteroidaan teksteiksi. Kirjoitettu teksti luetaan läpi useampaan kertaan, jolloin syntyy esiyymmärrys aineistosta, jonka jälkeen alkaa kirjoitetun tekstin sisäistämisen vaihe eli mitä tutkittavat oikeasti kertoivat. (Laadullisen tutkimuksen analyysitapoja i.a..)

Sisällön analyysiin kuuluu, että lukemisen aikana tehdään muistiinpanoja aineistosta sekä alaviitteitä ja alustavia ryhmityksiä. Näin edeten luodaan peruskäsitteitä, jotka voivat olla tutkimuksen alustavia kategorioita eli luokkia. Seuraavana vaiheena on antaa kategorioille nimet, jotka analysoinnin edetessä yhdistetään yläkategorioiksi. Nämä alakategorioista muodostetut yläkategorian nimetään. Lopullinen kategoriointi, luokittelu, tehdään vertailemalla ja yhdistämällä eri kategorioita toisiinsa ja lopullisena tavoitteena sisällön analyysissä onkin löytää kaikkia kategorioita yhdistävä kategoria. (Laadullisen tutkimuksen analyysitapoja i.a..)

Aloitin sisällön analysoinnin litteroinnilla aineiston, jota tuli noin kolme sivua. Tämän jälkeen luokittelin saatuja vastauksia sisällön mukaan ja jaoin niitä ala-, ylä- ja yhdistäviin kategorioihin. (Liite 4. ja Liite 5.). Tulosten analysointi toteutettiin myös kirjallisel-

la yhteenvedolla. Yhteenvedossa on suoria lainauksia tutkimuksen avointen kysymysten vastuksista.

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Vastaajakohtaiset taustatiedot

Kyselylomakkeen saaneita perheitä pyydettiin valitsemaan perheestään yksi, joka lomakkeen täyttää, joko: äiti, isä tai muu huoltaja. Tutkimuslomakkeen täytti kaikkiaan 42 vastaajaa. Perheen äidit (90,5 %) täyttivät suurimman osanvastauslomakkeista, peräti 38-kappaletta. Isät (7,1 %) olivat vastanneet kolme kertaa. Yhdessä perheessä ohjeistuksesta poiketen, lomakkeen täyttivät äiti ja isä yhdessä. Lomakkeen yhdessä täyttäminen oli tässä kohdin vastoin annettuja ohjeita, mutta perheen kannalta yhdessä täyttäminen saattoi olla keskustelua herättävää ja palkitsevaa. Lomake oli muutoin täytetty annettujen ohjeiden mukaisesti ja on siksi mukana tuloksissa.

Tutkittavista suurin osa, eli 34 henkilöä kuului Evankelis-luterilaiseen seurakuntaan. Yksi vastaajista ilmoitti kuuluvansa johonkin muuhun uskonnolliseen yhteisöön ja viisi tutkittavaa vastasi, etteivät he kuulu kirkkoon.

Valmiissa vastausvaihtoehdoissa ei ollut ollenkaan vaihtoehtona kahta eri seurakuntaa, mutta yksi vastaajista ilmoitti kuuluvansa sekä evankelis-luterilaiseen seurakuntaan, että johonkin muuhun uskonnolliseen yhteisöön. Tämän lisäksi yksi vastaaja mielsi itsensä evankelis-luterilaiseksi, joka ei kuulu kirkkoon. Heidän vastauksensa otettiin mukaan tuloksiin ja huomioitiin prosentteja laskettaessa, koska he itse ovat itsensä parhaita asiantuntijoita ja määrittelijöitä.

Suurimmalla osalla tutkittavista (36 %) oli kaksi alaikäistä lasta. Yhden ja kolmen lapsen perheitä (23,9 %) oli molempia yhtä monta tutkimusjoukkoon osallistuneista. Vastaajista 17 % ilmoitti perheessään olevan neljä tai sitä enemmän alaikäisiä lapsia. Tässä kohtaa lomaketta kysyttiin siis kaikkien alaikäisten lasten määrät, riippumatta siitä, osallistuvatko isommat lapset ja nuoret seurakuntaelämään. Koska kyseessä oli kuitenkin alle kouluikäisten lasten perheille suunnattu tutkimus, olisi kysymyksessä voitu kysyä vain alle kouluikäisten lasten lukumäärää. Kaikkien alaikäisten lasten kartoittaminen oli kuitenkin perusteltua, koska pikkulapsiperheissä ja isompien lasten tai nuorten perheissä saattaa olla erilaisia kiinnostuksen kohteita, lapsien ikäkaudet ja kehitysvai-

heet huomioiden. Ja toisaalta, jos perheen lapsilla on suuri ikäero, tuloksista voi saada jopa virheellisen käsityksenperheiden koosta, mikäli kysyttäisiin vain alle kouluikäisten lasten lukumäärää.

Tutkimustulosten mukaan tutkittavien perheiden koot ja lasten iät vaihtelivat suuresti. Osa perheistä eli vielä vauvaperheen arkea yhden lapsen kanssa. Toisissa perheissä ensimmäiset lapset olivat syntyneet jo 90-luvulla ja nuorimmat saman perheenjäsenet olivat vielä alle kouluikäisiä tai vauvoja. Yhteensä kaikilla vastaajilla oli perheissään huollettavina 98-lasta alaikäistä lasta.

Tutkittavilta tiedusteltiin, mistä he olivat saaneet kyselylomakkeen, jotta voitaisiin nähdä onko osallistuminen tasaista kullakin alueella, vai erottuuko jokin alue erityisesti. Äänekoskelle Piilolan päiväkotiin vietiin kyselylomakkeita 40 kappaletta, joista palautui 11-kappaletta, vastausprosentin ollessa siellä 27,5. Vastaavasti Konginkankaan päiväkotiin lomakkeita vietiin 32-kappaletta ja sieltä lomakkeita palautui täytettyinä seitsemän kappaletta. Vastausprosentti sieltä jäi siis 21,9 prosenttiin. Äänekosken lastenneuvolaan kyselylomakkeita vietiin eniten, johtuen arvioidusta kävijämäärästä eli peräti 104 kappaletta. Näistä lomakkeista palautui postitse vain 11 kappaletta. Tältä osin vastausprosentti oli vaivaiset 9,6 %. Konginkankaan lastenneuvolaan lomakkeita vietiin 31-kappaletta, joista palautui täytettyinä 13 kappaletta, vastausprosentin ollessa sieltä 22,6 prosenttia.

Verrattaessa palautettuja kyselylomakkeita keskenään huomattiin, että prosentuaalisesti aktiivisimmat vastaajat löytyvät Konginkankaan päiväkodista. Heidän mielipiteensä Äänekosken lapsi- ja perhetyöstä edustaa 30,6 prosenttia koko vastaajajoukosta. Äänekosken Piilolan päiväkodin ja lastenneuvolan palveluita käyttäneet perheet innostuivat molemmat vastaamaan saman verran eli 26,2 prosenttia vastauksista on heiltä. Loput mielipiteet, muodostuivat Konginkankaan lastenneuvolan kävijöiden kesken, joita oli 16,7 prosenttia kaikista tutkimukseen vastanneista. Yhteensä koko kyselytutkimuksen vastausprosentti oli 20,3 prosenttiin. Tämä on alhainen vastausprosentti ja sitä on syytä pohtia.

Tutkimuksen taustatiedoissa haluttiin lisäksi selvittää, ovatko tutkittavat ja heidän perheensä parhailaan mukana seurakunnan järjestämän toiminnan piirissä. Tämä kysymys

oli tärkeä ja sen informaatio suuri. Tutkittavista 28 henkilöä vastasi, ettei heidän lapsensa osallistu kysytyihin lapsi- ja perhetyön järjestämiin palveluihin lainkaan. Tämä luku on huomattavan suuri. Kolmen tutkimukseen osallistuneen vastaajan lapsi tai lapsia osallistuu enemmän kuin yhteen tarjottuun toimintaan. Loput tutkittavista vastasivat lapsiensa osallistuvan yhteen toimintamuotoon annetuista vaihtoehtoista. Tulosten mukaan seurakunnan toiminnan piirissä oli kaikkiaan kolmasosa tutkimukseen osallistuvien vastaajien perheistä.

Taulukko 1 vastauksista selvisi, että eniten osallistujia keräsi päiväkerho, johon osallistui seitsemän perheen lapsia. Perhekerhoon osallistui kuuden tutkittavan lapsi tai lapsia. Pyhäkouluun osallistujia löytyi neljästä perheestä. Toimintaan osallistujista perheistä lasten tarkkaa lukumäärää ei pystytä laskemaan, koska tutkimuksessa ei pyydetty ilmoittamaan lasten määrää tällä kohtaa erikseen.

Annetut vastaukset paljastivat, että tähän tutkimukseen valikoitui mukaan hyvin aktiivisia seurakuntalaisia, mutta varsinkin niitä, jotka eivät osallistu säännöllisesti järjestettävään seurakunnan toimintaan. Juuri tällaista osallistujajoukkoa tutkimuksella tavoiteltiin uusien raikkaiden mielipiteiden esiin tuomiseksi. Näitä tässä suhteessa taustoiltaan kahdenlaisia vastaajia ei tutkimuksessa kuitenkaan vertailla keskenään, koska tarkoitus oli löytää yleistettävissä olevaa tietoa tutkittavasta asiasta tältä kohdejoukolta.

TAULUKKO 1. Lapsen nykyinen osallistuminen seurakunnan toimintaan. (N=42)

Perheen lapsi(a) osallistuu seuraaviin toimintoihin	Perheiden määrä	Prosentuaalinen osuus osallistujista
Päiväkerho	7 perhettä	16,7 %
Perhekerho	6 perhettä	14,3 %
Pyhäkoulu	4 perhettä	9,5 %
Ei osallistu	28 perhettä	66,7 %

Tutkimukseen osallistuvilta kartoitettiin perheen mahdollista aikaisempaa osallistumista seurakunnan järjestämään toimintaan tai tapahtumaan. Ja jos he olivat osallistuneet, niin millaiseen toimintaan tai tapahtumaan. Kartoituksen oli tarkoitus selvittää se, onko perheillä ennestään kokemusta seurakunnan toiminnasta ja kuinka aktiivisesti he ovat mahdollisesti osallistuneet. Tuloksista ilmeni, että 14.sta vastaajaa oli osallistunut perheensä kanssa useampaan eri toimintaan annetuista vastausvaihtoehdoista. Ainoastaan yhteen tapahtumaan tai ohjelmaan oli osallistunut 19.sta perhettä. Yhdeksällä vastaajalla perheineen ei ollut lainkaan kokemusta seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä, edes päiväkodin tai koulun kautta.

Eniten osallistumisia oli kerännyt erilaiset teemakirkot, joihin oli tutkittavista osallistunut peräti 27-perhettä (64,3 %). Päiväkodin hartauksista kokemuksia oli yhdeksän perheen lapsilla (21,4 %) ja kouluun lähtevien siunaukseen oli osallistunut lapsia viidestä perheestä (11,9 %). Lasten leireille ja isovanhempi-lapsenlapsipäivään oli kumpaankin osallistunut tutkimusjoukosta vain yhden perheen lapsi(a). Isovanhempi-lapsenlapsileiripäivään eivät yhdenkään tutkittavan lapset olleet osallistuneet.

Näiden toimintojen lisäksi, osa tutkittavista kertoi perheensä osallistuneen joskus aikaisemmin perhe- tai päiväkerhoon. Tarkemmin ottaen, kuusi perhettä oli osallistunut perhekerhoon ja neljästä perheestä lapsia oli osallistunut päiväkerhoon. Muista lyhytkestoisemmista tapahtumista tai tilaisuuksista oli kokemusta peräti 19 vastaajalla. Näitä toimintoja olivat mm. Kauneimmat joululaulut, gospelkuoro, jouluaskartelu ja pääsiäiskuvaelman seuraamiseen.

Äänekosken seurakunnalla on toimintaa useammalla eri alueella ja siksi tutkimuksessa kartoitettiin, oliko jokin alue erityisen suosittu vastaajien keskuudessa. Mikäli jollain seurakunnan alueista kävijöitä olisi huomattavasti muita alueita enemmän, tutkimustuloksista voitaisiin kenties löytää sille jotain selittävää tekijää. Taulukko 2 paljastaa, että osallistuminen oli hyvin tasaista molemmilla alueilla, jossa tutkimus tehtiin. Vastausten perusteella Äänekoskella järjestettyyn toimintaan osallistui 19 perhettä ja Konginkankaalla toimintaan osallistuvia oli 18.sta perhettä vastaajista. Tutkittavien joukossa muutamit osallistuivat seurakunnan lapsi- ja perhetyön toimintaan myös muilla Äänekosken alueilla. Ja viisi perhettä osallistui muiden paikkakuntien seurakuntaelämään. Yhdeksän perhettä ei osallistunut seurakunnan järjestämään toimintaan millään alueella. Huomioi-

tavaa on, että peräti viisi vastaajaa ilmoitti lapsensa / lapsiensa osallistuvan useammalla eri alueella seurakunnan toimintaan. Tästä syystä perheiden määrä on vastauksissa poikkeavan korkea.

TAULUKKO 2. Seurakunnan toimintaan osallistumisalue (N=42)

Alue	Perheiden määrä	Prosentuaalinen osuus kaikista perheistä
Äänekoski, Äänekosken kirkkopiiri	19 perheettä	45,2 %
Konginkangas, Konginkankaan kappeliseurakunta	18 perhettä	43 %
Suolahti, Suolahden kirkkopiiri	1 perhettä	2,3 %
Sumiainen, Sumiaisten kappeliseurakunta	1 perhettä	12,3 %
Jokin muu paikkakunta	5 perhettä	11,9 %
Ei osallistu	9 perhettä	21,4 %

8.2 Perheiden odotuksia, toiveita ja tarpeita seurakunnan lapsi- ja perhetyölle

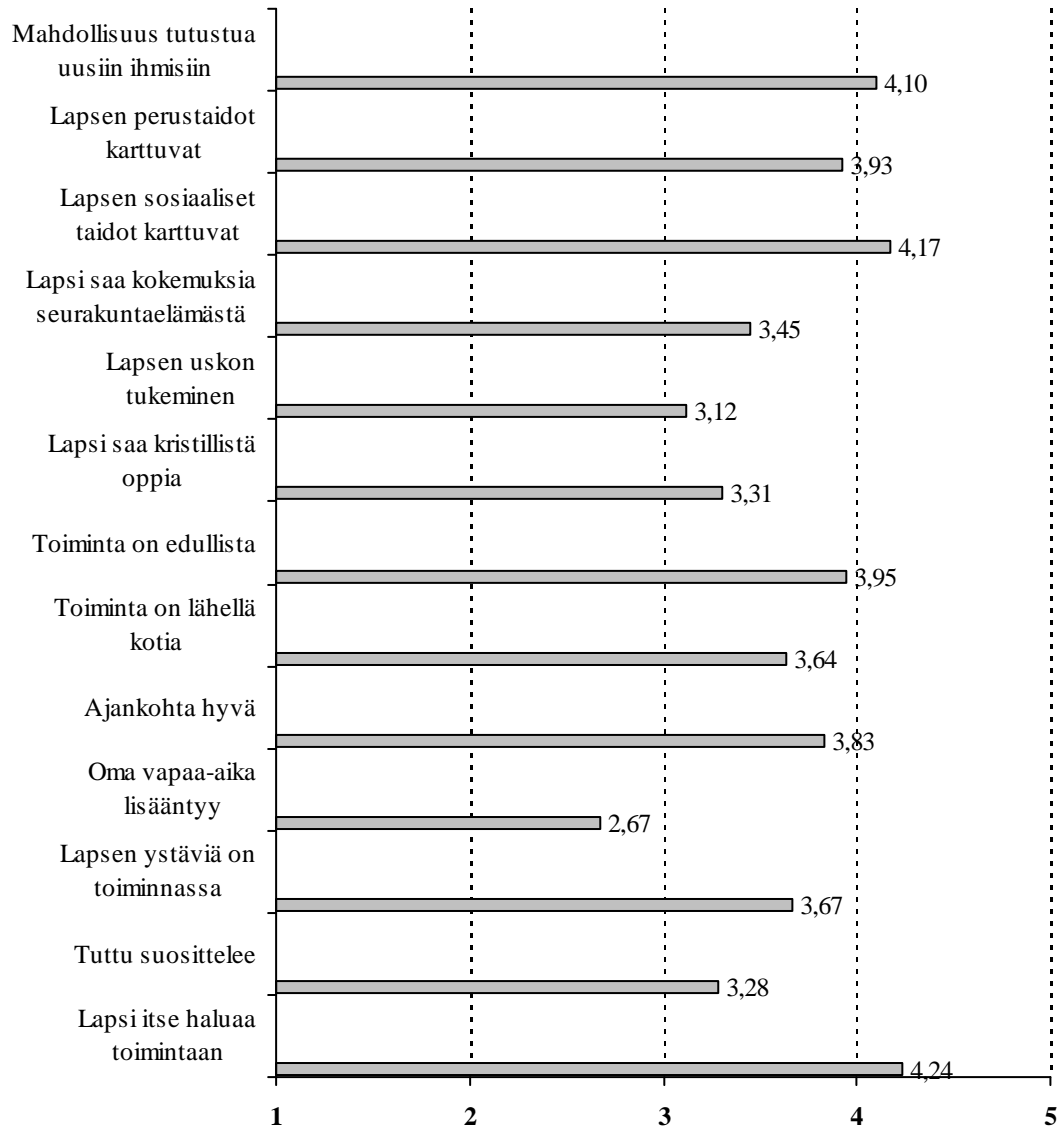
8.2.1 Toimintaan innostavat asiat

Seurakunnan lapsi- ja perhetyön toimintaan osallistuminen näyttäytyi tulosten valossa heikolta. Alla oleva kuvio 1 paljastaa, että tutkittavista vain kolmannes käyttää seurakunnan lapsi- ja perhetyön palveluita ja loput kaksi kolmannesta tutkittavista perheineen ei käytä niitä tällä hetkellä lainkaan.

Vastausten perusteella näyttää siltä, että perheissä kuunnellaan lasta ja lapsen mielipiteillä on painoarvoa osallistumisessa. Vastausten mukaan tämä oli kaikista tärkein osallistumiskriteeri. Mikäli lapsi itse haluaa mukaan seurakunnan toimintaan alkaa osallistuminen innostaa vanhempia ja he harkitsevat jo melko paljon toimintaan osallistumista. Toinen tärkeä, innostusta lisäävä asia tulosten valossa oli se, että lapset saavat mahdollisuuden toiminnan kautta kartuttaa sosiaalisia taitojaan. Mahdollisuus uusien ihmissuhdeiden luomiseen koettiin myös melko tärkeäksi. Toiminnan edullisuudellakin, koettiin

olevan positiivista vaikutusta seurakunnan toimintaan osallistumista harkittaessa. Muita innostusta lisääviä tekijöitä tulosten mukaan olivat lapsen perustaitojen karttuminen, sopiva toiminta-ajankohta sekä se, että lapsen ystäviä on jo mukana toiminnassa. Lisäksi, kodin läheisyys koettiin positiivisena ja vaikuttavana tekijänä osallistumista harkittaessa.

Lapsen mahdollisuuden saada kokemuksia seurakuntaelämästä tai mahdollisuuden saada kristillistä oppia, tutkittavat suhtautuivat melko neutraalisti. Lapsen uskon tukeminen koettiin melko vähäpätöisenä, eikä se juuri lisännyt intoa toiminnan pariin. Muiden kysytyjen toimintaan mahdollisesti innostavien tekijöiden merkityksen tutkittavat kokivat vähäiseksi, kuten alla olevasta kuvioista 1 ilmenee.

KUVIO 1. Asiat, jotka innostavat ja saavat perheitä harkitsemaan seurakunnan toimintaan osallistumista (1= ei lainkaan, 2= melko vähän, 3= en osaa sanoa, 4 =melko paljon, 5= erittäin paljon). N=42

8.2.2 Seurakunnan toiminnan ja kristillisen kasvatuksen ydin

Tutkittavilta kysyttiin, kuinka tärkeänä he pitävät seurakunnan järjestämässä toiminnassa erilaisia kristilliseen kasvatukseen liittyviä asioita. Kristilliseen kasvatukseen kiinteästi liittyvänä ja tärkeimpänä asiana pidettiin sitä, että lapsi oppii arvostamaan toisia ihmisiä (ka=4,50). Lähes yhtä tärkeänä pidettiin sitä, että lapsi oppii erottamaan hyvän ja pahan (ka=4,31). Kristillisen kasvatuksen merkityksessä korostui myös se, että seura-

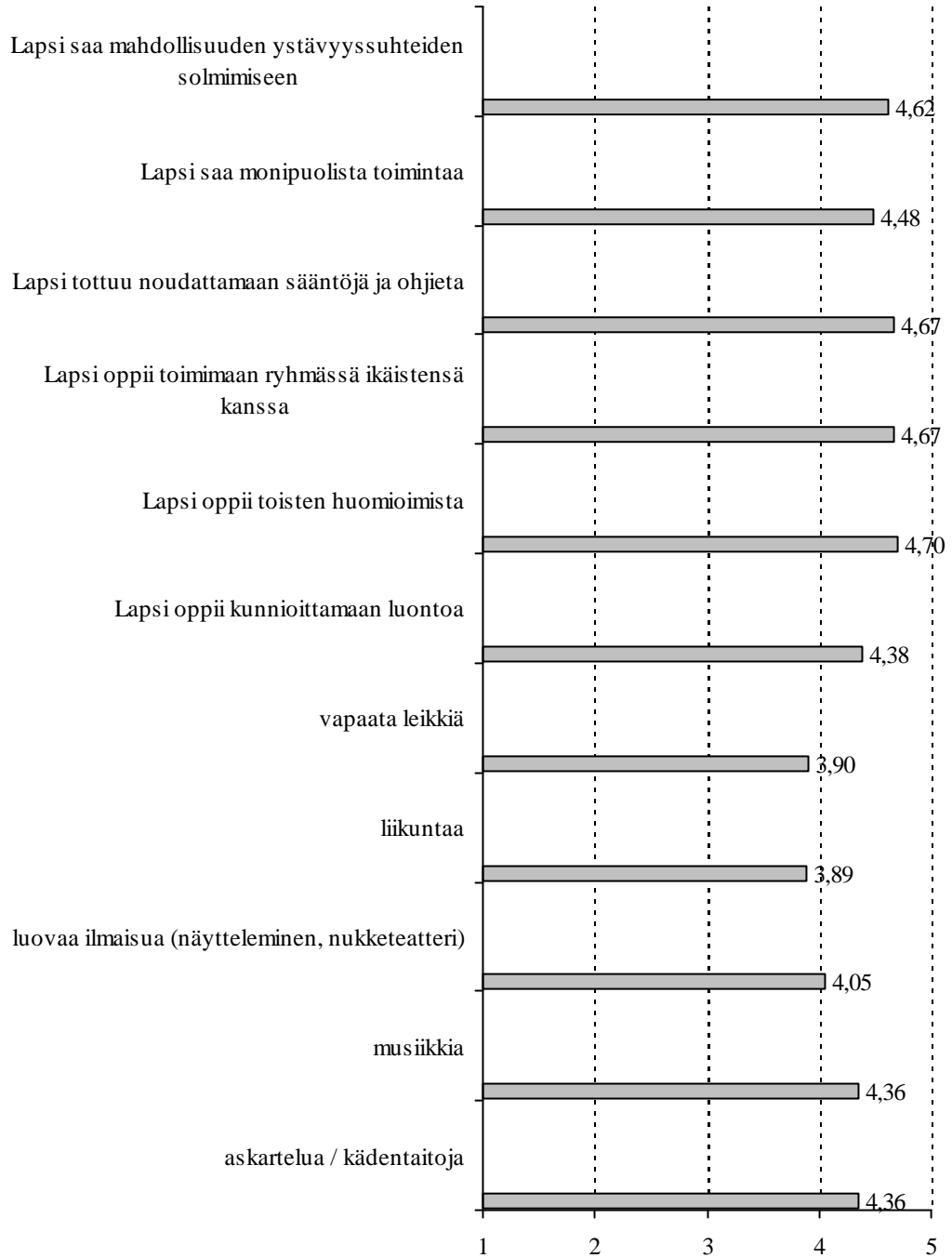
kunnassa lapsi opetetaan viettämään kirkkovuoden juhlia (ka=3,84) ja lapsi saa kristillisen kasvatuksen kautta vastauksia uskonnollisiin kysymyksiin (ka=3,62).

Lapsen saamat kokemukset seurakuntaelämästä, rukoilemaan oppiminen, lapsen tutustuminen Raamattuun sekä lapselle Jeesuksesta kertominen olivat asioita, joihin vastaajat suhtautuivat melko neutraalisti. Niiden merkitys oli vähäisempi kuin muiden, tässä kohdalla kysytyjen asioiden. Vieläkin vähäisempi merkitys oli sillä, että lapsi oppii hengellisiä lauluja tai lapsi osallistuu hartauksiin.

Yleisesti ottaen näyttää siltä, että seurakunnan toimintaan ladattiin paljon odotuksia, toiveita ja tarpeita. Mikä sitten on se kaikista tärkein asia, joka toiminnassa täytyy huomioida ja tarjota lapsille? Tulosten mukaan kaikista tärkeintä on, että lapsi oppii toisten ihmisten huomioimista. Tämän asian tulisi vastausten perusteella kulkea mukana kaikessa seurakunnan toiminnassa ”punaisena lankana”.

Lisäksi lapsen tulee tulosten mukaan oppia toimimaan myös ryhmässä ikäistensä kanssa ja oppia noudattamaan sääntöjä sekä ohjeita. Tutkittavat pitivät melko tai erittäin tärkeänä myös sitä, että lapsi saa mahdollisuuden ystävyysuhteiden solmimiseen ja monipuoliseen toimintaan. Vastauksissa nousi esiin lisäksi toive siitä, että lapsi oppii seurakunnan toiminnassa kunnioittamaan luontoa. Tuloksista voidaan tulkita, että vanhemmille on tärkeää, että heidän lapsensa saavat kokemuksia muista ihmisistä, luonnosta ja ryhmässä toimimisesta, toista ja itseään arvostaen ilmenee alla olevasta kuviosta 2.

Tutkittaville tärkeitä asioita olivat lisäksi erilaiset luovat toiminnat, kuten musiikki, askartelu ja kädentaidot sekä näytteleminen ja nukketheateri. Vapaaleikki ja liikunta kuuluvat tutkittavien vastausten mukaan myös niihin asioihin, joita seurakunnan odotetaan tarjoavan toiminnassaan lapsille.

KUVIO 2. Asioita, joita on vastaajien mielestä tärkeää tarjota lapsille seurakunnan toiminnassa (1=ei lainkaan, 2=melko vähän, 3= en osaa sanoa, 4= melko paljon, 5= erittäin paljon). N=42

8.2.3 Toiminnan määrä

Tutkittavilta kysyttiin, kuinka tyytyväisiä he ovat järjestetyn toiminnan määrään. Tulok-
sista ilmenee, että reilu viidesosa vastaajista pitää järjestettyä toimintaa liian vähäisenä.
Tyytyväisiä järjestetyn toiminnan määrään oli lähes puolet vastaajista. Yhdenkään vas-
taajan mielestä toimintaa ei ollut liikaa. Ja peräti 13 vastaajaa ei osannut sanoa mieli-
pittään toiminnan määrästä, mikä johtunee ehkä siitä, että he eivät osallistu mihinkään
toimintaan.

TAULUKKO 3. Toiminnan määrä vastaajien kokemana (N=42)

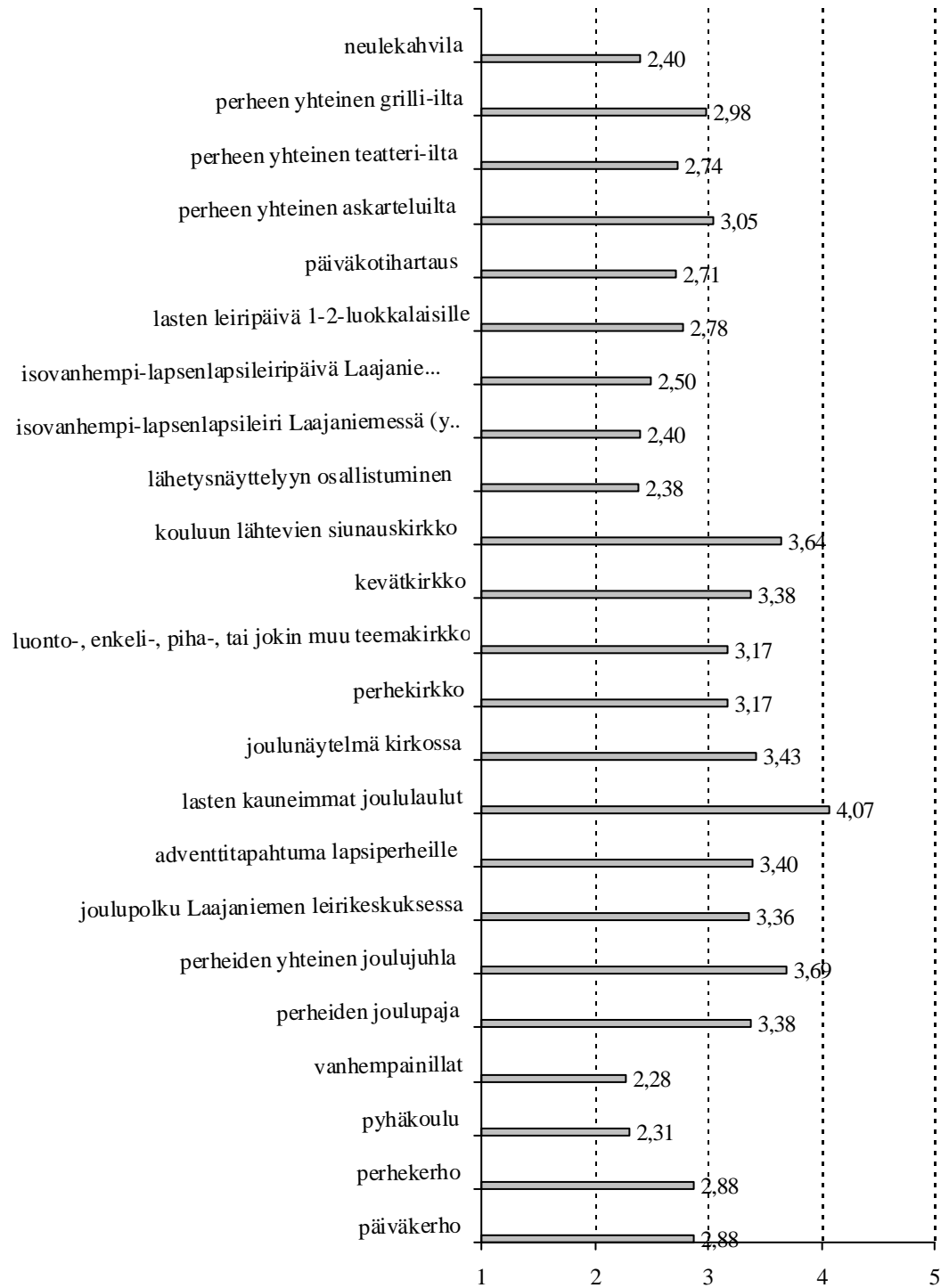
Toimintaa on	Vastaajien määrä	Prosentuaalinen osuus vastanneista
liian vähän	10	23,8
sopivasti	19	45,2
liikaa	0	0
en osaa sanoa	13	31

8.2.4 Osallistujia keräävä toiminta

Tutkittavilta kysyttiin kiinnostusta seurakunnan parhaillaan järjestämästä toiminnasta tai
hiljattain olleesta toiminnasta. Melko paljon kiinnostusta vastaajien joukossa herättivät
Lasten kauneimmat joululaulut – tapahtuma, samoin perheiden yhteinen joulujuhla.
Kouluun lähtevien siunauskirkko herätti myös kiinnostusta vastaajissa. Joulunäytelmä
sekä perheiden joulupaja herättivät nekin varovaista kiinnostusta. Eli vuodenkiertoon
liittyvät yksittäiset tapahtumat saivat hyvin kannatusta, kuten alla oleva kuvio 3 paljas-
taa.

Perheiden yhteinen grilli-ilta sai tutkittavilta neutraalin vastaanoton. Melko vähäistä
kiinnostusta vastaajissa herättivät myös perhe- ja päiväkerhotoiminta. Molemmat kiin-
nostivat vastaajia saman verran. Perheen yhteinen teatteri-ilta kiinnosti vastaajia melko
vähän. Pienten, 1-2-luokkalaisten leiripäivä ei sekään innostanut vastaajia tulosten pe-
rusteella ja myös päiväkotihartauksiin suhtauduttiin varauksella. Seurakunta järjesti
isovanhemmille ja heidän yli kolmevuotiaille lapsenlapsilleen yhteisen leiripäivän Laa-

janiemen leirikeskuksesta Tämä toiminta herätti vastaajissa laimeaa kiinnostusta. Vielä vähäisempää kiinnostusta vastaajien keskuudessa sai isovanhempi-lapsenlapsileiri ja saman verran tutkittavia kiinnosti neulekahvila. Lähetysnäyttelyyn osallistumien, pyhäkoulu, ja vanhempainillat kiinnostivat vastaajia kaikista vähiten.

KUVIO 3. Vastaajien kiinnostus seurakunnan ajankohtaisia tai hiljattain järjestämiä toimintoja kohtaan (1= ei lainkaan, 2= melko vähän, 3= en osaa sanoa, 4= melko paljon, 5=erittäin paljon). N=42

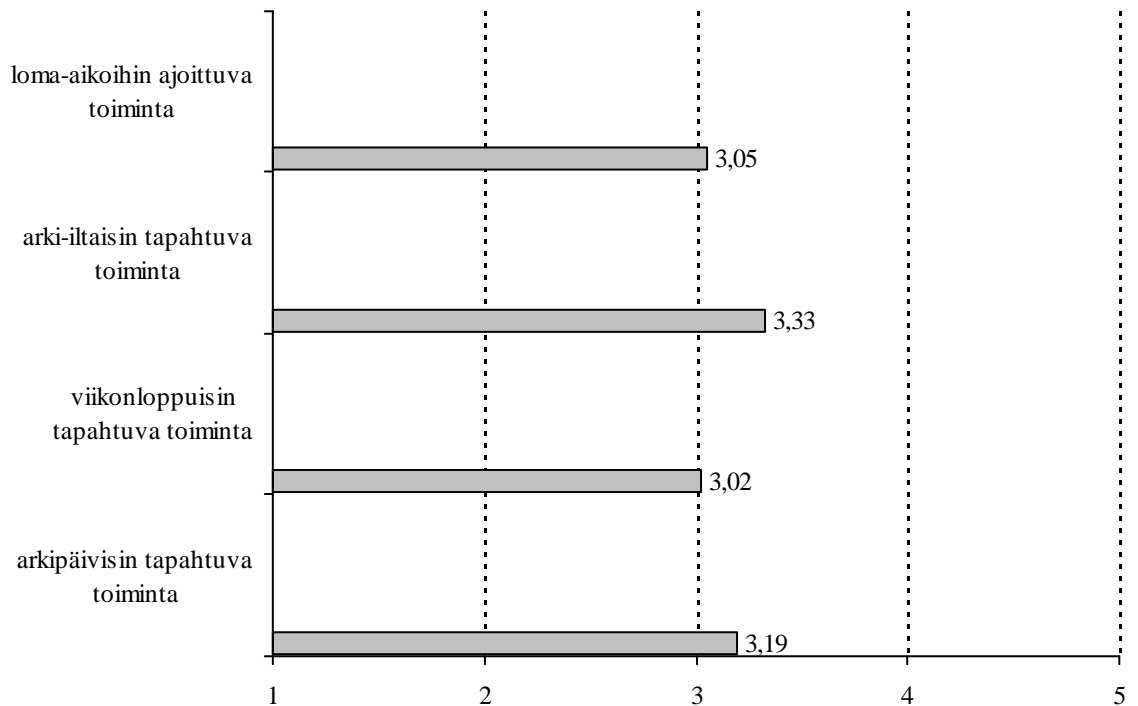

8.2.5 Toiminnan kohdejoukko ja ajankohta

Tutkittavilta kysyttiin, millainen toiminta kiinnostaa heitä ja kenelle toimintaa tulisi etupäässä suunnata. Vastauksista ilmeni, että tutkittavat haluavat osallistua mieluiten toimintaan, joka on suunnattu koko perheelle (ka=3,50) tai vaihtoehtoisesti lapsille suunnattu toiminta voisi kiinnostaa (ka=3,40). Säännöllisesti kokoontuvat kerhot (ka=3,33) jakoivat mielipiteet kahtia. Toiset niistä kiinnostuivat ja toiset eivät. Vanhempi-lapsityyppinen kerholuontoinen toiminta (ka=3,26) herätti varovaista kiinnostusta, mutta vain vanhemmille suunnattua toimintaa ei kannattane ainakaan lisätä, koska sille ei tässä tutkimuksessa ollut juurikaan kannatusta.

Aikaisempien tutkimusten mukaan, toiminnan ajankohdalla voi olla myös merkitystä osallistumishalukkuuteen. Mikä oli tutkittavien mielestä sopiva ajankohta toimintaan osallistumiseen? Tätä asiaa tutkittavilta kysyttiin tarjoamalla neljä eri vaihtoehtoa, joita heidän pyydettiin arvioimaan perheensä kannalta.

Tulosten mukaan perheet odottavat seurakunnan järjestävän enemmän toimintaa arki-iltaisina, jolloin tutkittavien perheet pääsevät osallistumaan parhaiten. Vaihtoehtoisesti ja toiseksi parhaana osallistumisajankohtana pidettiin arkipäiviä. Loma-aikaa vastauksissa pidettiin vähemmän houkuttelevana vaihtoehtona ja kaikista huonoimpana toiminta-aikana koettiin viikonloput. Kuten alla olevasta kuvioista 4. nähdään, eivät tulokset kauheasti poikkea keskenään, vaan melko tasaisena tutkittavat pitivät annettuja vaihtoehtoja.

KUVIO 4. Paras ajankohta toimintaan osallistumiseksi (1= ei lainkaan, 2= melko vähän, 3= en osaa sanoa, 4= melko paljon, 5= erittäin paljon). N=42

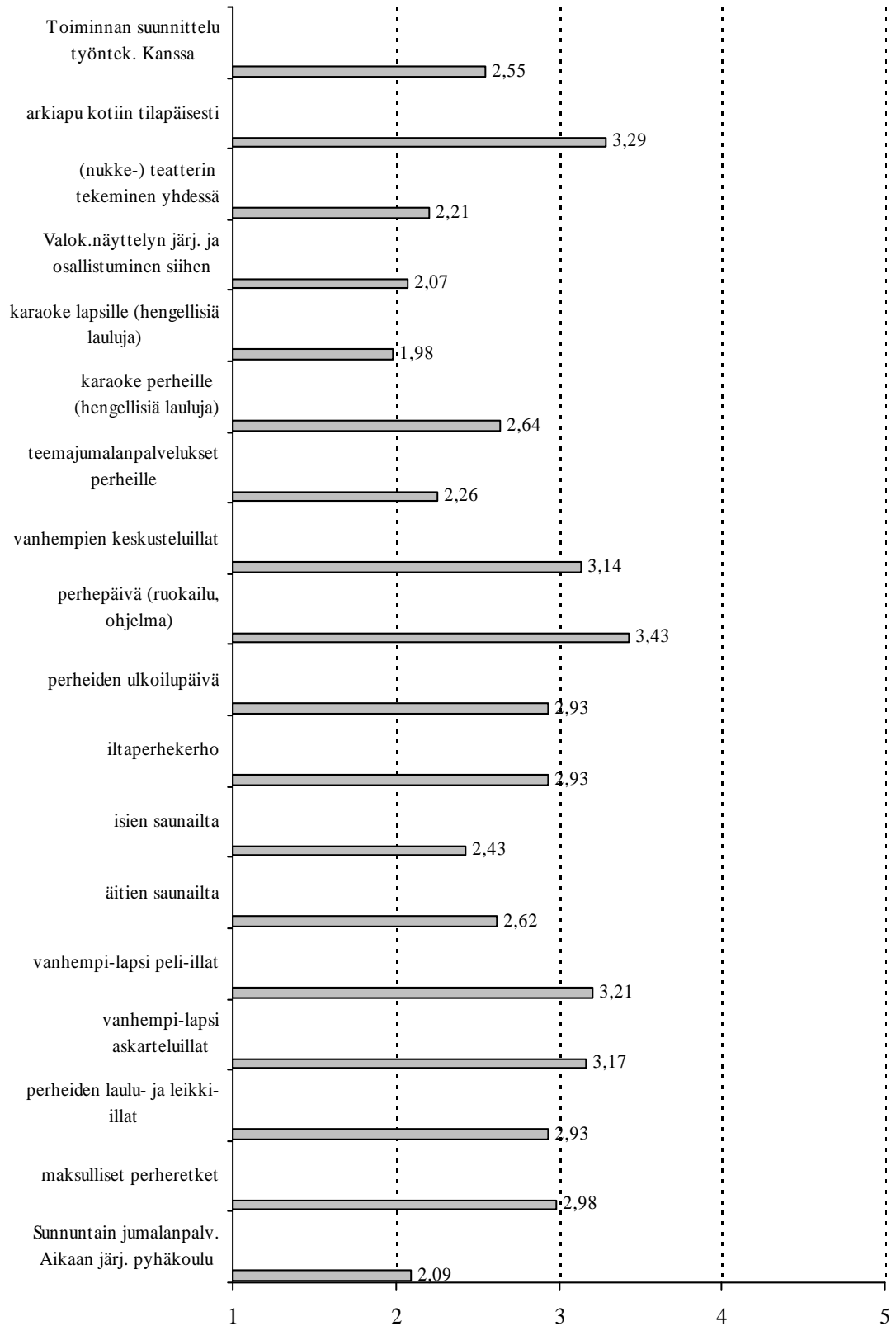
8.2.6 Kiinnostavia toimintamuotoja

Äänekosken seurakunta on havahtunut kehittämään seurakunnan lapsi- ja perhetyötä entistä perhelähtöisempään suuntaan. Mutta, mitä seurakunnan tulisi tarjota perheille tulevaisuudessa ja mihin suuntaan kehittää palveluitaan? Tutkittaville annettiin 18:stä eri vaihtoehdoista toimintaa ja pyydettiin arvioimaan kukin kohta kiinnostavuuden mukaan viisiportaisella asteikolla.

Vastauksista ilmeni, että perhepäivä, johon sisältyy ruokailu sekä jotain ohjelmaa olisi toivottua ja kiinnostusta herättävää. Arkiapu kotiin, tilapäisesti ja lyhytaikaisesti oli toinen kiinnostusta herättelevä toimintamuoto. Vanhempi-lapsi peli-illat sekä vanhempi-lapsi askarteluillat keräsivät myös kannatusta.

Vanhempien keskusteluiltoihin vastaajat suhtautuivat melko neutraalisti samoin, maksullisiin perheretkiin. Perheen yhteiset laulu- ja leikki-illat, lasten iltapäiväkerhot sekä perheiden yhteiset ulkoilupäivät olivat kaikki yhtä kiinnostavia toimintoja. Vastaajille perheiden yhteiset hengelliset karaoketuokiot olivat vähemmän kiinnostavaa toimintaa eikä suurta kiinnostusta herättänyt mahdollisuus äitien saunailloistakaan. Perhelähtöisen toiminnan järjestämisen haastetta lisää varmasti se, että vastaajat eivät mielellään osallistu toiminnan suunnitteluun yhdessä työntekijöiden kanssa.

Vähäisen kiinnostuksen kohteiksi jäivät isien saunaillat, teemajumalanpalvelukset ja teatteri. Sitäkin vähäisempää kiinnostusta tutkittavat osoittivat pyhäkoulu, valokuva-näyttelyä ja lasten hengellisten laulujen karaokea kohtaan, kuten kuviosta 5. ilmenee.

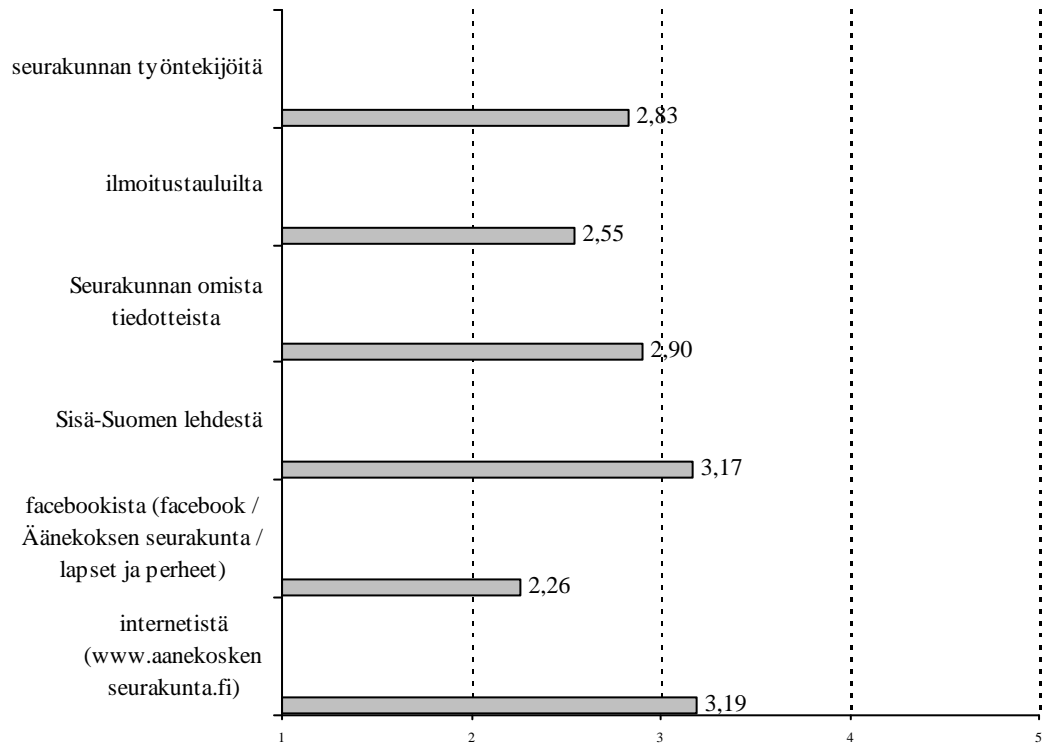

KUVIO 5. Tutkittavien kiinnostus seurakunnan lapsi- ja perhetyön visioimia toimintoja kohtaan (1= ei lainkaan, 2= melko vähän, 3= en osaa sanoa, 4 =melko paljon, 5= erittäin paljon). N= 42

8.2.7 Tiedotus

Tutkittavilta kysyttiin, mistä he saavat tietoa seurakunnan toiminnasta. Tuloksista ilmeni, että tutkittaville tärkein tietolähde oli internet ja siellä erityisesti seurakunnan kotisivut. Toisena tiedonsaantikanavana pidettiin paikallista Sisä-Suomen lehteä. Seurakunnan omat tiedotteet toimivat kohtalaisesti, mutta seurakunnan työntekijöiden oma tiedotus tavoitti selkeästi vähemmän vastaajia tai heidän perheitään. Ilmoitustauluja julkisilla paikoilla ja seurakunnan tiloissa käyvät lukemassa vain pieni osa vastaajista ja facebookista Äänekosken seurakunnan ilmoituksia löytää jo harvempi vastaaja. Kuvioista 6. voidaan nähdä, ettei mikään näistä tiedotuskanavista ole onnistunut tavoittamaan tutkimukseen osallistuneita kovin kattavasti.

Oleellista tiedotuksen onnistumisessa on myös se, että tietoa on oikean jakelukanavan lisäksi saatavilla tarvittava määrä. Saavatko tutkittavat seurakunnan järjestämästä toiminnasta tällä hetkellä riittävästi tietoa? Pääsääntöisesti kyllä, sillä peräti 27 vastaajaa koki saavansa tietoa sopivasti. Yhdentoista vastaajan mielestä puutteita tiedotuksesta löytyi ja he kokivat jäävänsä liian vähäisen tiedotuksen varaan. Neljälle vastaajalle tietoa toiminnasta tulvi liikaa.

KUVIO 6. Mistä tutkittavat saavat tietoa seurakunnan toiminnoista (1= ei lainkaan, 2= melko vähän, 3= en osaa sanoa, 4= melko paljon, 5 =erittäin paljon). N=42

8.3 Perheet mukana lapsi- ja perhetyötä kehittämässä

Tutkimuksen lopussa oli kaksi avointa kysymystä. Ensimmäisessä kysymyksessä tiedusteltiin sitä, onko seurakunnan toiminnassa jotain sellaista, mikä estää tai vähentää selkeästi tutkittavan ja hänen perheensä osallistumista seurakunnan toimintaan. Samalla kysyttiin sitä, kuinka tutkittavat haluaisivat muuttaa tätä tilannetta. Toisena kysymyksenä tiedusteltiin, millaista palautetta tai ideoita vastaajilla olisi antaa lapsi- ja perhetyön kehittämiseksi. Molempiin kysymyksiin vastasi tasan puolet tutkimukseen osallistuneista (N=11)

8.3.1 Osallistumista estävät tai rajoittavat tekijät

Luokittelin ensimmäisen kysymyksen vastauksia sisällönanalyysiä käyttäen alakategorioihin eli käytännön syihin, jotka rajoittavat tai estävät osallistumista. Tämän jälkeen muodostin aineistosta yläkategorioita, joita tuli kaksi: itsestä ja perheestä johtuvat syyt sekä ulkopuolisista tekijöistä johtuvat syyt. Näiden kategorioiden tutkimisen kautta aineistosta löytyi yhdistävä kategoria, joka oli se, mikä estää tai hankaloittaa seurakunnan lapsi- ja perhetyön toimintaan osallistumista. Vastauksista löytyi muun muassa ennakkoluuloja toimintaa kohtaan, elämänrytmin nopeatempoisuutta, osallistumista muiden uskonnollisten yhteisöjen toimintaan. Lisäksi tutkittavan omat tai jonkun perheenjäsenen harrastukset koettiin esteenä seurakunnan toimintaan osallistumisessa.

Tutkittavilla oli hyvin monenlaisia ennakkoluuloja siitä, millaista seurakunnan toiminta on, kuka sinne voi tulla ja mitä siellä tehdään. Useammassa vastauksessa paljastui vastaajan ajattelevan, ettei toiminta sovi itselle tai että se on suunnattu joillekin muille ihmisille. Vastaajat määrittelivät toiminnan sopivan paremmin kotiäideille ja – isille, arjessa apua tarvitseville, vain kirkkoon kuuluville uskovaisille. Lisäksi vastauksista nousi esiin se, ettei seurakunnan toiminta tunnu houkuttevalta, koska harvat siellä käyvät. Yhtenä ennakkoluuloja kuvaavana käsityksenä paljastui se, että lapset ovat niin pieniä, ettei toimintaa ole suunnattu vielä vastaajan perhe- /elämäntilanteessa eläville.

Toiminta on suunnattu arjessa apua tarvitseville (mielikuva) (Vastaaja 21)

Toiminta vaikuttaa mielenkiintoiselta ja kivalta. Itsellä vain ei ole uskonnollista vakaumusta. Jos saa tulla mukaan toimintaan, vaikka ei kuulu kirkkoon, niin olisi kiva. (Vastaaja 21)

Oma lapsi on vielä niin pieni vauva, että hänen kanssaan ei vielä pysty osallistumaan seurakunnan järjestämiin tapahtumiin, mutta jatkossa olen kiinnostunut päiväkerhosta. (Vastaaja 9)

Elämänrytmin nopeatempoisuus korostui monessa vastauksessa. Aika ei riitä kaikkeen ja vastaajat perheineen joutuvat valikoimaan, mihin rajallisen vapaa-aikansa käyttävät.

Lapset päiväkodissa + vanhemmat töissä, halua olisi tulla kerhoihin, mutta ei mahdollista. (Vastaaja 34)

...vapaa-aikana on harrastuksia, ettei ole aikaa osallistua muuhun. Yksittäisiä retkiä voisi harkita tai iltaisin kokoontuvia lasten toiminnallisia kerhoja (Vastaaja 24)

Oma aktiivisuus yhdistyksessä tuo joskus tilanteita, että viikot täyttyvät liikaakin. (Vastaaja 28)

Osa vastaajista kertoi olevansa kiinnostunut seurakunnan toiminnasta, mutta kuuluvansa johonkin muuhun uskonnolliseen yhteisöön. Tämän he kokivat hankaloittavan osallistumista muiden seurakuntien toimintaan. Yhteistyön mahdollisuutta yli seurakuntarajojen pohti yksi vastaajista.

Perheemme osallistuu aktiivisesti Rauhaniyhdistyksen toimintaan, esim. Pyhäkoulu, raamattuluokka, miestenillat, naistenillat ja nuortenillat. Sen vuoksi osallistuminen esim. seurakunnan järjestämään leiritoimintaan on vähäisempää, vaikka itsessään pidän toimintaa tärkeänä. (Vastaaja 4)

Pidän lapsi- ja perhetyötä hyvin tärkeänä sekä lasten kristillistä kasvatus- ta. Kyselyyn vastaaminen oli kuitenkin vaikea, koska toimin itse toisen seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön ohjaajana (vapaakirkko). Lapsemme ovat siksi tiiviisti oman seurakuntamme toiminnassa. Yhteistyötä paikkakunnallamme olen valmis kehittämään. (Vastaaja 42)

Joillakin vastaajista itsellään tai hänen perheellään oli niin paljon harrastuksia, joihin he halusivat osallistua, ettei seurakunnan toiminnalle jäänyt tilaa tai se rajoitti ainakin osallistumista.

...vapaa-aikana on harrastuksia, ettei ole aikaa osallistua muuhun. Yksittäisiä retkiä voisi harkita tai iltaisin kokoontuvia lasten toiminnallisia kerhoja. (Vastaaja 3)

Ulkopuolisista tekijöistä, jotka estävät tai hankaloittavat osallistumista alaluokiksi löytyi toiminnan väärä ajankohta, tiedotuksen puutteellisuus, yhteiskunnan arvomuutokset, seurakunnan tilaisuuksiin vaikeakulkuisuus, kerhojen peruuntumiset sekä ylipäänsä liian vähäiseksi koettu toiminta.

Toiminnan väärä ajankohta tuli vastauksissa esille, kun vastaajat kertoivat mahdollisesta halukkuudestaan osallistua toimintaan, mutta esteenä olevan toiminnan rajoittuminen päiväsaikaan, jolloin he itse olivat töissä. Vastaavasti vapaapäivinä oli toimintaa liian aikaisin, esimerkiksi sunnuntaiaamuisin.

Konginkankaalla on oikein kiitettävästi lapsille suunnattua ohjelmaa, mutta valitettavasti ne painottuvat arkipäiviin ja päiväsaikaan. Olisi mukavaa, että jotain olisi myös arki-iltoina / viikonloppuina. Tällöin työssäkäyville vanhemmille ja päivähoitossa oleville lapsillekin olisi paremmat mahdollisuudet osallistua seurakunnan toimintaan (Vastaaja 28)

Tiedotuksen puutteellisuus koettiin jopa esteenä osallistumiselle.

Toiminta vaikuttaa mielenkiintoiselta ja kivalta. Itsellä vain ei ole uskonnollista vakaumusta. Jos saa tulla mukaan toimintaan, vaikka ei kuulu kirkkoon, niin olisi kiva. (Vastaaja 21)

Mainos ei löydä perhettämme (Vastaaja 3)

Ei tietoo tapahtumista, postissa voisi tulla tiedotteita (Vastaaja 40)

Yksi tutkittavista pohti elämän maallistumista ja hengellisten arvojen katoamista muiden arvojen alle. Kristillisen kasvatuksen merkityksen väheneminen näkyi muun muassa erään vastaajan kommentissa, jossa hän totesi lapsensa saavan kristillistä kasvatusta riittävästi päiväkodissa ja pääsevän päiväkodin kautta osalliseksi joulukirkosta.

Hengellisten asioiden sijaan tänä päivänä arvostetaan yhdessä tekemistä, luonnossa liikkuen ja kestävää kehitystä kunnioittaen, hengelliset arvot ”kadonneet”. (Vastaaja 24)

Yhdelle tutkittavista pitkä matka seurakuntaan tuotti vaikeuksia ja hän koki sen esteenä toimintaan osallistumiselleen. Kerhojen peruminen sekä toiminnan vähäisyys nousivat sitäkin selkeämmin esiin vastauksista.

Ainut mikä on harmittanut. lastenpäiväkerhon ohjaajien sijaisten puute. Jos ohjaaja on ollut sairaana tai muuten estynyt pitämästä kerhoa, kerho on jouduttu usein perumaan. (Vastaaja 28)

Lapsen ollessa pieni, kerhot olivat täynnä. Saman lapset olivat ”vallanneet” seurakunnan ja kaupungin kerhot. Rajoite / organisointi, jotta mahdollisimman moni pääsee kerhoon. Ja jos kerhossa ei käy ja on esim. 2-3 poissaoloa, paikka seuraavalle (Vastaaja 40)

Äänekosken taajaman alueelta puuttuu pyhäkoulu. Toivoisin säännöllistä pyhäkoulua erityisesti jumalanpalveluksen yhteyteen. Pienet lapset eivät jaksa istua tavallisen jumalanpalveluksen läpi, joten kirkossa käynti jää koko perheeltä väliin. Lastenhoito on erityisen merkittävä palvelu monissa aikuisille suunnatuissa tilaisuuksissa. (Vastaaja 14)

Päiväkerho paikkoja olisi mukava olla enemmän. (Vastaaja 40)

8.3.2 Ideoita lapsi- ja perhetyön kehittämiseksi

Toisena avoimena kysymyksenä oli, millaista palautetta tai kehittämisideoita tutkittavilla on lapsi- ja perhetyölle antaa. Luokittelin vastauksia sisällön analyysiä käyttäen viiteen alakategoriaan: arvot ja käytössä olevat resurssit sekä diakonia lapsi- ja perhetyössä, perheiden ja seurakunnan välisen yhteyden säilyttäminen ja kehittäminen, perhelähtöisyys sekä kirkon perustehtävän tarkentaminen. Näistä muodostin sitten yläkategoriat: seurakunnan mahdollisuudet ja velvollisuudet sekä toisena seurakunnan tulevaisuus. Analysoinnin jälkeen löytyi yhdistävä kategoria, joka oli se, kuinka tutkittavat kehittäsivät lapsi- ja perhetyötä.

Tutkittavat kokivat, että seurakunnalla on mahdollisuuksia ja velvollisuuksia seurakuntalaisia kohtaa, mutta niukkeneviksi koetut taloudelliset resurssit aiheuttavat erityistä haastetta. Tutkittavat pohtivat vastauksissaan seurakunnan arvoja ja käytössä olevia resursseja sekä niiden yhdistämistä. Vastaajien mielestä taloudellisesti haasteellisessa tilanteessa olevan seurakunnan tulee tarkkaan priorisoida toiminnan kohteet, johon resurssejaan uhraa, jotta hyöty olisi mahdollisimman suuri.

Tutkittavat pohtivat vastauksissaan seurakunnan vastuunottoa apua tarvitsevia lähimmäisiä kohtaan. Yhdestä vastauksesta nousi erityinen huoli diakoniatyön riittävydestä lapsi- ja perhetyössä. Tämä ilmenee seuraavasta:

Lapsi- ja perhetyö kunnassamme, jossa on pitkäaikaistyöttömyyttä, nuorisotyöttömyyttä, taloudellisesti haastavaa ja jossa tilastojen mukaan tapahtuu yli 400 huostaanottoa vuodessa (yli 1 lapsi / pv!), on ensiarvoisen tärkeää! Taloudellisesti haasteellisessa tilanteessa olevan seurakunnan tulee tarkkaan priorisoida toiminnan kohteet, johon resurssiaan uhraa. (Vastaaaja 24)

Seurakunnan tulevaisuutta miettiessään tutkittavat nostivat esiin perheiden ja seurakunnan välisen yhteyden säilyttämisen. Vastajat kokivat tämän yhteyden tärkeäksi, osittain toimivaksi, mutta myös kehittämistä kaipaavaksi alueeksi. Vastajien toiveet olivat hyvinkin käytännönläheisiä. Yksi vastaajista kaipasi seurakunnalta kunnan päivähoidopalveluita korvaavaa palvelua. Toive kotiin annettavasta tilapäisestä hoitoavusta vastaisi myös joidenkin perheiden tarpeita.

Leirien mahdollisuus esim. lomien aikana, kun lapset ovat kotona. Sellainen toiminta, jonne lapset voisi vaihtoehtoisesti viedä töihin mennessä ja hakea pois töistä päästyä. Kerhotoimintaa syrjäkylillä. (Vastaaaja 29)

Perheen yhdessä ololla on iso merkitys, ja toivon, että sitä painotettaisiin. Myös äiti – tytär ja isä – poika – ryhmiä, esim. isien ja poikien jalkapallopelejä yms. Mikä innostaa mukaan. Harvemmin miehiä kiinnostaa askartelu. Toivoisin lisää työntekijöitä perhetyöhön joka palvelee perheiden kotona. (Vastaaaja 42)

Tiedotuksen tärkeyttä toimivan yhteistyön onnistumisessa ei voi liikaa korostaa. Puutteellinen tiedonsaanti ilmeni tutkittavien vastauksissa näin:

lapsi – isovanhempi leiristä en ole koskaan kuullut, olisi mukava tietää näistä. (Vastaaaja 4)

Kerhojen ohjelma Konginkankaan kirpparille, lapsiperheet käyvät paljon siellä. (Vastaaaja 21)

Suurin osa toiminnasta on päivisin, jolloin ei ole mahdollisuutta osallistua. Jos olisin kotona pienten lasten kanssa, olisi enemmän tarvetta kerhoille yms. toiminnalle. (Vastaaaja 3)

Perhelähtöisyyttä tutkittavat pohtivat hyvinkin paljon. Osa perheistä koki seurakunnan toimintaan sitoutumisen jopa raskasteeksi ja pitivät parempana vaihtoehtona satunnaista osallistumista. Toiminnan ajankohta iltapainotteisemmaksi ja tarjonnan jakautuminen tasaisesti vuodenvieritykseen saivat useilta vastaajilta kannatusta. Perhelähtöisyys ilmeni vastaajien toiveissa avioliittoleirien, keskusteluiltojen ja yhteistyötoiveiden kautta.

Arki-iltaisina olisi mukava koko perheen tapahtumat ulkona, sisällä tai puistossa. Muita vanhempia ja lapsia näkee niin vähän puistoissa. Tutustuisi muihin vanhempiin ja lapsiin. Päivät on töissä, niin ei onnistu. (Vastaaaja 3)

Suurin osa toiminnasta on päivisin, jolloin ei ole mahdollisuutta osallistua. Jos olisin kotona pienten lasten kanssa, olisi enemmän tarvetta kerhoille yms. toiminnalle. (Vastaaaja 42)

Aktiviteettien jakaminen vuodenvieritykseen niin, ettei samoille viikoille kerryntyisi niin paljon ohjelmaa – esim. oopperamatka, äitien saunailta jne. Minua kiinnostaisivat kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyvät keskustelut, joissa olisi mielenkiintoisia alustajia – yhteistyössä koulun ja mll:n kanssa? Avioliittoleiri – tyyppinen aktiviteetti kiinnostaisi myös. (Vastaaaja 28)

Seurakunnan perhelähtöisyys sai myös positiivista palautetta ja työtä osattiin vastaajien joukossa arvostaa. Seurakunnan tarjoama toiminta oli erään vastaajan mukaan jopa ainut toiminta, jota lapsiperheille tarjotaan.

Yleisesti ottaen olen erittäin tyytyväinen seurakunnan lapsi- ja perhelähtöiseen toimintaan – täällä ei olisi ilman seurakuntaa mitään! rento meininki, ymmärtäväinen asenne, hyväksytyksi tuleminen tunne ovat kohtamississa aina läsnä. Toivoisin, että useammat perheet löytäisivät toiminnan, ettemme me samat kierrä joka paikassa. (Vastaaaja 28)

Yhdessä vastauksista pohdittiin seurakunnan tulevaisuutta kriittisesti ja korostettiin kirkon perustehtävän tarkentamista. Sitä mitä varten kirkko ja seurakunta ovat olemassa. Tämän tutkittavan mielestä kirkko on jo menossa liian maalliseen suuntaan miellyttääk-

seen ihmisiä. Vastaaja korostaa pelastuksen löytyvän vain ja ainoastaan Jeesuksesta. Tästä syystä kirkon tulisi pitäytyä Raamatussa, joka on Jumalan sana.

9 POHDINTA

9.1 Tutkimustulosten tarkastelua ja johtopäätökset

Opinnäytetyön mielenkiintoisin vaihe on mielestäni saatujen tutkimustulosten kriittinen tarkastelu ja johtopäätösten tekeminen. Tässä vaiheessa tutkimusta oleellisin kysymys lienee se, millaisia käsityksiä tutkittavilla on onnistuneesta lapsi- ja perhetyöstä Äänekosken seurakunnassa. Mitä vanhemmat odottavat, toivovat ja tarvitsevat entä kuinka he kehittäisivät lapsi- ja perhetyön palveluita? Oikeastaan vieläkin tärkeämpi kysymys kuuluu, millaisia johtopäätöksiä tuloksista voidaan vetää ja mitä tällä saadulla tiedolla tehdään sen jälkeen. Selkeyden ja luettavuuden vuoksi, esitän johtopäätökset samassa järjestyksessä tutkimuskysymysten kanssa. Vertailen saatuja tutkimustuloksia aikaisempiin tutkimuksiin sekä Äänekosken seurakunnan lapsityön omiin havaintoihin toimialansa tilasta.

Seurakunnan lapsi- ja perhetyön säännöllisesti kokoontuvat ryhmät: päiväkerhot ja perhekerhot sekä pyhäkoulut kiinnostavat tulosten mukaan vain suhteellisen pientä joukkoa (33,3 %) vastaajista. Puuttuuko toiminnasta jotain oleellista, vai onko siinä kenties jotain, mitä seurakuntalaiset eivät elämäänsä kaipaa? Tutkimuksen kokonaisotannassa tapahtuvan aineistokadon vuoksi, totean vain tuloksien viittaavan siihen, ettei tämä tarjottu, säännöllinen lapsityön toimintamuoto ole saavuttanut tutkimukseen osallistuneiden vastaajien perheitä kovin hyvin. Varsinaista syytä vastaajilta ei suoraan kysytty, mutta osaltaan perheiden elämänrytmit ja toiminnan sitovuus voivat vaikuttaa saatuihin tutkimustuloksiin.

Tutkimuksen ulkopuolisiin perheisiin nämä tulokset eivät sovellu. Seurakunnan lapsityönohjaaja Sainian (2013b.) mukaan päiväkerhotyö on vahvaa ja toimivaa, mutta entistä niukemmat resurssit pakottavat pohtimaan sitä, mitä ja millaista toimintaa lapsiperheille pystytään tarjoamaan. Kaikki halukkaat eivät pääse päiväkerhoihin, koska kerhoon pyrkijöitä on enemmän kuin on vapaita paikkoja. Perhekerhot ovat myös erityisen suosittuja pikkulapsiperheissä. Ne mahdollistavat muiden samassa elämänvaiheessa olevien perheiden tapaamisen, tukien samalla kotona hoidettavien kotona hoidettavien lasten perheitä ja heidän hyvinvointiaan. (Sainia 2013b.)

Tutkimustulosten mukaan vanhemmille on tärkeää lapsen omien toiveiden kuuleminen ja huomioiminen. Mikäli lapset itse haluavat mukaan seurakunnan toimintaan, vanhemmat todella saattavat innostua ja harkita toimintana osallistumista, ilmeni tutkimustuloksista. Tämähän on hyvä juttu! Käänteisesti voitaisiin tietysti sitten kysyä, eivätkö lapset tahdo mukaan seurakunnan toimintaan, jos peräti 66,6 % ei siihen säännöllisesti osallistu? Ehkä lapset eivät vain osaa haluta mukaan. Mikäli kyse olisikin aikuisten valinnoista olla osallistumatta toimintaan, täytyy kasvattajan silti tiedostaa lapsen oikeus kristilliseen kasvatukseen ja ylipäänsä uskontoon. Lapuan hiippakunta on esittänyt huolestuneen kommentin aiheesta todeten, että kun kirkosta eronneiden perheiden lapset jäävät ilman kastetta, he putoavat samalla pois seurakunnan lapsityön piiristä, ja jäävät ilman kristillistä kotikasvatusta. Näiden perheiden lapset vanhempineen vieraantuvat kristillisistä asioista. Yhteistyö ja toimivat suhteet kirkon ja kuntien välillä ovat kirkolle siis entistä merkityksellisempiä, jotta kirkko voi toteuttaa omaa, sille kuuluvaa tehtäväänsä. (Lapuan Hiippakunta i.a..)

Tutkimustulosten mukaan perheet saattavat innostua ja lähteä mukaan toimintaan, mikäli lapsi saa toiminnan kautta lisää sosiaalisia taitoja, uusia ihmissuhteita ja toiminta on edullista. Lapsen perustaitojen opettelu, oikea ajankohta ja lapselle tutut ihmiset toiminnassa, sekä toiminnan läheisyys kodista, innostavat perheitä harkitsemaan mukaantuloa. Vastaavasti lapsen saamat kokemukset seurakunta-elämästä, kristillisen opin saaminen tai lapsen uskon tukeminen olivat lähinnä neutraaleja bonuksia, jotka eivät saaneet perheitä suoranaisesti innostumaan toiminnasta. Samansuuntaisia johtopäätöksiä tekivät Kaarenoja & Rintala (2009, 63.) omassa tutkimuksessaan todetessaan, että kristillinen kasvatusta ei ole kovin merkityksellinen osa toimintaa. Muut asiat koetaan tärkeämmiksi ja kristilliset asiat ovat vähemmän merkityksellisiä. Myös Kati Tähden (2011, 31.) tutkimuksessa huomattiin, että tärkeimmät syyt osallistua seurakunnan toimintaan ovat lasten sosiaalisten taitojen kehittyminen, lapsen oma halu, mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin sekä lapsen perustaitojen karttuminen, kristillistä kasvatusta arvosti Tähden tutkimuksen mukaan vain 16 % vastaajista.

Odottavatko, toivovatko tai tarvitsevatko tutkittavat seurakunnan lapsi- ja perhetyöltä apua lastensa kristillisessä kasvatuksessa? Vastaus on, että tarvitsevat lähinnä opettamaan toiminnassaan toisten ihmisten kunnioittamista, hyvän ja pahan erottamista sekä tarjoamaan perheille mahdollisuuden kirkkovuoden juhlien viettoon yhdessä. Hengel-

lisien laulujen opettamista tai lapsille järjestettyjä hartaustilaisuuksia perheet eivät näyttäisi tutkimuksen mukaan juuri tarvitsevan. Kaarenoja & Rintala (2009, 63) ovat saaneet samansuuntaisia tutkimustuloksia: vanhemmille on tärkeintä lasten moraalikasvatus, kuten hyvän ja pahan eroavuuden ymmärtäminen ja lapsen oppiminen huomioimaan toisia. (Emt.2009, 63)

Tutkimukseni paljastaa, että kristillistä kasvatusta merkittävämpää tulosten mukaan on kasvatuskumppanuus. Perheet odottavat ja toivovat saavansa seurakunnalta tukea peruskasvatustyöhönsä, kuten sääntöjen opettamiseen, ryhmässä toimimiseen, sopuisasti yhdessä elämiseen vertaistensa ja luonnon kanssa. Vastausten perusteella perheen näyttävät arvostavan myös erilaista lapsille suunnattua tekemistä eli he odottavat lapsille järjestettävän leikkiä, liikuntaa, askartelua jne.

Toiminnan määrässä lapsi- ja perhetyö näyttäisi lunastaneen vastaajien toiveita ja tarpeita vähintään kohtalaisen hyvin. Äänekoskella järjestetään toimintaa sopivasti lähes joka toisen vastaajan mielestä. Mutta kymmenen vastaajaa eivät ole tyytyväisiä ja 13:sta ei ota mitään kantaa toiminnan määrän sopivuuteen. Osalla vastaajista perheineen on siis toive toiminnan lisäämisestä seurakunnalle. Ovatko nämä vastaajat niitä seurakuntaaktiiveja, jotka osallistuvat keskivertoa enemmän, vai niitä seurakuntalaisia, joita tiedotus ei tavoita riittävästi? Voiko osa tapahtumista ja toiminnasta mennä heidän kohdallaan ohi siksi, etteivät he ole saaneet tietoa riittävästi tai ettei siitä ole tiedotettu heitä oikealla kanavalla? Lapsityö tarjoaa toimintaa sopivasti myös Tähdien (2011, 34) tutkimuksen mukaan seurakuntalaisille. Hänen tutkimuksessaan tyytyväisiä toiminnan määrään oli 70 % vastaajista. Hänenkin tutkimuksessaan on huomioitu, että tiedonkulku perheiden ja seurakunnan välillä ei ole aina toimivaa. Varsinkin perheet, jotka eivät ole säännöllisen toiminnan piirissä, voivat Tähdien mukaan jäädä paitsi tiedottamisesta. Tiedotuksen tärkeys löytyi myös Päivi Luotosen (2014, 35) tutkimuksesta, jossa yhtenä kehittämisen paikkana nousi esiin seurakunnan toiminnasta tiedottaminen.

Mitä toimintaa vastaajat sitten toivovat seurakunnalta? Vastaajat perheineen toivovat seurakunnan ylläpitävän kirkollisia, vuoden kiertoa liittyviä juhlia ja -toimintoja. Näitä ovat muun muassa Lasten kauneimmat joululaulut ja ylipäänsä kaikki jouluun liittyvät toiminnot. Sainia (2013,b) toteaa, että seurakunnassa on huomattu erilaisten vuodenkiertoa ja isoihin juhliin liittyvien tapahtumien olevan niitä, jotka saavat ihmisiä mu-

kaan toimintaan, kuten esimerkiksi joulunaika. Kouluun lähtevien lasten siunaaminen kuuluu vastaajien mukaan myös seurakunnan tehtäviin, sitä tarvitaan tulosten mukaan.

Samoin tuloksista nousee esiin se, mitä toimintaa vastaajat eivät koe tarvitsevan. Näyttää siltä, että lapsille ja isovanhemmille suunnatut leirit ja leiripäivät voitaisiin lopettaa. Ne eivät saaneet kannatusta tutkimukseen osallistuneiden vastaajien joukossa. Tutkimusjoukon ulkopuolella tilanne näyttäytyy toisin. Sainian (2013b) mukaan leirit täyttyvät nopeasti ja ovat hyvinkin suosittuja. Tähän tutkimukseen osallistuneista suurin osa ei ollut seurakunnan toiminnassa mukana, joten se saattaa osaltaan selittää tämän tutkimuksen poikkeavaa vastausta.

Toiminnan sisällöstä riippumatta, tuloksissa korostuu, että toiminta pitää suunnata joko koko perheelle tai sitten selkeästi vain lapsille. Vastaavia tuloksia ja johtopäätöksiä löytyy sekä Kaarenojan & Rintalan tutkimuksesta (2009, 64.), mutta myös Tähdén (2011, 35) tutkimuksesta, joissa he muistuttavat seurakuntia siitä, että perheet toivovat yhdessä tekemistä koko perheen voimin. Helstelä (2013, 6.) tutkimustulokset täsmentävät vielä, että koko perheelle suunnattua yhteistä toimintaa kaivattiin enemmän, erityisesti kertaluonteista, mutta myös säännöllistä ja lyhytkestoista toimintaa kaivattiin. Johtopäätöksenä totean, että vastaajien kaipuu koko perheen yhteiseen toimintaan on tärkeää huomioida. Lasten myötä seurakunnalla on mahdollisuus tavoittaa myös vanhempia. Voisiko tämä tutkimustulos samalla antaa seurakunnille vinkin siitä, että oikealla tiellä ollaan silloin, kun toiminnan kehittämisen keskiöön asetetaan koko perhe? Vanhemmatkin kaipaavat perhelähtöisyyttä.

Tutkimustuloksissa saattoi näkyä hiukan se, että aineistoa kerättiin päiväkotihoidossa olevilta perheiltä. Nimittäin vastauksista paljastui perheiden toivovan seurakunnan suuntaavan toimintaansa arki-iltoihin. Päiväkodeissa tai muissa hoitopaikoissa hoidettavat lapset eivät pysty osallistumaan päiväsaikaan olevaan ohjelmaan, mutta illalla olisi aikaa osallistua. Vastaavasti kotihoidossa olevilla perheillä on mahdollisuus saada seurakuntatoiminnan kautta toimintaa arkipäiviinsä, joka sekin koettiin jokseenkin hyväksi toiminta-ajaksi. Sopivin ajankohta lapsityön toimintaan osallistumiseen on selkeästi riippuvainen perheiden elämäntilanteesta, ilmeni tutkimustuloksista.

Tutkimustuloksista löytyi selkeä vastaus siihen, mihin suuntaan vastaajat perheineen toivoisivat seurakunnan kehittävän palveluitaan. Perheet odottavat, toivovat ja tarvitsevat palveluita, joilla saavat tukea arjessa jaksamiseensa. Onnistunut lapsi- ja perhetyö löytyy arjen yksinkertaisista, tavallisista asioista ja yhdessä olost. Lapsi- ja perhetyön hahmottelemasta tulevaisuuden palvelutarjonnasta erottui joitakin selkeitä asioita, joista vanhemmat ovat kiinnostuneet ja toivovat seurakunnan näitä toimintoja tulevaisuudessa kehittävän. Näistä tärkeimpänä perhepäivä, johon sisältyy ruokailun lisäksi jotain ohjelmaa koko perheelle.

Lapsi- ja perhetyön toimiala on lähtenyt rohkeasti kehittämään toimintaansa ja se on saanut tähän kehittämiseen taloudellista tukea Maailman kaunein arki-hankkeensa kautta Lapuan hiippakunnalta. Hankkeen myötä työntekijät ovatideoineet erilaisia uusia toimintoja, joiden kiinnostusta testataan pienimuotoisesti ensin Konginkankaan lapsi- ja perhetyössä. Yksi tällainen uusi toimintatapa on kotiin annettava tilapäinen ja lyhytaikainen arkiapu. Tällaista apua vastaajien joukossa kannatettiin ja jopa toivottiin. Ja varsin perhelähtöiseltä se kuulostaakin. Lisäksi tässä kohtaa paljastui perheiden toive iltapainotteiseen ohjelmaan, vanhempi-lapsi peli-iltojen ja askarteluiltojen myötä. Työyhteisö on siis jo aikaisempien havaintojensa mukaisesti lähtenyt painottamaan toimintaansa perheiden haluamaan suuntaan. Myös Tähtien (2011, 12.) saamat tutkimustulokset painottavat, että lapsityön merkitys on seurakunnan tulevaisuuden kannalta merkittävä ja siksi seurakunnat pyrkivät vastaamaan lapsityöllä ajan tarpeisiin.

Lapsi- ja perhetyön toimiala oli ideoinut uusia toimintamuotoja enemmänkin Maailman kaunein arki – hankkeen innoittamana koekäyttöön. Näitä muita hankkeessa mainittuja toimintamuotoja oli luovien menetelmien lisääminen tarkemmin valokuvaus ja nukketeatteri. Näiden tutkimustulosten johtopäätöksenä voidaan kuitenkin todeta, etteivät perheet ole kiinnostuneita valokuvauksesta, saatikka näyttelyn järjestämisestä omasta arjestaan eivätkä myöskään teatterista. Myös muita uusia ideoita hankkeen käynnistymisen jälkeen ”putkahteli”, mutta ne ovat saaneet tuloksia tarkastelemalla vähäistä kiinnostusta. Seurakunnan kannalta haastavaa toiminnan kehittämisessä on se, että vanhemmat eivät itse halua tulla mukaan toiminnan suunnitteluun. Tämän tutkimuksen alhainen vastausprosentti tukee hyvin tätä väitettä, vaikkei toki ainut syy tutkimukseen osallistumisesta kieltäytymiseen varmasti ole.

Käytännössä perhelähtöinen työote näkyy perheiden ja heidän elämäntilanteidensa yksilöllisenä huomioimisena. Perhe on läsnä silloinkin, kun kohdataan vain yksi ihminen. Jokainen meistä on lähtöisin jostain perheestä tuoden mukanaan oman ajankohtaisen perhetilanteensa kohtaamiseen silloinkin, kun siitä ei erikseen puhuta. Työntekijän on siis havainnoitava seurakuntalaisen elämää ja reagoitava siihen perhelähtöisesti. (Minäkö perhetyön tekijä? 2012:10, 28.) Yksilöllisestä, perhelähtöisestä työotteesta on Äänekosken seurakunnassa myönteistä kokemusta perhekerhoista, joissa lapsityöntekijät ovat tarjonneet perheille mahdollisuutta henkilökohtaisiin tapaamisiin lasten asioista ja nämä tapaamiset on otettu perheiden puolelta ilolla vastaan. (Sainia 2013b.) Lehtilä & Saari-nen (2012, 46) toteavat omassa tutkimuksessaan, että vanhemmille on tärkeää aloituskeskustelut ja näihin kaivattiin lisää resursseja.

Osallistuminen nykyisiin toimintoihin vastaajien joukossa oli vähäistä, uusia toimintoja kaivattiin, mutta toiminnan suunniteluun yhteisen pöydän ääressä vastaajat eivät kokee-neet tarvetta. Kriittisesti nykyistä tilannetta pohtiessa, herää kysymys. Miten perheläh-töistä työtöteä toteutetaan ilman perheitä? Entä, miten niukkenevat resurssit ja uudet toimintatavat, kuten kotiin annettava apu sulautuvat yhteen? Millaisessa roolissa tässä yhtälössä voisivat olla vapaaehtoiset seurakuntalaiset?

Tutkimustuloksien tarkastelu paljastaa, että osa vastaajista kokee olevansa tietopimen-nossa ja siksi estyneet jopa osallistumaan järjestettyyn toimintaan. Suurin osa piti kui-tenkin tiedotuksen määrää sopivana ja osa pärjäisi vähäisemmälläkin tiedotuksella. Toimivimpana muotona vastaajat pitivät internetissä olevaa seurakunnan kotisivua, mutta osaa nämä sivut eivät tavoita. Jotkut vastaajista ehdottivat tiedotteiden jakamista suoraan kotiin normaalin postin mukana. Tämä olisi varmasti mukava tapa perheille, mutta melko kallista sen voidaan ajatella olevan ja toisaalta postin kautta välitetyt tie-dotteet toiminnasta eivät salli viimehetken muutoksia. Postituksen pitäisi olla ilmeisen säännöllistä ja tiheää, jotta tiedotteet pitäisivät paikkansa. Rohkenen epäillä, ettei seura-kunnassa löydy ylimääräistä aikaa toimia jatkuvasti tiedotteiden laatijoina ja postittaji-na, koska aika menee nykyisen toiminnan ylläpitämisessä. Johtopäätöksenä totean, että nykyiset useat tiedotuskanavat mahdollistavat tiedonsaannin niille, joita seurakunnan toiminta oikeasti kiinnostaa, mutta silti tiedotukseen: laatuun, määrään ja tapaan on syy-tä kiinnittää huomiota.

Seurakunnan lapsi- ja perhetyön tulevaisuutta rakennettaessa, mielestäni oli perusteltua kysyä tutkittavilta suoraan, kokevatko he toiminnassa olevan jotain tekijää, joka hankaloittaa tai jopa vähentää tutkittavan ja hänen perheensä osallistumista toimintaan. Näiden tekijöiden mahdollinen poistaminen, voi jo itsessään olla riittävää toiminnan kehittämistä, tapauksesta riippuen.

Tutkimustulosten mukaan osa tutkittavista koki ennakkoluuloja seurakunnan toimintaa kohtaan: kuka toimintaan saa tulla mukaan ja mitä siellä tehdään. Osa tutkittavista koki toimintaan osallistumisen houkuttelevana, mutta kynnyksellä tulla mukaan oli liian suuri ja toisaalta pelko leimautumisesta apua tarvitseväksi huono-osaiseksi, tai uskovaiseksi, esti osallistumisen. Osa vastaajista perusteli poissaoloaan sillä, että lapsi on vielä niin pieni, että se estää osallistumisen. Näitä vastauksia tutkiessani, jäin miettimään sitä, millaisen mielikuvan kirkko on antanut ihmisille? Onko perheillä ennakkoluuloja jopa siitä, etteivät he ”osaa olla” tilaisuuksissa, kuten kirkko odottaa? Entä, onko kirkon maine joidenkin perheiden keskuudessa niin negatiivissävytteinen, että leimautumista pelossa toimintaan ei uskaltauduta mukaan. Yhden rohkaistuessa, saattaisivat toisetkin luopua ennakkoluuloistaan.

Mitä lapsi ja perhetyö voi asian eteen tehdä? Miten näitä ennakkoluuloja poistetaan ja kynnyksiä madalletaan? Äänekosken seurakunta on mielestäni tehnyt paljon positiivisen kuvan luomisessa: esimerkiksi osallistumalla monenlaisiin tapahtumiin koko Äänekosken alueella, yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Nämä tapahtumat, joissa seurakunta ei ole toiminnan järjestäjä tai ainakaan päävastuussa järjestelyistä, voivat saada seurakuntalaiset huomaamaan, että seurakunnan toiminta voi olla ja on paljon muutakin, kuin vain kirkkotilojen sisällä tapahtuvaa toimintaa. Lapsi- ja perhetyölle, puhumattaakaan lapsi- ja perhediakoniasta, aukeaa luontevia kohtaamispaikkoja yleisötapahtumissa, urheilukilpailuissa, retkillä, ym. hiukan vapaammissa tilaisuuksissa. Johtopäätöksenä ehdotan, että lapsi- ja perhetyössä otettaisiin nämä ennakkoluulot rohkeasti puheeksi. Omalla esimerkillä työntekijät voivat viestittää, että toiminta on kaikille avointa. Lisäksi erityisen tärkeää on jatkaa positiivista kampanjointia ihmisten parissa toreilla, tapahtumissa, jne.

Tänä päivänä elämänrytmi on monissa perheissä niin kiireinen, että se estää tai vähentää perheiden osallistumista seurakunnan toimintaan. Näille kiireille seurakunta ei juuri

mitään voi. Ainoastaan se pystyy kehittämään omaa työtänsä niin, että vähäisetkin kohtaamiset olisivat mahdollisimman aitoja, lämpöisiä ja laadukkaita vuorovaikutustilanteita.

Ulkopuolisista tekijöistä, joilla on vaikutusta osallistumiseen, on seurakunnalla mahdollisuus vaikuttaa osaan. Yhtenä esimerkkinä mainitsen väärän ajankohdan. Johtopäätöksiä tehdessäni ehdotan, että seurakunta järjestäisi pikkulapsiperheille tapahtumia iltaisin ja joskus viikonloppuisinkin. Ja nimenomaan sellaisia toimintoja, joihin perheiden ei tarvitsisi sitoutua pitkäksi aikaa säännöllisesti, kuten kerhoihin. Toinen esimerkkini liittyy kerhoihin: niitä peruuntuu työntekijöiden sairastuttua ja toisaalta tutkittavat kaipaavat niihin lisää toimintaa. Tämä nousi esiin useamman tutkittavan vastauksissa. Pohdin seuraavaa: löytyisikö lasten vanhemmista tai muista seurakunnan nuoremmista vapaaehtoisista tarvittaessa tilapäistä ja satunnaista tuurausapua? Löytyisikö sieltä halukkuutta, mahdollisuutta ja osaamista? Olisiko sille jokin lainsäädännöllinen este?

Yhtenä mietittävänä asiana nostan esiin päiväkerhopaikkojen määrät. Kaikki halukkaat eivät tutkittavien mukaan mahdu kerhoihin. Halukkaita on enemmän kuin on paikkoja. Olisiko sittenkin syytä palkata lisää henkilökuntaa lapsi- ja perhetyön resursseihin? Perhelähtöisesti ajatellen, tutkittavat ovat esittäneet tarpeen – ja seurakunta päättää, kuinka se tähän vastaa.

Tutkittavat esittivät lapsi- ja perhetyölle toiveen, että seurakunta miettii toiminnassaan arvopohjaansa sekä käyttää niukkeneviä taloudellisia resursseja harkiten sinne, missä niistä on eniten hyötyä. Huoli diakoniatyön riittävydestä oli erityinen lapsi- ja perhetyössä, ja pakottaa priorisoimaan, kiteytti eräs tutkittavista.

Seurakuntayhteyden säilyttäminen ja parantaminen kaipaa tulosten mukaan kehittämistä. Tutkittavien ideoimat kehittämistoimenpiteet olivat hyvin käytännönläheisiä. Isille ja pojille tulisi löytää jotain omaa toimintaa. Tämä varmasti olisi kokeilemisen arvoinen idea, mutta mitä se tarkemmin olisi, ei tarkemmin tuloksista selvinnyt. Yksi perhe toivoi päivähoitopalveluita. Tämän tutkittavan vastauksesta ei selvinnyt sitä, toivoiko hän niitä seurakunnalta siksi, että kaipaa kunnallisen puolen päivähoidosta poiketen enemmän kristillistä lähestymistä kasvatukseen, vai oliko toiveen taustalla maksuttomat tai lähes maksuttomat seurakuntatoiminnot.

Lopuksi totean, että perhelähtöisyys ja kirkon perustehtävän kirikkaana mielessä pitäminen ovat avaimia, joilla kehittämisessä ollaan jo pitkällä.

9.2 Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuuden lähtökohtana on, että tutkimus on tieteellinen. Tieteellisyys näyttäytyy tieteellisinä tiedonkeruu ja – analyysimenetelminä. Tieteellisyys on yleisesti hyväksytty menetelmä, jota käytetään oikein. (Kananen 2010, 144.)

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi edellyttää, että tutkimuksen jokainen vaihe on dokumentoitu riittävän kattavasti. Tässä tutkimuksessa vaiheet on dokumentoitu melko perusteellisesti ja kaikki tehdyt ratkaisut perusteltu. Tutkimustehtävä ja siihen liittyvät tutkimuskysymykset ovat sopusoinnussa valitun tutkimusmenetelmän kanssa. Kvantitatiivinen tutkimusote oli oikea valinta, kuten myös strukturoitu kyselylomake. Kyselylomake toimi tutkimuksen mittarina, joka sinänsä mittasi haluttuja asioita, mutta sen vaikeaselkoisuus aiheutti hämmennystä ja väsähtämistä vastaajissa. Tämä näkyi esimerkiksi lopussa olleiden avointen kysymysten vastauksissa lyhyinä kommentteina tai kokonaan niiden tyhjäksi jättämisinä. Aineiston purku ja aineiston analysointimenetelmät olivat valittu tähän tutkimukseen sopiviksi.

Kyselylomakkeella eli mittarilla saatiin vastaus tutkimustehtävään, mutta on syytä korostaa, että tulokset antavat yleistettävissä olevan tuloksen, joka koskee nimenomaan tähän tutkimukseen osallistunutta kohdejoukkoa. Tutkimustulokset esitettiin selkeästi ja johdonmukaisesti ja johtopäätöksissä niitä verrattiin sekä aikaisempiin tutkimuksiin, että seurakunnan lapsi- ja perhetyön omiin arvioihin ja analyyseihin toimialan tilasta, jotta nähtiin, ovatko valitut kehittämisen linjaukset yhteneväiset tämän tutkimuksen tulosten kanssa.

Tarkemmin tämän tutkimuksen luotettavuutta eli validiteettia arvioitaessa on syytä pohdita sitä, onko tutkimuksella saatu yleistettävissä olevaa tietoa Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä. Entä, onko onnistuttu selvittämään riittävän kattavasti sitä, millai-

sia odotuksia, toiveita ja tarpeita sekä kehittämisideoita alle kouluikäisten lasten vanhemmilla on seurakunnan lapsi- ja perhetyölle.

Tässä tutkimuksessa käytettiin kokonaisotantaa valitulle ryhmälle, joten samalla voidaan luottaa siihen, että tutkimuksen tulokset todellakin kuvaavat tämän otoksen mieliteitä ja ovat näin ollen tätä ryhmää koskien yleistettävissä. Mikäli joku muu tekisi saman tutkimuksen samalla kokonaisotannalla tälle kohderyhmälle täysin samoissa olosuhteissa, tulokset olisivat todennäköisesti samat. (ks. Kananen 2010, 129.) Toisaalta, kokonaisotannasta huolimatta tutkimukseen osallistui vain 20,3 % tutkimukseen valituista, kokonaisotantaan kuuluvasta joukosta. Aineistokato oli siis suuri. Tästä syystä tulokset ovat paremminkin yleistettävissä vain tälle ryhmälle, joka lopulta tutkimukseen osallistui.

Mistä tämä aineistokato johtui, on tärkeä kysymys. Tähän oli varmasti monta syytä. Yksi varma katoa aiheuttava tekijä oli ainakin se, että osa päiväkodeista lomakkeen saaneista vanhemmista sai saman lomakkeen myös lastenneuvolasta. Toinen katoa aiheuttava tekijä oli perheet, joissa oli monta sisarusta. Perheille saattoi kasaantua lomake joka lapselle. Heidät jokainen laskettiin mukaan tutkimukseen, mutta perheethän osallistuivat vain yhden lomakkeen täyttämällä, kuten pitikin. Yhtenä katoa aiheuttavana tekijänä oli se, että henkilökunta unohti jakaa lomakkeita kaikille tutkimusjoukkoon kuululle vanhemmille. Tämän kertoivat muutamat työntekijät tutkimuksen jälkeen. Entä, saattoiko myös lomakkeenjakajan oma vakaumus vaikuttaa innokkuuteen jakaa lomakkeita vanhemmille? Sekin on toki mahdollista.

Yhtenä paljonkin isompana katoa aiheuttavana tekijänä oli liian laaja ja osittain sekava kyselylomake. Lomakkeen esitetausta olisi saattanut paljastaa vastaamisen vaikeaselkaisuuden ja liian pitkän kyselyn. Tiivistämällä kyselyä puolella ja valitsemalla tarkoin harkitut kysymykset, olisi lopputulos varmasti ollut hedelmällisempi. Tämä oli virhe, joka kostautui aineistokatona. Aineistokato olisi saattanut olla myös pienempi, mikäli tutkimuspaikoiksi olisi valittu turvallisesti sellaiset seurakunnan omat toimipisteet, joiden kävijöiden tiedetään jo ennestään olevan toiminnassa mukana ja näin ollen suhtautuvan kenties hiukan myönteisemmin seurakunnan toimintaan ja toiminnan kehittämiseen. (ks. Tähti, 2011.) Katoa saattoi aiheuttaa myös se, että perheillä ei ollut halua osal-

listua ylipäänsä ehkä mihinkään tutkimukseen ja postikyselystä oli suhteellisen helppo jättäytyä pois.

Sisältövaliditeetin arviointiin liittyy tutkimuksessa käytettyjen mittareiden arviointi (Kananen 2010, 130-131). Onko tässä tutkimuksessa onnistuttu mittareiden valinnassa niin, että ne mittaavat sitä, mitä niiden pitikin mitata? Olivatko valitut mittarit tarkkoja? Tähän tutkimukseen mittariksi valittiin sama strukturoitu kyselylomake, jota vastaavia opinnäytetöitä tehneet aikaisemmat opiskelijat olivat käyttäneet jo omissa opinnäytetöissään. Aikaisempien mittareiden hyödyntäminen oli perusteltua tässä tutkimuksessa, mutta kyselylomakkeen esitestaus olisi pitänyt malttaa siitä huolimatta tehdä huolella. Näin lomakkeen muokkaaminen Äänekosken lapsi- ja perhetyön tarpeisiin olisi tullut paremmin kuulluksi. Nyt tyydyimme lomakkeen arviointiin ja muokkaamiseen työntekijäryhmässä. Tästä johtuen juuri ne paikalliset erityispiirteet, joita olisi ehkä pitänyt tuoda esiin, jäivät kysymyksistä pois. Vielä tätäkin tärkeämpää olisi ollut lomakkeen kysymysten tiivistäminen vain niihin tärkeimpiin kysymyksiin. Tässä tutkimuksessa kysymyksiä oli liikaa ja se näkyi varmasti vastaajien innokkuutena osallistua tutkimukseen.

Luotettavuutta lisäävänä tekijänä voidaan pitää tutkijan objektiivisuutta. Strukturoitu kyselylomake ei jätä varaa tulkinnoille. Niiden analysoiminen on tällöin yksiselitteistä. Objektiivisuuteen vaikuttaa myös se, että vastaajat ovat saaneet osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti, salassapito ja nimettömyys ovat toteutuneet tutkimuksen joka vaiheessa, eikä opinnäytetyöntekijä ole voinut vaikuttaa vastaajien mielipiteisiin.

Yhtenä harmillisena epäonnistumisena on rehellisesti kerrottava, että vasta tutkimustulosten analysointivaiheessa huomattiin tutkimuksessa kysymysten muotoilussa käytetyn ilmauksia, joita olisi pitänyt täsmentää. Esimerkkinä tästä kyselylomakkeen kysymys numero 13.sta: kuinka kiinnostunut olet seurakunnan tällä hetkellä / hiljattain järjestämistä toiminnoista. Hiljattain voi vastaajissa herättää monenlaisia tulkintoja, paremmin sopiva imaisu olisi voinut olla vaikka: viimeisen puolen vuoden aikana. Miksi sanaa hiljattain käytettiin, kuvaa tässä lähinnä sitä, että kyseessä saattoi olla myös satunnainen toiminta, joka on kestänyt hetken, eikä enää jatku. Ja tällä hetkellä oleva toiminta, taas on alkanut jo aiemmin (kuten vaikka päiväkerhot) ja jatkuu edelleen.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa voidaan pohtia myös kriteerivaliditeettia (ks. Kananen 2010,130–131.). Tämän tutkimuksen tekeminen alkoi huolellisella ja perusteellisella perehtymisellä seurakunnan lapsi- ja perhetyöhön. Luin aiheeseen liittyviä kirjoja, lehtiartikkeleita ja verkkojulkaisuja sekä lisäksi tein laajan kirjallisuuskatsauksen aikaisempiin tutkimuksiin seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä. Lisäksi opiskeluun liittyvän työharjoittelun aikana pääsin henkilökohtaisesti osallistumaan perhekerhotoimintaan Konginkankaalla sekä haastattelemaan lapsityönohjaajaa. Aiheeseen perehtymisen myötä, tutkimuksen kannalta keskeiset käsitteet täsmentyivät kattamaan kristillisen kasvatuksen, varhaiskasvatuksen, lapsi- ja perhetyön, diakonian sekä kvantitatiivisen tutkimuksen.

Huolellisesta aiheeseen perehtymisestä huolimatta, valitsin kyselylomakkeen mittariksi aikaisemmin käytetyn lomakkeen, joka oli todettu pääosin toimivaksi. Perehtyminen tutkittavaan aiheeseen ei kaikilta osin onnistunut takaamaan hyvää lopputulosta. Opin tutkimuksen tekemisen myötä, että mittarin valintaan ei voi kiinnittää milloinkaan liikaa huomiota, mittarin on sovelluttava täydellisesti omaan tutkimukseen.

Suurimmat hyödyt, joita koin aikaisempiin tutkimuksiin ja teorioihin perehtymisellä saavuttaneeni olivat ensinnäkin varmuus oman opinnäytetyön tarpeellisuudesta työyhteisölle, jolle tutkimustani tein. Toisaalta se auttoi hahmottamaan tutkimuksen viitekehystä ja johdatteli hakemaan tuoretta lähdeaineistoa omaan opinnäytetyöhön. Lisäksi aikaisempaan teoriaan tutustuessani sain vielä omaa tutkimussuunnitelmaani tarkennettua ja näkökulmaa terävöitettyä tutkimuskysymysten osalta. Tämä oli välttämätön ja antoisa vaihe tutkimuksen etenemisen kannalta.

9.3 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista tehdä tarkempi tutkimus siitä, kuinka Äänekosken seurakunta onnistui kehittämään lapsi- ja perhetyötään. Onnistuivatko työntekijät kehittämään toimintaansa perhelähtöisesti? Jäikö Maailman ihanin arki elämään ja näkymään seurakunnan toimintojen lomaan?

Tässä tutkimuksessa keskiössä olivat perheiden odotukset, toiveet ja tarpeet vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksia on tehty myös työntekijöiden näkökulmasta, vaan mitä kertoisivat lapset? Voisiko luovia menetelmiä: kuvataidetta, teatteria, sadutusta tai jotain muuta toiminnallista tapaa käyttää tämän näkökulman esiintuomiseksi? Esimerkiksi perhekerhoissa tämä voisi olla arvokas keskustelun herättäjä. Lapsella on oikeus omiin mielipiteisiin ja näkökulmiin.

Yksi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi olla se, onko todella niin, että vanhemmat innostuvat seurakunnan toiminnasta ja vievät sinne lapsensa, kunhan vain lapsi itse haluaa ja osaa ilmaista halukkuutensa osallistua seurakunnan toimintaan? Näin tutkimustuloksia voitiin lukea. Minusta tämä on mielenkiintoista. Pitäisikö seurakunnan siis ”kohdentaa markkinointia” lapsiin ja kuinka tavoitetaan nämä lapset, joilta puuttuu ehkä kaikki yhteydet seurakuntaan? Toimivatko aikuiset kasvattajat ja vanhemmat samoin myös muiden asioiden suhteen? Viedäänkö lapsi esimerkiksi jonkin harrastuksen pariin vasta sitten, jos lapsi sinne itse pyytää ja kuinka hän osaa pyytää, kun ei tiedä että sitäkin voisi pyytää. Lapsella on oikeus kristilliseen kasvatukseen ja tämä ei toteudu itsensä, kodin merkitys on merkittävin. Kuinka kirkko voisi rohkaista vanhempia tähän kristilliseen kasvatukseen?

Tutkittavista monet vastasivat, etteivät kuulu kirkkoon saati osallistu seurakuntaelämään. Vastauksista nousi esiin monenlaisia arvovalintoja, mutta myös ennakkoluuloja ja varovaista kiinnostusta. Yhtenä erittäin mielenkiintoisena jatkotutkimusaiheena pitäisin nuorille aikuisille suunnattua tutkimusta siitä, mistä nämä ennakkoluulot ja asenteet kumpuavat ja entä, onko jotain tehtävissä? Kuinka karsia turhia ennakkoluuloja ja kuinka seurakunta pääsisi eroon negatiivisesta leimastaan, joita sen toiminnalle joskus asetetaan, syystä tai toisesta. Ihmisten ennakkoluulot saattavat estää hyvät kohtaamiset, jolloin seurakunta ei pääse edes näyttämään, millaista toimintaa se järjestää.

9.4 Ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessissa

Tutkimuksen tekeminen oli alusta loppuun saakka hyvin haastava. Alun alkaen valitsin toisen aiheen opinnäytetyökseeni, kuin nyt valmistunut työ on. Ensimmäisestä aiheesta jouduin luopumaan, koska aihe osoittautui liian laajaksi. Lisää haastetta opinnäytetyön

tekemiseen toi se, että jouduin keskeyttämään opintoni pariinkin otteeseen pidemmäksi aikaa, jäädessäni perhevapaille ja tämän vuoksi opinnäytetyön aikataulut muuttuivat useampaan kertaan. Samalla jouduin perehtymään tutkimukseni aina alusta uudelleen pitkien taukojen jälkeen. Tämä vaikutti motivaatiooni ja sai minut jopa vahvasti epäilemään, ettei koko opinnäytetyö ehkä koskaan valmistu. Yhtenä hankaluutena koin sen, että tutkimukseni valmistui ”tavallaan myöhässä” ajatellen tulosten hyödyntämistä ”Maailman kauneimman arjen” hankkeessa.

Mielestäni tutkimuksen tekeminen ja siinä välissä pitkien taukojen pitäminen opiskelusta oli omalla kohdallani sekä rasittavaa, mutta opettavaista. Ennätin syventyä ja todella pohtia asioita lapsi- ja perhetyön kannalta. Samoin pohdin paljon sitä, millaisia valmiuksia itseltäni tulisi löytyä ja löytyy seurakunnan työelämään mukaan päästessäni. Yksi tällainen asia ainakin on omien voimavarojen rehellinen tiedostaminen ja luottaminen siihen, että riittävän hyvin tehty työ on tarpeeksi. Tähän asiaan törmäsin tämän opinnäytetyön pitkittyessä. Käytin perhevapaita jonkin verran hyödykseni kuroessani kiinnijääneitä opintojani umpeen ja koin olevani melko yksin opintojeni kanssa, koska virallisesti en opiskellut. Tästä syystä opinnäytetyön ohjausta hain ja sain liian vähän, mutta korvasin tätä vajetta kysymällä neuvoja ja kommentteja seurakuntamme diakonilta, entiseltä opiskelukaveriltani. Tämä ohjaus oli tarpeellista ja vahvisti uskoani työn loppuun saattamiseksi.

Opinnäytetyön tekeminen sai minut pohtimaan omia ammatillisia valmiuksiani sekä diakonin paikkaa työelämässä. Tämän tutkimuksen myötä minulle varmistui ajatus siitä, että diakonintyön osaajille on ensinnäkin tarvetta seurakunnissa. Tämä näkyi tutkimuksen tuloksissa. Perheiden suurimmat odotukset, toiveet ja tarpeet liittyivät arjessa jakamiseen ja siihen tukea saaden. Tämän tuen antaminen on mielestäni ennaltaehkäisevää perhetyötä, läsnäoloa ja kuuntelua sekä osallisuuden lisäämistä. Tähän kaikkeen diakoniatyön viranhaltijalla on hyvää ydinosaamista. Ilokseni huomasin myös, että kirkon kanta diakonisentyön lisäämiseen, erityisesti varhaiskasvatuksen alueella, on huomioitu. Diakonisentyn viranhaltijoiden ammatillista ydinosaamista tullaan varmasti tulevaisuudessa hyödyntämään vieläkin enemmän lapsi- ja perhetyössä, yhdessä perheiden sekä muiden kirkon työntekijöiden ja muiden varhaiskasvatuspalveluita järjestävien tahojen kanssa.

Tässä vaiheessa opintoja mieleeni on herännyt kysymys siitä, millaista diakoniatyön osaamista perheet tarvitsevat, jotta heidän käsityksensä onnistuneesta lapsi- ja perheyöstä voisi toteutua. Uskon, että siihen tarvitaan kaikkia seuraavia ulottuvuuksia: hengellistä, henkistä, aineellista, sosiaalista ja terveydellistä tukemista sekä yhteiskunnallista vaikuttamista, diakoniakasvatusta ja lopuksi vielä yksilön ja perheiden toimintakyvyn tukemista, jokaisen omista lähtökohdista käsin. Diakoniatyön viranhaltijalta kaivataan siis taitoa toisen ihmisen aitoon, lämpimään kohtaamiseen sekä tilannetajua ja idearik kautta tuon lähimmäisen matkakumppanina olemiseen. Tämän koulutuksen myötä uskon näiden valmiuksien itsessäni ehkä kasvaneen, mutta oppiminen ja ihmisenä kasvamisen ovat elinikäisiä prosesseja, joita Jumala johdattaa parhaakseen katsomallaan tavalla.

LÄHTEET

- Haaksluoto, Hanna & Juvonen, Elisa 2012. ”Ihana erilainen ilta” Iisalmen seurakunnan perhekerhot vanhempien tukena. Savonia-ammattikorkeakoulu. Iisalmi. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hakala, Pirjo 2002. Ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen. Teoksessa Helosvuori, Riitta & Koskenvesa, Esko & Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani. (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy. 233–265.
- Helsingin hiippakunta 12/2006. Muistio. Seurakunnan lapsityön kehittämishaasteet ja johtaminen. Viitattu 1.8.2014. Saatavissa http://www.helsinginhiippakunta.evl.fi/koulutus_ja_toiminta/kasvatus/lapsi-ja_perhetyo/seurakunnan_lapsityon_kehittamis/
- Helin, Matti, Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita
- Helstelä, Johanna 2013. Orimattilan seurakunnan lapsi- ja perhetyöhön osallistuvien perheiden odotukset, toiveet ja tarpeet. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Helsinki: Tammi
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. 16.painos. Helsinki: Tammi
- Hämäläinen, Laura & Koistinen, Maiju 2011. Diakoninen perhetyö Jyväskylän alue seurakunnissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksämäki. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juhani, Aaltola & Raine, Valli (Toim.) Jyväskylä: PS-Kustannus. 2007. 2.painos.
- Järvinen, Ritva, Lankinen, Aila, Taajamo, Terhi, Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita. 2012. 2.uudistettu painos.
- Jääskeläinen, Ilkka 2006. Teoksessa Jari, Helminen (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-Kustannus, 99–102, 104–105.
- Kaarenoja, Jenni & Rintala, Heli 2009. ”Kirkon pitää tarjota kävijöilleen turvaa ja lämpöä” – Vanhempien odotukset Tikkurilan seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kohtaan. Diak Etelä, Järvenpää. Opinnäytetyö.
- Kangasmaa, Tiina, Petäjä, Heljä & Vuorelma, Päivi (toim.) 2008. Lapsen kaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten keskus Oy

- Kirkkojärjestys 1991/1055, 8.11.1991. Viitattu 20.4.2013. Saatavissa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>
- Kirkkolaki 1993/1054, 26.11.1993. Viitattu 20.4.2013. Saatavissa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>
- Kirkon koulutuskeskus 30.3.2010. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010. Viitattu 18.9.2014. Saatavissa [http://kappeli.evl.fi/KKHASHa.nsf/7b71ae23c1dcb5bcc22572980062dd0b/aa326e1a80d0f210c22573b40037d2f6/\\$FILE/Kirkon%20hengellisen%20yon%20ammattien%20ydinosaaminen%20300310%20%20lopullinen.pdf](http://kappeli.evl.fi/KKHASHa.nsf/7b71ae23c1dcb5bcc22572980062dd0b/aa326e1a80d0f210c22573b40037d2f6/$FILE/Kirkon%20hengellisen%20yon%20ammattien%20ydinosaaminen%20300310%20%20lopullinen.pdf)
- Kuusimäki, Kalle 2012. Diakonia kirkon perustehtävänä. Teoksessa Raili, Gotho'ni, & Riitta, Helosvuori, & Kalle, Kuusimäki, & Karoliina, Puuska, 2012 (toim.) Kantakaa toistenne kuormia, Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja. 11–48.
- Laadullisen tutkimuksen analyysitapoja i.a. Viitattu 10.9.2014. Saatavissa <http://hui01.bh.spt.fi/vk/sotepo/tmrt.nsf/htmlview/2920C7112C216ED5C2257114003CDB89>
- Lahtiluoma, Sami & Turunen, Raimo 2011. Kunta ja seurakunta vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Kuntaliitto. Verkkojulkaisu. Viitattu 15.4.2012 Saatavissa <http://shop.kunnat.net/productdetails.php?p=2608>
- Launonen, Pekka 2008. Kasvattava ja palveleva kirkko – kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheessa. Teoksessa Jouko, Porkka, (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus / LK-kirjat 221–234.
- Lehtilä, Maria & Saarinen, Riikka-Marika 2012. Vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta. Keski-Porin seurakunnan päiväkerhotoiminta Ruosniemen kirkolla. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Länsi, Pori. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Lindfors, Helena 1997. Perhetyö. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljään-toista – Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK:kirjat, 152–163.
- Lapsi on osallinen. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen asiakirja 2008. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissyhmä, Kirkon kasvatus ja nuorisotyö. Kirkkohallitus 2008. Toinen painos.
- Lapuan Hiippakunta i.a. Rohkeasti hengellinen: seurakunta avoimien varhaiskasvatuspalvelujen tuottajana. Puheenvuoro Kirkon lastenohjaajien valtakunnallisilla neuvottelupäivillä Jyväskylässä 17.9.2010. Viitattu 10.19.2013. Saatavissa http://www.lapuanhiippakunta.fi/fi/rohkeasti_hengellinen_seurakunta_avoimien_varhaiskasvatuspa/#.U-m_020W3A
- Luotonen, Päivi 2014. Lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen Keski-Porin seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Länsi, Pori. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

- Mattila, Kati-Pupita, 2003. Lapsidiakonian käsikirja. Helsinki: Sininauhaliitto.
- Minäkö perhetyön tekijä? –suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Suomen ev.lut.kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010:10. Helsinki 2012: Yliopistopaino.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatust? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus / LK kirjat, 63–82.
- Nikama, Hanna & Vahtera, Nina 2008. ”Aikamoinen soppa keitettäväksi.” Diakonisen perhetyön mahdollisuudet Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Paikkatietoikkuna i.a. Äänekoski. viitattu 22.7.2014 Saatavissa www.paikkatietoikkuna.fi
- Pessi, Anne Birgitta & Grönlund, Henrietta (toim.) 2010. Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Pyykkö, Raija 2004. Valtion ja kirkon välissä: ammatillisen seurakuntadiakonian muotoutuminen. Teoksessa Lea Henriksson ja Sirpa Wrede (toim.) Hyvinvointityön ammatit. Helsinki: Yliopistopaino, 110–143.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Rautio, Hanna & Vento, Elina, 2010. Hei leikitään yhdessä – Belgian suomalaisen Merimieskirkon perhekerhon vanhempien kokemuksia ja kehittämisideoita perhekerhotoiminnasta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Ronkainen, Suvi, Pehkonen, Leila, Lindblom-Yläne, Sari & Paavilainen, Eija 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Rundgren, Marjo 2008. Perhediakonia vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö (YAMK).
- Räsänen, Antti 2008. Kristillinen kasvatust teoriassa ja käytännössä. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus / LK-kirjat 287–304.
- Rättyä, Lea 2012. Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa Raili, Gottho’ni, & Riitta, Helosvuori, & Kalle, Kuusimäki, & Karoliina, Puuska 2012 (toim.) Kantakaa toistenne kuormia, Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja. 80–110.
- Ståhlberg, Miia 2012. Perhetyön rajapinnoilla. Vanhempien kokemuksia vanhempainryhmään osallistumisesta Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan perhekerhossa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

- Sainia, Sari 2013a. Koko seurakunnan lapsityönohjaaja. Äänekosken evankelis-luterilainen seurakunta. Äänekoski. Paperinen tuloste Äänekosken seurakunnan lapsityön LAPRO-hakemuksesta saatu henkilökohtaisesti 13.3.2013. Vastaanottaja Anu Vihanninjoki.
- Sainia, Sari 2013b. Koko seurakunnan lapsityönohjaaja. Äänekosken evankelis-luterilainen seurakunta. Äänekoski. Paperinen tuloste Äänekosken seurakunnan lapsityön toimintakertomuksesta 2012 saatu henkilökohtaisesti 8.4.2013. Vastaanottaja Anu Vihanninjoki.
- Sakasti.evl.fi i.a. Varhaiskasvatus. Viitattu 8.8.2014 Saatavissa <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content28953E>
- Seurakuntien Lapsityön Keskus ry., a. Kirkon varhaiskasvatus. Viitattu 17.9.2014. Saatavissa http://www.evlslk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/tukea_varhaiskasvatuksen_uskontokasvatukseen
- Seurakuntien Lapsityön Keskus ry., b. i.a. Pyhäkoulu. Viitattu 16.8.2013. Saatavissa http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/pyhakoulu
- Seurakuntien Lapsityön Keskus ry. c. i.a. Päiväkerho – leikin lumoa ja hiljaisuutta. Viitattu 10.8.2013. Saatavissa http://www.evlslk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/paivakerhot
- Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto i.a. Sarja C 2002:5 Läsnaolon kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon missio, visio ja strategia 2010. Kirkon keskusrahaston rahoittaman toiminnan painopisteet. Viitattu 13.1.2012 Saatavissa [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6904a9ac1e8e9dd4c22572e4003db881/c42467cbd0098153c22577d7004904ec/\\$FILE/lasnaolon_kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6904a9ac1e8e9dd4c22572e4003db881/c42467cbd0098153c22577d7004904ec/$FILE/lasnaolon_kirkko.pdf)
- Suomen ev.lut.kirkko, 2008. Lapsi on osallinen, Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissasiakirja. Viitattu 14.3.2014 Saatavissa <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content449514>
- Suomen ev.lut.kirkko, 2013. Lapset seurakuntalaisina kehittämissasiakirja. Viitattu 16.6.2014. Saatavissa <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content449514>
- Suomen ev.lut. kirkko, a. i.a. Kirkkoherra johtaa seurakunnan toimintaa. Viitattu 23.2.2013. Saatavissa <http://evl.fi/evlfi.nsf/Documents/341D38E328F49108C2256FEA003B1588?openDocument&lang=FI>
- Suomen ev.lut. kirkko, b. i.a. Kirkon perhetyö. Viitattu 20.4.2013. Saatavissa <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content386525>

- Tähti, Kati 2011. Yhdessä tekemisen hetkiä – Vanhempien odotukset Askolan seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä. Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Uusimäki, Mervi 2005. Perhetyötäkö kaikki? Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 20. Oulun kaupungin painatuskeskus. Viitattu 17.4.2013
Saataavissa
http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/julkaisu_20.pdf
- Vile'n Marika; Seppänen, Paula; Tapio, Nina & Toivanen, Riikka (toim.) 2010, Koh- taamisia lapsiperheissä. Helsinki: Kirjapaja.
- Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Kustannusosa- keyhtiö Tammi.
- Virtuaali ammattikorkeakoulu i.a. Kyselyyn perustuvan tutkimuksen suorittaminen. Viitattu 16.2.2013. Saataavissa
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464114103/1194104830529/1194105053889.html>
- Yrjölä, Raija 2008. Verkontekijöinä – Diakonisen perhetyön kehittäminen Tuiran seu- rakunnassa. Teoksessa: Sirpa, Juola ja Raija, Väisänen (toim.) Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja 2009, 21–25.
- Äänekosken seurakunta i.a. Äänekosken seurakunta. Viitattu 16.4.2012. Saataavissa
<http://www.aanekoskenseurakunta.fi/>

LIITTEET

LIITE 1: KYSELYLOMAKE ÄÄNEKOSKEN SEURAKUNNAN LAPSI- JA PERHETYÖSTÄ

Rengasta oikea vaihtoehto. Rengasta vain yksi vaihtoehto jokaista kysymystä kohden.

1. Kyselyyn vastaa

1. Äiti
2. Isä
3. Muu huoltaja

2. Uskontokuntasi

1. Evankelisluterilainen kirkko
2. Ortodoksinen kirkko
3. Joku muu uskonnollinen yhdyskunta
4. En kuulu kirkkoon

3. Kuinka monta alaikäistä lasta teillä on?

1. Yksi
2. Kaksi
3. Kolme
4. Neljä tai enemmän

4. Lapsen / lastenne syntymävuosi / vuodet?

---

5. Mistä saitte kyselylomakkeen?

1. Äänekosken Piilolan päiväkodista
2. Äänekosken taajama-alueen lastenneuvolasta
3. Konginkankaan päiväkodista
4. Konginkankaan lastenneuvolasta

6. Osallistuuko lapsenne tällä hetkellä johonkin seuraavista seurakunnan toimintamuodoista? Rengasta annetuista vastausvaihtoehdoista kaikki, joihin lapsenne osallistuu.

1. Päiväkerho
2. Perhekerho
3. Pyhäkoulu
4. Ei osallistu

7. Onko lapsenne joskus osallistunut johonkin muuhun seurakunnan järjestämään toimintaan tai tapahtumaan? Rengasta annetuista vaihtoehdoista kaikki, joihin lapsenne on joskus aikaisemmin osallistunut.

1. Perhekirjko / Vauvakirkko / Joulukirkko / Teemakirkko
2. Kouluun lähtevien siunaus
3. Lastenleiri
4. Isovanhempi-lapsenlapsileiri
5. Isovanhempi-lapsenlapsileiripäivä
6. Päiväkotihartaus
7. Johonkin muuhun seurakunnan järjestämään toimintaan / tapahtumaan

Mihin? _____

8. Jos lapsenne osallistuu seurakunnan toimintaan, niin millä alueella osallistutte toimintaan? Rengasta valitsemasi vastaukset.

1. Äänekoski (Äänekosken kirkkopiiri)
2. Konginkangas (Konginkankaan kappeliseurakunta)
3. Suolahti (Suolahden kirkkopiiri)
4. Sumiainen (Sumiaisten kappeliseurakunta)
5. Jokin muu paikkakunta

Mikä? _____

6. Ei osallistu

Seuraavissa kysymyksissä on esitetty joukko väittämiä. Rengastakaa jokaisen väittämän kohdalla mielipidettänne parhaiten vastaava numero.

9. Mitkä asiat innostavat / saavat teidät harkitsemaan seurakunnan lapsi- ja perhetyön toimintaan osallistumista?

	ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1. Lapsi haluaa itse toimintaan	1	2	3	4	5
2. Tuttu suosittelee	1	2	3	4	5
3. Lapsen ystäviä	1	2	3	4	5

	osallistuu toimintaan					
4.	Itselle jäävä vapaa-aika, lapsen ollessa toiminnassa	1	2	3	4	5
5.	Toiminnan ajankohta on hyvä	1	2	3	4	5
6.	Toiminta on lähellä kotia	1	2	3	4	5
7.	Toiminta on edullista	1	2	3	4	5
8.	Lapsi saa kristillistä opetusta	1	2	3	4	5
9.	Voin tukea lapsen uskoa	1	2	3	4	5
10.	Lapsen saamat kokemukset seurakuntaelämään osallistumisesta	1	2	3	4	5
11.	Lapsen sosiaalisten taitojen karttuminen	1	2	3	4	5
12.	Lapsen perustaitojen karttuminen	1	2	3	4	5
13.	Mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin	1	2	3	4	5

10. Kuinka tärkeänä pidät seurakunnan järjestämässä toiminnassa seuraavia kristilliseen kasvatukseen liittyviä asioita?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1.	Lapsi tutustuu Raamattuun	1	2	3	4	5
2.	Lapselle kerrotaan Jeesuksesta	1	2	3	4	5
3.	Lapsi oppii rukoilemaan	1	2	3	4	5
4.	Lapsi tutustuu seurakuntaelämään	1	2	3	4	5
5.	Lapsi oppii hengellisiä lauluja	1	2	3	4	5
6.	Lapsi osallistuu hartauksiin	1	2	3	4	5
7.	Lapsi viettää kirkkovuoden 1 juhlia	1	2	3	4	5
8.	Lapsi oppii erottamaan hyvän ja pahan	1	2	3	4	5
9.	Lapsi saa vastauksia uskonnollisiin kysymyksiin	1	2	3	4	5
10.	Lapsi oppii arvostamaan toisia ihmisiä	1	2	3	4	5

11. Kuinka tärkeänä pidät, että seurakunnan toiminnassa tarjotaan lapselle seuraavia asioita?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1.	Askartelua / kädentaitoja	1	2	3	4	5
2.	Musiikkia	1	2	3	4	5
3.	Luovaa ilmaisua (näytteleminen, nukketatteri)	1	2	3	4	5
4.	Liikuntaa	1	2	3	4	5
5.	Vapaata leikkiä	1	2	3	4	5
6.	Lapsi oppii kunnioittamaan luontoa	1	2	3	4	5
7.	Lapsi oppii toisten huomioimista	1	2	3	4	5
8.	Lapsi oppii toimimaan ryhmässä ikäistensä kanssa	1	2	3	4	5
9.	Lapsi tottuu noudattamaan sääntöjä ja ohjeita	1	2	3	4	5
10.	Lapsi saa monipuolista toimintaa	1	2	3	4	5
11.	Lapsi saa mahdollisuuden ystävyyssuhteiden solmimiseen	1	2	3	4	5

12. Onko lapsille /alle kouluikäisten lasten perheille seurakunnan järjestämää toimintaa tällä hetkellä

1. Liian vähän
2. Sopivasti
3. Liikaa
4. On osaa sanoa

13. Kuinka kiinnostunut olet seurakunnan tällä hetkellä / hiljattain järjestämistä toiminnoista?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1.	Päiväkerho	1	2	3	4	5
2.	Perhekerho	1	2	3	4	5
3.	Pyhäkoulu	1	2	3	4	5
4.	Vanhempainillat	1	2	3	4	5

5.	Perheiden joulupaja	1	2	3	4	5
6.	Perheiden yhteinen joulujuhla	1	2	3	4	5
7.	Joulupolku Laajaniemen leirikeskuksessa	1	2	3	4	5
8.	Adventti tapahtuma lapsiperheille	1	2	3	4	5
9.	Lasten kauneimmat joululaulut	1	2	3	4	5
10.	Joulunäytelmä kirkossa	1	2	3	4	5
11.	Perhekirikko	1	2	3	4	5
12.	Luonto-, enkeli-, piha-, vauvakirkko tai jokin muu teemakirkko	1	2	3	4	5
13.	Kevätkirikko	1	2	3	4	5
14.	Kouluun lähtevien siunauskirkko	1	2	3	4	5
15.	Lähetysnäyttelyyn osallistuminen	1	2	3	4	5
16.	Isovanhempi	1	2	3	4	5
17.	lapsenlapsileiri Laajaniemessä (yli 5-vuotiaille)	1	2	3	4	5
18.	Isovanhempi-	1	2	3	4	5
19.	lapsenlapsileiripäivä Laajaniemessä (alkaan 3-vuotiaille)	1	2	3	4	5
20.	Lasten leiripäivä 1-2 luokkalaisille	1	2	3	4	5
21.	Päiväkotihartaus	1	2	3	4	5
22.	Perheen yhteinen askarteluilta	1	2	3	4	5
23.	Perheen yhteinen teatteri-ilta	1	2	3	4	5
24.	Perheen yhteinen grilli-ilta	1	2	3	4	5
25.	Neulekahvila	1	2	3	4	5

14. Millaista toimintaa toivot ja kenelle sitä tulisi järjestää?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
6	Toiminta, johon osallistutaan koko perheen voimin	1	2	3	4	5
7	Vanhempi-lapsi tyyppinen kerholuontoinen toiminta	1	2	3	4	5
8	Säännöllisesti kokoontuva kerho	1	2	3	4	5
9	Vain vanhemmille suunnattu toiminta	1	2	3	4	5
10	Vain lapsille suunnattu toiminta	1	2	3	4	5

14. Mikä olisi teille sopivin ajankohta toimintaan osallistumiseen?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1.	Arkipäivisin tapahtuva toiminta	1	2	3	4	5
2.	Viikonloppuisin tapahtuva toiminta	1	2	3	4	5
3.	Arki-iltaisain tapahtuva toiminta	1	2	3	4	5
4.	Loma-aikoihin ajoittuva toiminta	1	2	3	4	5

15. Kuinka kiinnostunut olisit seuraavista toiminnoista, jos seurakunta järjestäisi tulevaisuudessa tämän tyyppistä toimintaa?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1.	Sunnuntain Jumalanpalveluksen aikana järjestettävä pyhäkoulu	1	2	3	4	5
2.	Maksulliset perheretket	1	2	3	4	5
3.	Perheiden laulu- ja leikki-illat	1	2	3	4	5
4.	Vanhempi-lapsi askarteluillat	1	2	3	4	5
5.	Vanhempi-lapsi peli-illat	1	2	3	4	5

6.	Äitien saunailta	1	2	3	4	5
7.	Isien saunailta	1	2	3	4	5
8.	Iltaperhekerho	1	2	3	4	5
9.	Perheiden ulkoilupäivä	1	2	3	4	5
10.	Perhepäivä (ruokailu, ohjelma)	1	2	3	4	5
11.	Vanhempien keskusteluillat	1	2	3	4	5
12.	Teemajumalanpalvelukset perheille	1	2	3	4	5
13.	Karaoke perheille (hengellisiä lauluja)	1	2	3	4	5
14.	Karaoke lapsille (hengellisiä lastenlauluja)	1	2	3	4	5
15.	Valokuvanäyttelyn järjestäminen ja siihen osallistuminen perheenä (arkisia kuvia perhe-elämästä)	1	2	3	4	5
16.	(Nukke-) teatterin tekeminen yhdessä	1	2	3	4	5
17.	Arkiapu (lapsityöntekijä avustamaan sovitusti kotiin, tilapäisesti, lyhytaikaisesti)	1	2	3	4	5
18.	Toiminnan suunnitteleminen yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa	1	2	3	4	5

16. Mistä saat tietoa seurakunnan toiminnasta?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1.	Internetistä (www.aanekoskenseurakunta.fi)	1	2	3	4	5
2.	Facebookista (facebook/ Äänekosken seurakunta/ lapset ja perheet)	1	2	3	4	5
3.	Sisä-Suomen lehdestä	1	2	3	4	5
4.	Seurakunnan omista tiedotteista	1	2	3	4	5

5.	Ilmoitustaululta	1	2	3	4	5
6.	Seurakunnan työntekijöiltä	1	2	3	4	5

17. Saatko seurakunnan järjestämästä toiminnasta tällä hetkellä tietoa

1. Liian vähän
2. Sopivasti
3. Liikaa
4. En osaa sanoa

18. Onko seurakunnan toiminnassa jotain sellaista, mikä estää / vähentää selkeästi perheenne osallistumista seurakunnan toimintaan? Ja kuinka haluaisitte muuttaa tätä tilannetta? (Vastausta voi jatkaa paperin toiselle puolelle.)

---

19. Haluaisitko antaa vielä palautetta tai ideoita lapsi- ja perhetyön kehittämiseksi. Sana on vapaa.

Lämmin kiitos vastauksistanne!

LIITE 2: SAATEKIRJE PÄIVÄKOTIEN JA LASTENNEUVOLOIDEN HENKILÖKUNNALLE

Kevät tervehdys Teille päiväkotien ja lastenneuvoloiden henkilökunta!

Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyön kehittämiseksi kartoitamme Äänekosken taajama-alueella Piilolan päiväkodin ja lastenneuvolan palveluita käyttävien vanhempien / huoltajien sekä Konginkankaan päiväkodin sekä lastenneuvolan palveluita käyttävien vanhempien / huoltajien toiveita ja odotuksia seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä. Haemme palautetta perheiltä, joilla on toiminnasta jotain kokemusta, mutta yhtä tärkeää ja arvokasta palautetta haemme perheiltä, jotka eivät ole kuulleetkaan seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä, saati osallistuneet tähän toimintaan. Molempia näkökulmia kaivataan kokonaiskuvaa varten!

Kartoitus toteutetaan kyselytutkimuksella, joka on osa opinnäytetyötä. Kyselytutkimuksen toteuttamiseen olemme saaneet luvan päiväkotien osalta perhepalvelujohtaja Pirjo Heinoselta ja lastenneuvolan osalta terveystieteiden ylilääkäri Tapio Tammelalta.

Kyselylomakkeet on laitettu valmiiksi kirjekuoriin ja nyt pyytäisimme ystävällisesti apuanne tässä kirjekuorien jaossa vanhemmille/huoltajille. **Kirjekuoret tulisi jakaa henkilökunnan toimesta 6.5–17.5.2013 välisellä ajalla, kaikille tuolla aikavälillä palveluita käyttäville perheille. Pyytäisimme vielä, että merkitsette ylös sen määrän, kuinka monta lomaketta olette kaikkiaan jakaneet.**

Perheille jaettava kirjekuori sisältää kyselylomakkeen sekä saatekirjeen. Lastenneuvoloista jaettavaan kirjekuoriin on laitettu lisäksi myös palautuskuori ja postimerkki. Tässä on mukana yksi mallikirje, mikäli haluatte itse sen sisältöön tutustua.

Saatekirjeessä perheitä on ohjeistettu lomakkeiden palauttamisesta seuraavasti:

1. **Ne perheet, jotka ovat saaneet lomakkeen päiväkodin kautta**, palauttavat täytetyn lomakkeen suljetussa kirjekuoreissa päiväkotiin 20.5.2013 mennessä. Näitä palautuksia varten on tässä mukana iso kirjekuori, jonne suljetut kirjekuoret voi sujauttaa.
(Tutkija hakee lomakkeet päiväkodeista 21.5.2013.)
2. **Ne perheet, jotka ovat saaneet lomakkeen lastenneuvoloiden kautta**, palauttavat täytetyn lomakkeen postitse Äänekosken seurakuntaan. Palautuskirjekuori ja postimerkki on valmiina. Viimeinen postituspäivä on 20.5.2013.

Kiitos paljon jo etukäteen avustanne!

Yhteistyöterveisin; Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyöntekijät sekä sosionomi-diakoni opiskelija
Anu Vihanninjoki

LIITE 3: SAATEKIRJE VANHEMMILLE / HUOLTAJILLE

Kevät tervehdys arvoisat Vanhemmat ja Huoltajat!

Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyöala järjestää monenlaista toimintaa lapsille ja perheille. Tätä työtä seurakunta haluaa edelleen kehittää ja parantaa. Kehittämistyöhön kaivataan nyt perheiden näkökulmaa, joten mielipiteenne ja odotuksenne lapsi- ja perhetyötä kohtaan ovat ensiarvoisen tärkeitä! Vastaamalla kyselytutkimukseen saat mahdollisuuden osallistua seurakunnan lapsi- ja perhetyön kehittämiseen.

Haemme palautetta perheiltä, joilla on toiminnasta jotain kokemusta, mutta yhtä tärkeää ja arvokasta palautetta haemme perheiltä, jotka eivät ole kuulleetkaan seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä, saatikka osallistuneet tähän toimintaan. Molempia näkökulmia kaivataan kokonaiskuvaa varten!

Tämä kyselytutkimus on osa opinnäytetyötä, jota Diakonia-ammattikorkeakoulussa opiskeleva Anu Vihanninjoki on seurakunnalle tekemässä. Kyselytutkimus toteutetaan Äänekosken taajama-alueella Piilolan päiväkodissa sekä lastenneuvolassa. Konginkankaan alueella sama kyselytutkimus toteutetaan Konginkankaan päiväkodissa sekä lastenneuvolassa.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi ja vastaukset ovat luottamuksellisia.

Ohjeita lomakkeet täyttämistä varten:

1. Rengasta vastauksesi annetuista vaihtoehtoisista ohjeiden mukaan. Avoimiin kysymyksiin voit vapaasti kirjoittaa vastauksesi.
2. **Päiväkodista** saadun kyselylomakkeen palautus: Palauta täytetty kyselylomake suljetussa kirjekuoressa päiväkotiin **20.5.2013** mennessä.

Neuvolasta saadun kyselylomakkeen palautus: Lähetä täytetty kyselylomake suljetussa kirjekuoressa postitse **20.5.2013** mennessä seurakunnalle. Postimaksu ja -kuori on valmiina.

Tutkimuksen tulokset ovat julkisia ja niihin on mahdollisuus tutustua tutkimuksen valmistumisen jälkeen syksyllä 2013. Parhaiten tämä käy ottamalla suoraan yhteyttä seurakunnan lapsityönohjaajaan, tai lukemalla seurakunnan kotisivuja.

Vastatthän kyselyyn, Jokainen vastaus on erittäin tärkeä!

Lämpimin terveisin;

Äänekosken seurakunnan lapsi- ja perhetyöntekijät

sosionomi-diakoni opiskelija Anu Vihanninjoki

LIITE 4: SISÄLLÖNANALYYSIA 1

Mikä estää tai vähentää selkeästi vastaajan tai hänen perheensä osallistumista seurakunnan järjestämään lapsi- ja perhetyön toimintaan ja kuinka vastaajat haluaisivat muuttaa tätä tilannetta.

Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<ul style="list-style-type: none"> • Ennakkokäsitykset • Elämänrytmi • Osallistuminen muiden uskonnollisten yhteisöjen toimintaan • Omat tai perheen harrastukset täyttää vapaa-ajan • Väärä ajankohta • Tiedotuksen puutteellisuus • Yhteiskunnan arvo- muutokset • Seurakunnan tilaisuuksiin kulkeminen hankalaa • Kerhoja peruttu • Toimintaa liian vähän 	<p>Itsestä tai perheestä johtuvat syyt</p> <p>Ulkopuolisista tekijöistä johtuvat syyt</p>	<p>ESTÄÄ TAI HANKALOITTA SEURAKUNNAN LAPSI- JA PERHETYÖN TOIMINTAAN OSALLISTUMISTA</p>

LIITE 5: SISÄLLÖNANALYYSIA 2

MILLAISIA IDEOITA VASTAAJILLA OLI LAPSI- JA PERHETYÖN
KEHITTÄMISEKSI

Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<ul style="list-style-type: none"> • Seurakunnan arvot ja käytössä olevat resurssit • Diakonia lapsi- ja perhetyössä • Perheiden ja seurakunnan välisen yhteyden säilyttäminen ja kehittäminen • Perhelähtöisyys • Kirkon perustehtävän tarkentaminen 	<p>Seurakunnan mahdollisuudet ja velvollisuudet</p> <p>Seurakunnan tulevaisuus</p>	<p>SEURAKUNNAN LAPSI- JA PERHETYÖN KEHITTÄMINEN</p>